

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til forskrift til integreringsloven (integreringsforskriften)

26. juni 2020

Innhold

Innhold	2
1 Innledning.....	5
1.1 Hovedinnholdet i høringsnotatet.....	5
1.2 Særlige spørsmål til høringsinstansene.....	5
2 Bakgrunn	6
3 Fylkeskommunens ansvar.....	7
3.1 Gjeldende rett.....	7
3.2 Integreringsloven	7
3.3 Departementets forslag	8
4 Opplæring for asylsøkere i mottak	9
4.1 Gjeldende rett.....	9
4.2 Integreringsloven	10
4.3 Departementets forslag	10
5 Kompetansekartlegging	10
5.1 Gjeldende rett.....	10
5.2 Integreringsloven	12
5.3 Departementets forslag	12
6 Obligatoriske elementer i introduksjonsprogrammet	13
6.1 Gjeldende rett.....	13
6.2 Integreringsloven	13
6.3 Departementets forslag	14
6.3.1 Innledning.....	14
6.3.2 Kurs i livsmestring	14
6.3.3 Kurs i foreldreveiledning	16
7 Fravær og permisjoner fra introduksjonsprogrammet.....	17
7.1 Gjeldende rett.....	17
7.2 Integreringsloven	19
7.3 Departementets forslag	19
8 Særlige tilfeller der rett og plikt til opplæring i norsk inntreer når krav framsettes	21
8.1 Gjeldende rett.....	21
8.2 Integreringsloven	22

8.3	Departementets forslag	22
9	Fravær og permisjoner fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap	23
9.1	Gjeldende rett.....	23
9.2	Integreringsloven	24
9.3	Departementets forslag	24
10	Fritak fra plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap	26
10.1	Gjeldende rett	26
10.2	Integreringsloven.....	27
10.3	Departementets forslag.....	27
10.3.1	Fritak på grunn av dokumenterte kunnskaper	27
10.3.2	Fritak på grunn av særlige helsemessige eller tungtveiende årsaker....	29
11	Veiledende minimumsnivåer i norsk.....	30
11.1	Gjeldende rett	30
11.2	Integreringsloven.....	31
11.3	Departementets forslag.....	31
11.3.1	Innledning.....	31
11.3.2	Differensierte veiledende minimumsnivåer	32
11.3.3	Fravike de veiledende minimumsnivåene	33
12	Prøver i norsk og samfunnskunnskap.....	34
12.1	Gjeldende rett	34
12.2	Integreringsloven.....	36
12.3	Departementets forslag.....	37
12.3.1	Innledning.....	37
12.3.2	Fritak fra plikt til å gå opp til prøver	38
12.3.3	Frist for å gjennomføre prøver	38
12.3.4	Endringer som følge av innføring av norskprøve på nivå C1	39
13	Forsøk.....	41
13.1	Gjeldende rett	41
13.2	Integreringsloven.....	41
13.3	Departementets forslag.....	42
13.3.1	Innledning.....	42
13.3.2	Kriterier for godkjenning av forsøk	42

13.3.3	Tidsrammer for forsøk etter integreringsloven	45
14	Kompetansekrav for lærere	46
14.1	Gjeldende rett	46
14.2	Integreringsloven.....	46
14.3	Departementets forslag.....	46
14.3.1	Innledning.....	46
14.3.2	Krav om faglig og pedagogisk kompetanse	47
14.3.3	Unntak og overgangsordninger	48
15	Behandling av personopplysninger	50
15.1	Gjeldende rett	50
15.2	Integreringsloven.....	51
15.3	Departementets forslag.....	53
15.3.1	Behov for endringer i forskriften.....	53
15.3.2	Bruk av automatiserte avgjørelser.....	55
15.3.3	Reservasjonsadgang	57
16	Saksbehandling.....	58
16.1	Gjeldende rett	58
16.2	Integreringsloven.....	58
16.3	Departementets forslag.....	58
17	Overgangsregler	58
18	Økonomiske og administrative konsekvenser	59
19	Forslag til forskrift til integreringsloven	61
20	Forslag til forskrift om overgangsregler til integreringsloven	82

1 Innledning

1.1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

I dette høringsnotatet foreslår Kunnskapsdepartementet en ny forskrift om integrering, med hjemmel i lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven).

Det foreslås forskriftsbestemmelser om fylkeskommunens ansvar, opplæring for asylsøkere i mottak, obligatoriske elementer i introduksjonsprogrammet, fravær og permisjoner fra introduksjonsprogrammet og fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, fritak fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, veiledende minimumsnivåer i norsk, prøver i norsk og samfunnskunnskap, forsøk, kompetansekrav for lærere og behandling av personopplysninger.

Forskriften foreslås med forbehold om Stortingets behandling av forslaget til integreringslov. Departementet vil eventuelt sørge for ny høring dersom det blir behov for det som følge av Stortingets vedtak.

1.2 Særlige spørsmål til høringsinstansene

Departementet ser behov for å stille noen særlige spørsmål til høringsinstansene. Dette gjelder følgende temaer:

Kompetansekartlegging, se punkt 5.3.

Bestemmelsen om kompetansekartlegging i forslaget til integreringslov inneholder en hjemmel for departementet til å gi forskrift om hvilke opplysninger som kan kartlegges. Departementet har nevnt noen eksempler på aktuelle opplysninger i punkt 5.3, men ber om høringsinstansenes syn på om det er andre forhold som vil være relevante, og om forholdene bør forskriftsfestes.

Permisjon ved fødsel og adopsjon, se punkt 7.3.

Det foreslås å videreføre permisjonsregelverket slik det følger av introduksjonsloven med forskrifter. Permisjonsordningen ved fødsel og adopsjon er todelt mellom mor og far, og skiller seg dermed fra den generelle ordningen etter folketrygdloven der permisjonen er tredelt med en mødrekvote, en fedrekvote og en del som kan fordeles mellom foreldrene. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om det bør innføres en tilsvarende tredeling ved permisjon fra introduksjonsordningen.

Norskmål for deltagere som går i grunnskole, se punkt 11.3.2.

Det foreslås å forskriftsfeste veiledende minimumsnivåer for ulike grupper deltagere, med utgangspunkt i utdanningsbakgrunn. Minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål. For deltagere som går i videregående opplæring foreslås det at norskmålet skal være å bestå faget norsk. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om de som går i grunnskole bør ha som norskmål å oppnå standpunkt karakter 2 eller høyere i faget norsk eller om de bør få fastsatt sitt mål etter det felles europeiske rammeverket for språk.

Kompetansekrav for lærere, se punkt 14.3.2.

Departementet foreslår å forskriftsfeste innholdet i kompetansekravet for lærere i norsk som er foreslått i integreringsloven og har vurdert hvilke av kompetansekravene etter forskrift til opplæringsloven som bør gjelde. Det er varierende hvor relevante de alternative kravene er for de som skal undervise i norsk etter integreringsloven, men det er ikke foreslått å differensiere mellom de ulike lærerutdanningene, se drøfting i punkt 14.3.2. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette og på hvilke utdanninger som bør være tilstrekkelig for å gi norskopplæring dersom ikke alle alternativene i forskrift til opplæringsloven kapittel 14 anses tilstrekkelige.

Departementet ber også om høringsinstansenes syn på den valgte reguleringsteknikken, der det henvises til kravene i forskrift til opplæringsloven framfor å gjenta kravene i forskrift til integreringsloven.

Hvordan fylkeskommunen skal registrere opplysninger om karriereveiledning og fravær, se punkt 15.3.1

Departementet foreslår at fylkeskommunen skal registrere personopplysninger om gjennomført karriereveiledning og om fravær for deltagere som går i videregående opplæring som sitt introduksjonsprogram. Det er flere alternativer for hvordan disse opplysningene kan registreres slik at de tilflyter kommunene og IMDi, for eksempel registrering manuelt i NIR, registrering direkte i kommunenes fagsystemer eller registrering i egne systemer og deretter overføring eller rapportering til NIR eller kommunenes fagsystemer. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvordan fylkeskommunen bør registrere disse personopplysningene.

Hvorvidt det fortsatt skal registreres opplysninger om antall gjennomførte timer opplæring i norsk, se punkt 15.3.1

I integreringsloven er det foreslått å erstatte introduksjonslovens krav om å ha gjennomført et visst antall timer opplæring i norsk med krav om at deltageren skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Endringen fikk bred støtte i høringen og innebærer at det ikke lenger er et timeantall som skal oppfylles for de som har rett og plikt til opplæring. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt det likevel fortsatt bør registreres opplysninger om antall gjennomførte timer opplæring i norsk når opplæringen tar utgangspunkt i at deltageren skal oppnå et minimumsnivå i norsk og i så fall med hvilket formål.

2 Bakgrunn

Prop. 89 L (2019–2020) Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) ble fremmet for Stortinget 24. april 2020.

Integreringsloven skal erstatte introduksjonsloven fra 2003. Den nye loven skal bidra til mer målrettet kvalifisering. Introduksjonsprogrammets varighet skal i større grad differensieres, og det legges til rette for at flere skal kunne gjennomføre videregående opplæring innenfor rammene av programmet. Kravet om å ha gjennomført et visst antall

timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap erstattes med et krav om at den enkelte skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Videre foreslås det blant annet å regulere fylkeskommunens ansvar på integreringsfeltet, å innføre et krav om at kommunens opplæring og tjenester skal være forsvarlige og å innføre et kompetansekrav for lærere som skal undervise i norsk etter loven.

Integreringsloven inneholder flere forskriftshjemler for å utfylle og presisere bestemmelsene i loven. Noen av forskriftshjemlene viderefører forskriftshjemler fra introduksjonsloven, mens noen er nye. Det er gitt flere forskrifter i medhold av introduksjonsloven, og det er både behov for å videreføre bestemmelser fra disse og å gjøre endringer i det som reguleres.

3 Fylkeskommunens ansvar

3.1 Gjeldende rett

Fylkeskommunen har ingen plikter etter introduksjonsloven eller forskriftene til introduksjonsloven.

3.2 Integreringsloven

Som følge av Stortingets vedtak om at fylkeskommunen skal få et økt ansvar på integreringsfeltet, ble flere integreringsoppgaver overført fra regionkontorene i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet til fylkeskommunene 1. januar 2020, jf. Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner.

Det er foreslått å regulere noen av fylkeskommunens nye oppgaver i integreringsloven § 4.

I første ledd fremgår det at fylkeskommunen er ansvarlig for det regionale integreringsarbeidet. Videre skal fylkeskommunen utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere.

Det reguleres i andre ledd at fylkeskommunen skal anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.

I tredje ledd vises det til fylkeskommunens ansvar for å sørge for karriereveiledning, som reguleres i integreringsloven § 11 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltagere som går fulltid i videregående opplæring, som reguleres i § 30.

Fjerde ledd inneholder forskriftshjemmelen, og det fremgår at departementet kan gi forskrift om fylkeskommunens ansvar for det regionale integreringsarbeidet.

Forskriftshjemmelen åpner for at departementet blant annet kan forskriftsfeste ansvaret for å ivareta oppgavene som tidligere ble ivaretatt gjennom ulike tilskuddsordninger, ansvaret for regionalt arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse samt regional oppfølging av frivillighet og samfunnsdeltagelse.

3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å forskriftsfeste fylkeskommunens ansvar for å legge til rette for at innvandrere kan etablere virksomheter og at fagutdannede og høyt kvalifiserte innvandrere inkluderes i arbeidslivet, og at fylkeskommunen skal legge til rette for at det gis mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom som har behov for det for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Dette er oppgaver som tidligere var ivaretatt gjennom de tre tilskuddsordningene tilskudd til etablereropplæring for innvandrere, tilskudd til mentor- og traineeordninger og Jobbsjansen del B. Midlene fra disse tilskuddsordningene er overført fylkeskommunenes ramme i forbindelse med overføringen av oppgavene, og tilskuddsordningene er dermed opphørt.

Tilskuddsordningen Jobbsjansen del B rettet seg mot innvandrerungdom i alderen 16 til 24 år som har behov for mer grunnskoleopplæring for å kunne gjennomføre den videregående opplæringen. Fylkeskommuner som fylte vilkårene, var tilskuddsmottaker etter ordningen.

IMDis rundskriv om Jobbsjansen del B fra 2019 beskriver ordningen. Hovedmålet var å bidra til å bedre gjennomføringen av videregående opplæring. Tilskuddsordningen skulle bidra til at ungdom som har rett til videregående opplæring, men som ikke har opparbeidet seg godt nok faglig grunnlag, herunder tilstrekkelige norskferdigheter, kunne få bedre forutsetninger for å fullføre videregående opplæring.

Det var et vilkår for å få støtte at tilskuddet i sin helhet skulle benyttes til tilbud som omfattes av opplæringsloven § 4A-1 andre ledd om mer grunnskoleopplæring for ungdom som har behov for det. Tilskuddsmottakeren kunne selv velge hvordan opplæringen ble organisert og gjennomført innenfor rammen av opplæringsloven, men det fremgikk eksplisitt at det skulle tilstrebes at opplæringen foregikk i et læringsmiljø med jevnaldrende på en videregående skole.

Tilskudd til etablereropplæring for innvandrere rettet seg mot innvandrere som ønsker å etablere seg som selvstendig næringsdrivende, med kvinner med innvandrerbakgrunn som en prioritert målgruppe. Kommuner og fylkeskommuner samt virksomheter og organisasjoner i privat og offentlig sektor med fagekspertise i etablereropplæring kunne søke.

IMDis rundskriv fra 2019 beskriver at tilskuddsordningen skulle styrke og utvikle det ordinære tilbudet om etablereropplæring slik at det bedre kan legges til rette for etablerervirksomhet for innvandrere og dermed skape økt sysselsetting og vekst.

Tilskudd til mentor- og traineeordninger rettet seg mot innvandrere med fagutdanning eller med høyere utdanning fra universiteter eller høyskoler i Norge eller utlandet og som trenger innpass i arbeidslivet der de kan bruke sin kompetanse på rett plass.

IMDis rundskriv fra 2019 beskriver at tilskuddsordningen skulle bidra til å øke muligheten for inkludering av fagutdannede og høyt kvalifiserte innvandrere i arbeidslivet, slik at de kan bruke sine kvalifikasjoner.

Midlene for de tre tilskuddsordningene er innlemmet i rammetilskuddet til fylkeskommunene. Midlene fra Jobbsjansen del B er fordelt særskilt (tabell C).

Departementet foreslår å forskriftsfeste ansvaret for å følge opp oppgavene som tidligere har blitt ivaretatt gjennom tilskuddsordningene. Det foreslås at fylkeskommunen skal legge til rette for at innvandrere kan etablere virksomheter og at fagutdannede og høyt kvalifiserte innvandrere inkluderes i arbeidslivet, og at fylkeskommunen skal legge til rette for at det gis mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom som har behov for det for å kunne gjennomføre videregående opplæring.

Dette innebærer at fylkeskommunene forpliktes til å følge opp oppgavene, selv om ordningene ikke videreføres som tilskuddsordninger. Det vil være opp til fylkeskommunene å avgjøre hvordan de utfører oppgavene.

Flere oppgaver ble overført fra IMDi til fylkeskommunen som del av regionreformen, blant annet det regionale arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, regional oppfølging av frivillighet og samfunnsdeltagelse, samarbeid med regionale sektormyndigheter om kvalifisering av innvandrere og veiledning om kommunenes kvalifiseringsarbeid. Disse oppgavene reguleres ikke spesifikt i loven, men inngår i ansvaret for det regionale integreringsarbeidet, som fylkeskommunen har ansvar for etter integreringsloven § 4 første ledd. Departementet foreslår ikke å presisere disse oppgavene ytterligere i forskrift på nåværende tidspunkt.

4 Opplæring for asylsøkere i mottak

4.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende forskrift skal asylsøkere delta i 175 timer med opplæring i norsk og 50 timer med opplæring i norsk kultur og norske verdier, jf. forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere §§ 29 og 30.

Opplæringen i norsk skal følge forskrift 19. april 2012 nr. 358 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Dette skal bidra til kontinuitet i opplæringen for asylsøkere som senere vil få oppholdstillatelse og dermed rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven kapittel 4. Opplæringen skal bidra til at oppholdet i mottak får et positivt innhold og bidra til rask integrering.

Opplæringen i norsk kultur og norske verdier skal gi asylsøkere i mottak en tidlig introduksjon til norske lover, regler, verdier, omgangsformer og kultur i vid forstand. Med norske verdier menes verdier som står sterkt i det norske samfunn, herunder demokrati, ytringsfrihet, likestilling mv. Opplæringen skal gis på et språk deltageren forstår. Gjennom opplæringen skal asylsøkerne få større innsikt i og bedre forståelse for norske samfunnsforhold.

Opplæringen består av ni temaer av ulikt omfang. Temaene er «Hverdagslige temaer og sosial omgang», «Familiemønstre og samlivsformer, livsfaseseremonier og høytider», «Likestilling og vern mot diskriminering», «Helse, med særlig vekt på seksuell helse og rusmiddelmissbruk», «Barns rettigheter og foreldrerollen», «Vold i nære relasjoner», «Seksuell trakassering og voldtekt», «Demokrati og verdier» og «Trusler mot

demokratiet». Læringsressursene og en beskrivelse av innholdet i opplæringen, finnes på nettsidene til Kompetanse Norge.

4.2 Integreringsloven

Opplæring i mottak er foreslått regulert i integreringsloven § 5. Målgruppen for opplæringen er den samme som etter introduksjonsloven, med unntak av at aldersgruppen er satt til asylsøkere over 18 år istedenfor over 16 år. Opplæring i norsk kultur og norske verdier foreslås innlemmet i læreplanen i samfunnskunnskap, i tråd med den pågående utviklingen av en ny opplæring i samfunnskunnskap som skal deles inn i moduler. En eller flere av modulene vil bli obligatoriske for asylsøkere i mottak.

Plikten til å delta i opplæringen følger av § 5 første ledd og kommunens plikt til å sørge for opplæringen følger av andre ledd. Departementet kan etter tredje ledd gi forskrift om omfanget av og innholdet i opplæringen.

4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre at asylsøkere skal delta i 175 timer opplæring i norsk. Det er få asylsøkere som rekker å fullføre alle timene, blant annet fordi de får behandlet søknaden om beskyttelse før timene er gjennomført, og dermed faller ut av målgruppen for opplæringen. Dette tilsier etter departementets oppfatning at det ikke er behov for flere timer opplæring i norsk for asylsøkere.

Når det gjelder samfunnskunnskap, viser departementet til forslaget om å innlemme opplæringen i norsk kultur og norske verdier i læreplanen i samfunnskunnskap etter integreringsloven. Som det fremgår av Prop. 89 L (2019–2020) punkt 7.1.4 vil ikke den nye læreplanen tre i kraft før august 2021. Dagens opplæring i norsk kultur og norske verdier vil ikke opphøre som et eget tilbud før den nye læreplanen trer i kraft. Som følge av dette foreslår departementet at asylsøkere med plikt til å delta i opplæring i samfunnskunnskap etter integreringsloven § 5 skal delta i opplæring i norsk kultur og norske verdier fram til ny læreplan er på plass. Inntil videre videreføres derfor 50 timer opplæring i norsk kultur og norske verdier for asylsøkere i mottak. Bestemmelsen vil bli endret for å gjenspeile den nye læreplanen når den er klar.

Det foreslås å videreføre adgangen til å få fritak fra opplæringen i mottak. Det kan gis fritak ved helsemessige eller andre tungtveiende årsaker eller på grunnlag av at asylsøkeren deltar i opplæring i norsk etter opplæringsloven.

5 Kompetansekartlegging

5.1 Gjeldende rett

Introduksjonsloven regulerer ikke kompetansekartlegging direkte, men det følger av § 6 at den individuelle planen skal utformes på bakgrunn av en kartlegging av den enkeltes opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg. I utformingen av

den individuelle planen skal kommunen bygge videre på tiltak som er gjennomført før bosetting i kommunen. Slike tiltak kan for eksempel være kompetansekartlegging som er gjennomført i mottak.

Det fremgår av Samarbeidsavtale om bosetting av flyktninger, samt om etablering og nedlegging av asylmottak og omsorgssentre mellom KS, Kunnskapsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet (JD), Barne- og likestillingsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2018–2021) at JD gjennom Utlendingsdirektoratet (UDI) skal sørge for god kartlegging av bosettingsklare flyktninger i mottak, særlig av enslige mindreårige, herunder de som eventuelt har spesielle behov for bosetting i bestemte kommuner.

Det følger av UDIs rundskriv 2009-040 Krav til bosettingsforberedende arbeid i asylmottak, at mottakene som hovedregel skal gjennomføre en bosettingssamtale med den enkelte innen 14 dager etter at vedkommende har fått innvilget en oppholdstillatelse som danner grunnlag for bosetting. I samtalen skal mottaket blant annet kvalitetssikre bosettingsrelevante opplysninger. Tidligere registrerte mottaket også opplysninger om kompetanse, men denne registreringen ble i 2018 erstattet av en selvregistreringsløsning for kompetansekartlegging (Kompass). I bosettingssamtalen skal mottaket sjekke om beboeren har gjennomført kompetansekartlegging og hvis ikke, bistå med pålogging og veiledning for bruk av selvregistreringsløsningen. Hvis beboeren ikke ønsker å gjennomføre kompetansekartleggingen registrerer mottaket dette i bosettingsmerknad. Beboere i integreringsmottak gjennomfører kartlegging av kompetanse som en del av sitt fulltidsprogram.

Målgruppen for selvregistreringsløsningen er asylsøkere over 16 år med høy sannsynlighet for å få oppholdstillatelse eller som har fått innvilget oppholdstillatelse. Det er frivillig for målgruppen å registrere kompetansen sin.

Selvregistreringsløsningen inneholder blant annet spørsmål om utdanning og realkompetanse, språkferdigheter, digitale ferdigheter, erfaring fra lønnet og ulønnet arbeid, interesser og ønsker om utdanning og arbeid. Kompetanseopplysningene som samles inn er tilgjengelige for IMDi, bosettingskommuner, involverte karrieresenter og NAV-kontor dersom den kommunale flyktningtjenesten er organisatorisk plassert der. Kompetanseopplysningene skal følge med personen videre i kontakt med offentlige instanser.

For overføringsflyktninger som tas ut gjennom uttakskommisjoner kartlegges språkkunnskaper, utdanning og arbeidserfaring gjennom intervjuet som IMDi gjennomfører. Kartleggingsopplysningene registres i det digitale verktøy for kartlegging av kompetanse og bosettingsbehov til overføringsflyktninger (KomBo), som igjen blir synlig for kommunene i IMDinett Bosetting. Som for registreringen i mottak, gjennom Kompass, inneholder IMDis kartlegging spørsmål om utdanning, realkompetanse og språkferdigheter. I tillegg inneholder kartleggingen andre forhold som er relevante for bosetting, som helsetilstand og særlige tilretteleggingsbehov. Overføringsflyktninger som kommer til Norge uten å være intervjuet av norske myndigheter i forkant (dossiersaker), vil ikke være kartlagt av IMDi.

5.2 Integreringsloven

Det foreslås å lovfeste kompetansekartlegging både før og etter bosetting i integreringsloven §§ 6 og 10.

Det følger av integreringsloven § 6 at vertskommuner for mottak skal kartlegge kompetansen til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9. I § 9 reguleres hvilke oppholdstillatelser som gir rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet og målgruppen for kompetansekartlegging før bosetting er altså de som skal delta i introduksjonsprogram når de bosettes i en kommune. Videre følger det av bestemmelsen at IMDi kartlegger kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. For overføringsflyktninger som kommer på dossierbasis vil bosettingskommunen måtte kartlegge etter bosetting.

Formålet med kompetansekartlegging før bosetting er for det første å bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om arbeid eller utdanning og for det andre å bidra til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. Den enkelte har rett og plikt til å gjennomføre kartleggingen.

Det fremgår av siste ledd i § 6 at kravene i § 10 og forskrifter etter § 10 fjerde ledd gjelder tilsvarende. Kravene som gjelder for kompetansekartlegging etter bosetting gjelder altså også for kompetansekartlegging før bosetting.

Integreringsloven § 10 regulerer kompetansekartlegging etter bosetting. Personer som omfattes av målgruppen for introduksjonsprogrammet har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging etter bosetting, med mindre vedkommende har gjennomført kompetansekartlegging før bosetting etter § 6.

Formålet med kompetansekartlegging etter bosetting er å bidra til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. For å oppnå dette skal kartleggingen minst omfatte hvilke språkkunnskaper og hvilken utdanning, arbeidserfaring og annen relevant kompetanse personen har.

Det er kommunen som skal sørge for kompetansekartleggingen etter bosetting.

Departementet kan etter § 10 fjerde ledd gi forskrift om hvilke opplysninger som kan kartlegges.

5.3 Departementets forslag

Det følger av integreringsloven § 10 at kartleggingen minst skal omfatte hvilke språkkunnskaper og hvilken utdanning, arbeidserfaring og annen relevant kompetanse personen har. Departementet har vurdert om det er behov for å presisere nærmere hva som omfattes av de ulike kategoriene, men har kommet til at det vil være mer hensiktsmessig at slike forhold omfattes av veiledningsmateriell.

Departementet legger til grunn at følgende vil være relevant innenfor de enkelte kategoriene:

Kategorien språkkunnskaper inkluderer hvilke språk den enkelte har ferdigheter i og et omtrentlig ferdighetsnivå i hvert språk.

Utdanning inkluderer antall år med skolegang, hvilke type utdanningsinstitusjoner vedkommende har gått på, eventuelle oppnådde grader og lignende.

Med arbeidserfaring menes erfaring fra både betalt og utbetalt arbeid og erfaringen bør angis i omtrent antall år.

Uformelt arbeid som barnepass, omsorgsoppgaver, matlaging med mer kan inngå i kategorien annen relevant kompetanse.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er andre forhold som vil være relevante, og om forholdene bør forskriftsfestes.

Departementet viser til at hvilke opplysninger som kan behandles om kompetansekartlegging foreslås videreført fra forskrift om behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven, se punkt 15.

6 Obligatoriske elementer i introduksjonsprogrammet

6.1 Gjeldende rett

Det følger av introduksjonsloven § 4 tredje ledd at introduksjonsprogrammet minst skal inneholde norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeids- eller utdanningsrettede tiltak. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap følger egen læreplan. Med arbeidsrettede tiltak menes tiltak som gjennomføres i eller i nær tilknytning til arbeidslivet. Eksempler på dette er ulike arbeidsmarkedstiltak, språk- eller arbeidspraksis i kommunal regi, arbeidsrettet norskopplæring, yrkesprøving, lønnstilskudd eller ordinært arbeid. Med utdanningsrettede tiltak menes tiltak som skal styrke den enkeltes formelle kompetanse og dermed forutsetninger for å komme inn i, møte endringer i og oppnå en varig tilknytning til arbeidslivet. Eksempler på dette er grunnskole eller videregående opplæring, kompletterende utdanning og godkjenning av medbrakt utdanning eller forberedende kurs for å begynne på høyere utdanning.

6.2 Integreringsloven

Etter integreringsloven § 14 første ledd skal introduksjonsprogrammet minst inneholde opplæring i norsk, opplæring i samfunnskunnskap, kurs i livsmestring og arbeids- eller utdanningsrettede elementer. Av disse er kurs i livsmestring nytt, mens de øvrige obligatoriske elementene videreføres. I tillegg følger det av § 14 andre ledd at deltakere som har barn under 18 år skal delta på kurs i foreldreveiledning. Det samme gjelder deltakere som får barn i løpet av programmet. Etter § 14 femte ledd kan departementet gi forskrift om minstekrav for kurs i livsmestring og foreldreveiledning. Innholdet i opplæring i norsk og samfunnskunnskap følger egen læreplan og reguleres dermed ikke i integreringsforskriften. For arbeids- og utdanningsrettede elementer må det vurderes

konkret for hver enkelt deltager hvilke elementer som skal inngå, og det er derfor ikke gitt hjemmel til å sette minstekrav i forskrift.

6.3 Departementets forslag

6.3.1 Innledning

Departementet foreslår å regulere minstekrav for kurs i livsmestring og foreldreveiledning. Bakgrunnen er å sikre at deltagere i alle kommuner får et likeverdig tilbud av en viss kvalitet.

6.3.2 Kurs i livsmestring

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har utviklet elementet *Livsmestring i et nytt land* i samarbeid med Kompetanse Norge og en ekstern faggruppe. Departementets forslag til minstekrav til kurs i livsmestring tar utgangspunkt i dette elementet.

Det foreslås å forskriftsfeste at kurs i livsmestring skal styrke deltagerens motivasjon og mestring i møte med nye forventninger og et nytt samfunn. Kurset skal bidra til at deltagerne kan identifisere og bruke egen kompetanse og ressurser, og gjøre bevisste valg angående utdanning og arbeid. Kurset skal bestå av ulike tematikk som samlet vil gi deltagerne en styrket forutsetning for mestring av eget liv i nytt land. Kurset bør starte så tidlig som mulig i programmet, men det foreslås ikke å angi en tidsfrist.

Departementet foreslår at livsmestringskurset skal bestå av to temaområder: migrasjon, helse og mangfold og karrierekompetanse, inkludert kunnskap om utdanning og arbeid. Alle deltagere i introduksjonsprogrammet skal gjennomføre kurset, også de som har kort programtid etter integreringsloven § 13 andre ledd. Minimumskravet for antall timer kurs i livsmestring er satt på bakgrunn av dette. Temaområdet migrasjon, helse og mangfold skal bestå av minimum 10 timer veiledning, mens temaområdet karrierekompetanse, inkludert kunnskap om utdanning og arbeid, skal bestå av minimum 15 timer veiledning.

Det foreslås å forskriftsfeste at kurs i livsmestring som hovedregel bør gjennomføres i gruppe og være dialogbasert, men det kan tilbys som individuell veiledning hvis det er hensiktsmessig. Kurset bør legges opp som en dialogbasert prosess som foregår over tid og ha en form som åpner for refleksjon, trygghet og tillit i gruppen. Deltagerens egne ressurser og styrker skal ligge til grunn for prosessen. Departementet understreker imidlertid at det er viktig at deltagerne ikke pålegges å fortelle om sitt privatliv som del av prosessen, og at opplegget ikke inkluderer behandlingsrettede gruppeintervensjoner.

Det kan være aktuelt at deler av elementet tilbys i egne grupper for kvinner og menn, for eksempel temaer som vold og voldsforebygging, negativ sosial kontroll og roller i familien. Behovet for dette må vurderes av den enkelte kommune. Departementet presiserer at delte grupper uansett ikke skal være hovedregelen.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at temaområdet migrasjon, helse og mangfold skal gi deltagerne kunnskap om fysisk og psykisk helse, den nye hverdagen i Norge og retten til å leve et fritt og selvstendig liv.

Migrasjonsprosessen bør være den innledende tematikken i kurset. Kunnskap om denne prosessen skal bidra til at deltagerne føler seg tryggere på egne reaksjoner og egen migrasjon. Fysisk og psykisk helse er en viktig faktor for å kunne ta i bruk egne ressurser. Å få kunnskap om helsetjenestene i Norge kan også bidra til å skape trygghet i etableringsfasen.

Under temaet ny hverdag i Norge skal det fokuseres på økt bevissthet om egen identitet og hvordan man møter nye normer og regler. Innenfor dette temaet kan det blant annet tas opp hva den enkelte selv kan gjøre for å leve et godt liv i Norge, både med bakgrunn i egen kultur og norsk kultur.

Retten til å leve et fritt og selvstendig liv handler om å gi deltagerne kunnskap om retten til å bestemme over eget liv, ta selvstendige valg, også når det gjelder kjønnsuttrykk og samlivsformer. For at deltagerne lettere skal kunne forstå og forholde seg til det norske samfunnet, vil det også være hensiktsmessig at det gis informasjon om ulikheter og likheter mellom kollektivistiske og individualistiske samfunn, og arbeidet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og andre former for vold i nære relasjoner.

Departementet foreslår videre å forskriftsfeste at temaområdet karrierekompetanse, inkludert kunnskap om utdanning og arbeid, skal gi deltagerne kunnskap om muligheter og begrensninger i det norske utdannings-, arbeids- og samfunnslivet og bidra til innsikt i egen kompetanse, styrker, verdier og interesser. Karrierekompetanse skal bidra til at deltageren får et godt grunnlag for å håndtere overgangen til arbeidslivet i Norge. Den enkelte skal bli i stand til å ta informerte og reflekterte valg og håndtere utfordringer knyttet til utdanning, kvalifisering og arbeid. Et viktig mål er at deltagerne skal kunne ta valg og ha kompetanse til å mestre den overgangen de er i. Det er også et mål å styrke den enkeltes kompetanse til å håndtere egen karriere i et livslangt perspektiv.

Karrierekompetanse oppnås gjennom karrierelæring, og aktivitetene under dette hovedtemaet skal bestå av ulike karrierelæringsaktiviteter.

Karakteren av temaene som gjennomgås i livsmestringskurset tilsier at den eller de som underviser eller veileder bør ha både undervisnings- eller veiledningskompetanse og relevant kompetanse innenfor tematikken. Kommunen bør også vurdere å bruke tospråklige lærere eller tolk til gjennomføringen av kurset hvis det er nødvendig.

Metoder og verktøy fra elementet *Livsmestring i et nytt land* vil bli gjort tilgjengelig på en egen digital ressurs som Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) utvikler, sammen med de standardiserte elementene som utvikles.

Kommunene kan ha et tilbud ut over minstekravene for livsmestringskurset, som er basert på elementet *Livsmestring i et nytt land*. Et slikt utvidet tilbud vurderes med utgangspunkt i den enkeltes behov og sluttmål, jf. Prop. 89 L (2019-2020) punkt 8.6.4. Det kan være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i gjennomført kompetansekartlegging og karriereveiledning for å avgjøre hva innholdet av det utvidede tilbudet bør være.

6.3.3 Kurs i foreldreveiledning

Det er mange foreldre med innvandrerbakgrunn som opplever bekymringer og usikkerhet i møte med en fremmed oppdragerkultur, sammenlignet med den de kommer fra.

Forskningsstiftelsen FAFO har publisert en studie som beskriver utfordringene knyttet til foreldrerollen i enkelte innvanderergrupper (*Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* FAFO-rapport 2019). Rapporten gir et innblikk i foreldres perspektiver og bekymringer knyttet til sine barn, og viser at kunnskap om oppvekst i Norge virker.

Kurs i foreldreveiledning skal gi informasjon om og veiledning i foreldrerollen i en norsk kontekst og skape trygge foreldre som kan gi barna en god oppvekst, og dermed fremme integrering i Norge.

Departementet mener at foreldre med innvandrerbakgrunn bør få kunnskap om foreldrerollen i en norsk kontekst raskt etter at de har kommet til landet. Dette kan bidra til å redusere misforståelser og usikkerhet. Kurset bør derfor gjennomføres så tidlig som mulig i programmet, men det foreslås ikke å angi en tidsfrist.

Som en del av oppdraget med å utvikle standardiserte elementer i introduksjonsprogrammet har Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Kompetanse Norge utarbeidet en rapport om foreldreveiledning som standardelement i introduksjonsprogrammet. Rapporten danner utgangspunkt for minstekravene til kurs i foreldreveiledning.

Som det fremgår av rapporten, finnes det flere etablerte foreldreveiledningsprogram i markedet. Departementet foreslår at kommunen selv kan velge metode, men foreslår at det stilles krav om at metoden er kunnskapsbasert. Bakgrunnen er å sikre et godt grunntilbud til alle deltagere. Kunnskapsoppsummeringer av ulike foreldreveiledningsmetoder, og informasjon om hvilke som har dokumentert effekt publiseres av tidsskriftet UngSinn (ISSN 2464-2142). Standardelementet vil også være tilgjengelige for kommunene gjennom IMDis veiledningsverktøy. Videre skal metoden som velges være tilpasset deltagere i introduksjonsprogrammet. Dersom kommunen ikke selv har nødvendig kompetanse for å tilby foreldreveiledningskurs etter en kunnskapsbasert metode, kan den samarbeide med andre kommuner eller kjøpe tjenester fra andre leverandører.

Det fremgår av rapporten Foreldreveiledning til deltagere i introduksjonsprogram (Rambøll, februar 2020) at mange kommuner allerede tilbyr foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet. Åtte av ti kommuner som har svart på Rambølls undersøkelse oppgir at de har ansatte som er sertifisert til å gi foreldreveiledning.

ICDP er et foreldreveiledningsprogram som mange kommuner allerede benytter. IMDi har fått i oppdrag å samarbeide med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om å arrangere inntil fire ICDP-veiledningskurs for ansatte i rundt 50 kommuner i 2020. Deltakerne på dette kurset vil bli sertifiserte ICDP-veiledere. Departementet vil også vurdere om det er behov for ytterligere opplæring og eventuelt videreføre oppdraget i 2021.

På bakgrunn av at det er ulike metoder for foreldreveiledning som kommunene kan velge mellom, foreslår departementet at veiledningen kan gjennomføres enten i gruppe eller som

individuell veiledning. Veiledning i gruppe skal bestå av mellom åtte og tolv veiledningsmøter på minimum 1 time hver, mens individuell veiledning skal bestå av mellom fem og åtte veiledningssamtaler på minimum 45 minutter hver.

Departementet vil også fremheve at den obligatoriske foreldreveiledningen skal gis ut fra et forebyggende perspektiv, og det foreslås å forskriftsfeste dette. I noen tilfeller vil det avdekkes behov for deltagelse i behandlingsprogrammer utviklet for barn med mer omfattende vansker. Slike programmer kan inngå i programmet etter en individuell vurdering, men kan altså ikke erstatte foreldreveiledningskurset.

Departementet foreslår også å regulere hvilke temaer som minst skal være en del av kurset. Temaene er

- Barnets behov og tilpasning av omsorg til barnets behov
- Positiv utvikling av det følelsesmessige forholdet mellom omsorgsgiver og barnet
- Et godt og stimulerende samspill mellom omsorgsgiveren og barnet
- Regulering og grensesetting
- Negativ sosial kontroll og ulike former for vold i nære relasjoner, inkludert tvangsekteskap og kjønnslemlestelse samt helserisikoen ved å få barn med nært beslektede personer

Som nevnt over foreslår departementet at kommunen selv kan velge metode, men foreslår at det stilles krav om at metoden er kunnskapsbasert. En stor andel kommuner har allerede ansatte som er sertifiserte til å gi foreldreveiledning, og det tilbys kurs for å sertifisere kommuneansatte i ICDP i 2020, samt at departementet også vil vurdere videre behov for å tilby sertifiseringskurs. For å sikre et faglig forsvarlig innhold i kurset og et likeverdig tilbud uavhengig av hvor den enkelte blir bosatt, foreslår departementet at den som skal gi foreldreveiledning skal ha godkjenning eller være sertifisert i den foreldreveiledningsmetoden som kommunen velger å benytte. Så langt departementet kjenner til, har foreldreveiledningsmetodene som oppfyller kravet om å være kunnskapsbasert, slike godkjennings- eller sertifiseringsløsninger, som forutsetning for bruk av metoden.

Se punkt 17 for en vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget.

7 Fravær og permisjoner fra introduksjonsprogrammet

7.1 Gjeldende rett

Fravær

Det følger av introduksjonsloven § 10 at introduksjonsstønaden reduseres ved fravær som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til. En nærmere regulering av fraværreglene følger av forskrift 18. juli 2003 nr.

973 om fravær og permisjoner ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning.

Med fravær som skyldes sykdom siktes det til egen sykdom eller skade, barns sykdom eller barnepassers sykdom som hindrer vedkommende fra å delta i introduksjonsprogram. Dette reguleres i kapittel 2 og 3 i forskriften og fravær på dette grunnlaget dokumenteres ved egenmelding eller legeerklæring.

Forskriften kapittel 4 regulerer rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad under svangerskap og ved fødsel. En deltager som er gravid har rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil 10 dager, jf. forskriften § 4-1 og ved svangerskapskontroll, når slike undersøkelser ikke med rimelighet kan finne sted utenfor programtiden. Etter fødsel skal moren ha fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i 20 virkedager, jf. forskriften § 4-2 første ledd. Moren har også rett til ammeferie, jf. forskriften § 4-3. I forbindelse med fødsel har faren rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil 7 virkedager, dersom han bor sammen med moren og nytter tiden til omsorg for familie og hjem, jf. § 4-2 andre ledd. Dersom foreldrene ikke bor sammen, kan farens rett utøves av en annen som bistår moren under svangerskapet.

Etter forskriften § 6-1 er lørdager og søndager, 1. og 17. mai samt nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, 2. påskedag, Kristi himmelfartsdag, 2. pinsedag og 1. og 2. juledag fridager. Videre kan den som ikke hører til Den norske kirke ha rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil to virkedager for hvert kalenderår i forbindelse med feiring eller markering av religiøse høytider.

En deltager i introduksjonsprogram har rett til opptil 25 virkedager ferie per år. Det er den enkelte kommune som bestemmer når feriedagene skal avvikles. Det utbetales introduksjonsstønad i ferier.

Permisjoner

Introduksjonsloven § 5 regulerer varighet av introduksjonsprogrammet. Programmet kan vare inntil to år med tillegg av godkjent permisjon.

Kommunen kan innvilge permisjon fra programmet. Hvilke tilfeller det kan søkes permisjon for er regulert i forskrift om fravær og permisjoner ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning.

Det kan innvilges permisjoner som gir rett til stønad og permisjon uten introduksjonsstønad. Det kan innvilges velferdspermisjoner med rett til stønad i inntil ti virkedager hvert år, jf. forskriften § 5-1. Det kan være aktuelt med velferdspermisjoner ved blant annet tilvenning av barn i barnehage, skolestart, inngåelse av ekteskap, dødsfall, legetime og pleie av nær pårørende.

For permisjon ved egen eller barns sykdom, jf. forskriften § 5-2 eller ved fødsel eller adopsjon, jf. forskriften § 5-3 har deltageren ikke rett til introduksjonsstønad.

Etter fødsel har foreldre som deltar i introduksjonsprogram rett til omsorgspermisjon i til sammen opptil ti måneder i barnets første leveår. Kommunen skal tilby oppfølging og

opplæring til deltagerne i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap fra og med fjerde permisjonsmåned. Det er opp til kommunen å avtale med deltageren hva som skal være innholdet og kontinuiteten i oppfølgingen.

Oppfølgingen kan for eksempel være at programrådgiveren eller læreren på voksenopplæringen jevnlig tar kontakt med deltageren, eller at det avtales at deltageren tar kontakt ved behov. Innholdet i og omfanget av norskopplæringen må tilpasses den enkelte deltager.

Etter forskriften § 5-4 har en deltager rett til permisjon uten introduksjonsstønad i inntil ett år ved overgang til arbeid. Denne permisjonen kan innvilges for flere avgrensede perioder, og totalt for en periode på inntil ett år. Deltageren har etter søknad rett til å returnere til introduksjonsprogrammet før permisjonens utløp.

Fravær og permisjon fra deltagelse i introduksjonsprogram i til sammen over 10 virkedager, kommer i tillegg til introduksjonsprogrammets fastsatte tid, jf. forskriften § 7-1.

7.2 Integreringsloven

Fravær og permisjoner foreslås regulert i integreringsloven § 17. Etter første ledd kan deltageren søke kommunen om tillatelse til fravær fra introduksjonsprogrammet. Det reguleres i andre ledd at deltageren kan innvilges permisjon fra introduksjonsprogrammet etter søknad til kommunen. Departementet kan etter tredje ledd gi forskrift om fravær og permisjoner fra introduksjonsprogram.

7.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å i hovedsak videreføre gjeldende rett om fravær og permisjoner fra introduksjonsprogram. Etter departementets vurdering har de gjeldende reglene om fravær fungert godt og er dekkende for de situasjonene som oppstår. Det samme gjelder permisjonsreglene, men departementet foreslår ikke å videreføre permisjon ved overgang til arbeid, se nedenfor. Det foreslås språklige justeringer i bestemmelsene. Når det i reglene om fravær og permisjon vises til «dager», menes virkedager. Det foreslås også enkelte mindre endringer så bestemmelsene blir liklydende som bestemmelsene om fravær og permisjon fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap der innholdet skal være likt.

I dagens forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning § 2-4 er det fastsatt at deltageren skal gis anledning til å uttale seg før kommunen vedtar bortfall av retten til å bruke egenmelding. Departementet foreslår at dette kravet ikke videreføres i forskrift til integreringsloven, da dette uansett følger av forvaltningsloven § 16 første ledd.

En virkning av integreringsloven er at flere deltagere vil ha videregående opplæring i sitt introduksjonsprogram, enten som eneste innhold av programmet eller i tillegg til andre elementer. Disse deltagerne mottar fortsatt introduksjonsstønad. Andre deltagere i introduksjonsprogram risikerer å bli trukket i introduksjonsstønad ved fravær av et visst

omfang. Hensynet til likebehandling tilsier at integreringslovens fraværregler også må gjelde for de som går i videregående opplæring som del av programmet. Ettersom det er kommunen som utbetaler stønaden og fylkeskommunen som har ansvar for videregående opplæring, innebærer dette at fylkeskommunen må rapportere fravær til kommunen. Departementet foreslår å regulere dette i integreringsforskriften, se forslag til § 57 tredje ledd.

Departementet foreslår at det videreføres at en deltager som ammer sitt barn, har rett til den fritid hun av den grunn trenger. Departementet foreslår ikke å videreføre minimumskravet på én time. Departementet foreslår derimot at det fastsettes i forskriften at deltageren i barnets første leveår beholder rett til introduksjonsstønad i inntil én time ammefri per dag. Dette er tilsvarende det som gjelder etter arbeidsmiljøloven.

I dagens forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning § 5-3 fjerde ledd er det fastsatt at der begge foreldrene deltar i introduksjonsprogram er 50 dager av omsorgspermisjonen forbeholdt faren for barn født etter 1. september 2010 eller adopsjoner etter samme dato. Departementet foreslår å ta ut henvisningen til dato og årstall da dette ikke lenger er relevant. Departementet foreslår ellers å videreføre denne bestemmelsen. Departementet gjør oppmerksom på at denne ordningen, med en todeling av permisjonen, dermed skiller seg fra den generelle ordningen etter folketrygdloven der permisjonen er tredelt med en mødrekvote, en fedrekvote og en del som kan fordeles mellom foreldrene. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om det bør innføres en tilsvarende tredeling ved permisjon fra introduksjonsordningen.

Etter forskrift om fravær og permisjoner ved nyankomne innvandreres deltagelse i introduksjonsprogram § 5-4 har deltagere etter søknad rett til permisjon fra introduksjonsprogrammet ved tilbud om arbeid på heltid. Slik permisjon kan gis for en periode på inntil ett år. Departementet foreslår at denne permisjonsmuligheten ikke videreføres. Bakgrunnen for at det ble åpnet for slik permisjon var å gjøre det enklere for deltagere å forsøke seg i arbeidslivet med trygghet om at man kunne vende tilbake til introduksjonsprogrammet. Dette skulle gi deltagere mulighet til å få arbeidserfaring, bidra til å styrke deltagerens mulighet for rask overgang til arbeidslivet, og gi større fleksibilitet i ordningen. Adgangen til slik permisjon skulle også bidra til å redusere faren for innlåsningseffekt i programmet.

Integreringsloven er utarbeidet på bakgrunn av at en rekke evalueringer og rapporter viser at dagens introduksjonsprogram ikke dekker gapet mellom den kompetansen flyktningene har med seg og hva som kreves i det norske arbeidslivet. Det innføres blant annet differensiert programtid og sluttmaal, som sammen skal bidra til å redusere faren for innlåsningseffekter i programmet.

Gjennom de standardiserte elementene skal det blant annet utvikles kvalitetsstandarder, faglige anbefalinger og verktøy for hvordan en arbeids- og språkpraksis bør gjennomføres. Dette vil bidra til at kommunene kan få på plass gode målrettede praksisplasser i samarbeid med arbeidslivet. I tillegg til praksisplasser er det blant annet også mulighet for bruk av lønnstilskudd og ordinært arbeid innenfor rammene av introduksjonsprogrammet.

Disse tiltakene vil bidra til at deltagerne kan få erfaring fra arbeidslivet innenfor rammene av programmet.

Departementet mener at disse endringene og tilpasningene ivaretar det som var formålet med å innføre rett til permisjon ved overgang til arbeid. På bakgrunn av dette mener departementet at det ikke lenger er behov for denne permisjonsmuligheten.

8 Særlige tilfeller der rett og plikt til opplæring i norsk inntreer når krav framsettes

8.1 Gjeldende rett

Utsatt start av opplæringen i særlige tilfeller reguleres i forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere kapittel 6. Det er store omsorgsforpliktelser og tilbakeholdelse mot sin vilje som kan begrunne utsatt start av opplæringen.

Store omsorgsforpliktelser reguleres i forskriften § 14. Første ledd regulerer situasjonen der personer på grunn av store omsorgsforpliktelser ikke har kunnet starte opplæringen i norsk og samfunnskunnskap etter hovedregelen i introduksjonsloven § 17 fjerde ledd første punktum. Mens retten og plikten etter hovedregelen inntreer ved innvilgelse av førstegangs oppholdstillatelse etter utlendingsloven, regulerer forskriften § 14 at retten og plikten i disse tilfellene inntreer når vedkommende setter fram krav om deltagelse i opplæringen.

Andre ledd regulerer situasjonen der personer er innvilget fritak fra plikten til opplæring på grunn av store omsorgsforpliktelser. For personene inntreer retten til opplæring fra det tidspunktet vedkommende setter fram krav om dette.

Hva som menes med store omsorgsforpliktelser presiseres i § 14 tredje ledd. Det er ett eller flere forhold som til sammen gjør at personens omsorgsforpliktelser er særlig omfattende. Som eksempler nevnes forhold der barn eller andre familiemedlemmer personen har omsorgsforpliktelser for er sterkt funksjonshemmet eller pleietrengende eller at personen selv er funksjonshemmet eller alvorlig syk, i tillegg til at vedkommende har omsorgsforpliktelser for flere barn eller andre familiemedlemmer. Det fremgår eksplisitt at det ikke alene er tilstrekkelig at en person er eneforsørger for flere barn.

Etter § 14 fjerde ledd fremgår det at kommunen fatter vedtak om rett og plikt etter vurdering av skriftlig søknad med dokumentasjon. Bekreftelse fra fastlege eller ansatt ved helsestasjon, sosialkontor eller lignende kan være dokumentasjon på store omsorgsforpliktelser.

Forskriften § 15 regulerer tilbakeholdelse mot sin vilje. Rett og plikt inntreer fra det tidspunktet vedkommende setter fram krav om deltagelse dersom vedkommende mot sin vilje er blitt holdt tilbake fra opplæringen av ektefelle eller annet nærstående familiemedlem, jf. første ledd.

Det følger av andre ledd at kommunen fatter vedtak om rett og plikt til opplæring etter vurdering av skriftlig søknad med dokumentasjon. Slik dokumentasjon kan være bekreftelse fra fastlege, krisesenter eller ansatt ved helsestasjon, sosialkontor eller lignende.

Forskriften kapittel 6 inneholder også en bestemmelse om omfanget av rett og plikt når det gis utsatt start av opplæringen, se § 16. Når det fattes vedtak etter §§ 14 eller 15 i forskriften, har personen rett og plikt til opplæring i 600 timer i løpet av tre år fra det tidspunktet kravet settes fram.

I § 16 andre ledd fremgår det at rett og plikt etter §§ 14 og 15 inntre dersom kravet settes fram så lenge det særlige forholdet fortsatt er tilstede eller nylig har bortfalt. Rett og plikt til opplæring etter forskriften kapittel 6 bortfaller senest ti år etter hovedregelen i introduksjonsloven § 17 fjerde ledd første punktum. Kommunens plikt til å tilby ytterligere gratis opplæring etter introduksjonsloven § 18 gjelder i fem år fra det tidspunktet personen setter fram krav om opplæring i norsk og samfunnskunnskap, jf. § 16 siste ledd.

8.2 Integreringsloven

I integreringsloven § 26 andre ledd er det foreslått å videreføre at retten og plikten i særlige tilfeller kan inntre fra tidspunktet krav om opplæring settes frem. Det fremgår i andre ledd siste punktum at departementet kan gi forskrift om hva som skal anses som særlige tilfeller.

8.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om hva som skal anses som særlige tilfeller som kan gi utsatt start av opplæringen. Etter departementets oppfatning er bestemmelsene om store omsorgsforpliktelser og tilbakeholdelse mot sin vilje dekkende for de situasjoner hvor det er behov for utsatt oppstart.

Departementet foreslår også å videreføre at rett og plikt til opplæring senest bortfaller ti år etter hovedregelen. Det er behov for en utløpsdato, særlig av hensyn til kommunen, og departementet er av den oppfatning at ti år er en rimelig frist.

I integreringsloven er det foreslått at rett og plikt til opplæring tidligst inntre ved innvilgelse av den oppholdstillatelsen som gir rett og plikt. Dette i motsetning til ordningen etter introduksjonsloven, hvor rett og plikt inntre ved innvilgelse av den første oppholdstillatelsen vedkommende får etter utlendingsloven. Se omtale av endringen i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.1.4.2. Tiårsfristen etter bestemmelsene om utsatt oppstart regnes fra samme tidspunkt, slik at enkelte personer vil få noe lengre tid før retten og plikten bortfaller, sammenlignet med rettstilstanden etter introduksjonsloven.

Som følge av at kravet om antall gjennomførte timer opplæring erstattes med et krav om å oppnå et minimumsnivå i norsk, foreslår departementet at omfanget av opplæringen ved utsatt start knyttes til fristene på tre år og 18 måneder etter integreringsloven § 32. Altså

gjelder retten og plikten ved utsatt start i enten tre år eller 18 måneder etter krav framsettes, avhengig av hvilken utdanningsbakgrunn deltageren har fra før.

9 Fravær og permisjoner fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap

9.1 Gjeldende rett

Reglene om fravær og permisjoner fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap er regulert i forskrift av 20. april 2005 om norskopplæring mv. for innvandrere, med hjemmel i introduksjonsloven § 20. Forskriftens bestemmelser om fravær og permisjoner samt bestemmelser om utsatt start av opplæringen i særskilte tilfeller gjelder ikke for personer som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del av introduksjonsprogrammet, jf. § 2 tredje ledd. Disse omfattes av bestemmelsene om fravær og permisjoner fra introduksjonsprogrammet, se punkt 7 ovenfor.

9.1.1.1 Fravær

Deltagere med rett og plikt til deltagelse i norsk og samfunnskunnskap kan ha kortvarig fravær og fortsatt beholde sin rett til det totale timetallet på 600 timer gratis opplæring innenfor rammen på tre år. Kortvarig fravær er fravær som ikke overstiger 10 prosent av det totale timetallet på 600 timer i løpet av tre år, altså 60 timer, jf. forskriften § 6.

Har deltageren fravær utover ti prosent av det totale timetallet på 600 timer opplæring i løpet av tre år, mister vedkommende retten til å ta timene igjen gratis innenfor fristen på tre år, jf. forskriften § 8. Dette gjelder ikke hvis deltageren kan dokumentere fraværet med legeerklæring, jf. forskriften § 7. Kommunen kan kreve betaling for timene deltageren må ta igjen som følge av langvarig fravær som ikke er dokumentert. Deltagere som kan dokumentere fravær over 600 timer med legeerklæring, har rett til å ta timene igjen gratis innen fem år, jf. forskriften § 9 første ledd.

Kommunen kan vedta å stanse opplæringen hvis deltageren har omfattende fravær, jf. introduksjonsloven § 19 fjerde ledd. Det innebærer at deltageren fratras retten til 600 timer opplæring, jf. forskriften § 8 fjerde ledd. Med omfattende fravær menes fravær som er hyppig, som er vesentlig lenger enn ti prosent av det totale timetallet på 600 timer, og som ikke er dokumentert med legeerklæring eller på annen måte varslet til kommunen. Deltager kan fratras rett til opplæring enten midlertidig eller permanent. Dersom rett til opplæring fratras midlertidig, skal deltager få et nytt tilbud om opplæring innen tre måneder, og en mulighet til å fullføre timene som gjenstår for å gjennomføre 600 timer opplæring innenfor fristen på tre år.

Deltagere med plikt til 300 timer opplæring, betaler for denne opplæringen selv og må gjennomføre 300 timer opplæring uavhengig av fravær.

9.1.1.2 Permisjoner

Kommunen plikter å tilrettelegge opplæringen for den enkelte når det oppstår et forhold som gjør at deltager ikke kan følge opplæringstilbudet. Det er bare i tilfeller der

individuell tilpasning ikke er mulig, at permisjon kan innvilges. Permisjonstiden legges ikke til fristen for å gjennomføre gratis opplæring på tre og fem år, jf. forskriften § 10 tredje ledd.

Kommunen kan innvilge permisjon i inntil ti virkedager i året når det foreligger viktige velferdsgrunner, jf. forskriften § 11. Det kan også innvilges permisjon for egen eller barns sykdom, jf. forskriften § 12 og for permisjon ved fødsel eller adopsjon, jf. forskriften § 13. Kommunen skal tilby oppfølging og opplæring til deltager i opplæring i norsk og samfunnskunnskap fra og med fjerde permisjonsmåned.

Det er opp til kommunen å avtale med deltageren hva som skal være innholdet og kontinuiteten i oppfølgingen. Oppfølgingen kan for eksempel være at læreren på voksenopplæringen jevnlig tar kontakt med deltageren, eller at det avtales at deltageren tar kontakt ved behov.

9.2 Integreringsloven

I integreringsloven er det foreslått å regulere fravær og permisjoner i en egen bestemmelse i loven, se § 35. Det fremgår av første ledd at deltageren kan søke kommunen om tillatelse til fravær fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Av andre ledd følger det at deltageren kan innvilges permisjon fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap etter søknad til kommunen. Etter tredje ledd kan departementet gi forskrift om fravær og permisjoner fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Etter integreringsloven § 32 skal godkjente permisjoner legges til den ytre rammen for å gjennomføre opplæring. Dette er en endring sammenlignet med introduksjonsloven.

Deltagerne i opplæring i norsk etter integreringsloven skal oppnå et minimumsnivå i norsk istedenfor å gjennomføre et visst antall timer opplæring. Dette medfører at det er behov for å endre fraværsberegningen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap sammenlignet med introduksjonsloven. Omfanget av opplæringen vil fremgå av deltagerens integreringsplan eller norskplan. Det fremgår av Prop. 89 L (2018–2019) punkt 10.7.4 at hva som er omfattende fravær vil måtte vurderes opp mot omfanget av opplæringen i planen.

9.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å i hovedsak videreføre reglene om fravær og permisjoner fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Det videreføres at disse reglene ikke gjelder for de som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap som del av introduksjonsprogrammet, da det ikke vil være hensiktsmessig at deltagerne omfattes av to sett med fraværsregler.

Det foreslås språklige justeringer i bestemmelsene. Når det i reglene om fravær og permisjon vises til «dager», menes virkedager. Det foreslås enkelte mindre endringer så bestemmelsene blir like som bestemmelsene om fravær og permisjon fra introduksjonsprogrammet der innholdet skal være likt.

Endringene i opplegget for opplæringen i norsk, se ovenfor, medfører at fraværsreglene som gjelder etter introduksjonsloven med forskrifter ikke kan gjøres gjeldende etter integreringsloven. For det første er det ikke noe totalt timeantall å knytte fraværsvurderingen opp mot og kommunen står friere i vurderingen av omfanget av opplæringen. For det andre vil ikke konsekvensen av fravær være den samme, ettersom det ikke er fastsatte timer opplæring å ta igjen gratis innenfor fristen på tre år. Som følge av dette foreslår departementet ikke å forskriftsfeste detaljerte fraværsregler for opplæring i norsk.

Det er likevel fortsatt slik at omfattende fravær fra opplæringen kan danne grunnlag for stans, jf. integreringsloven § 36. Som følge av dette vil departementet skissere et alternativ for hvordan kommunene kan vurdere fravær fra opplæringen i norsk.

Det er kommunen som avgjør hvordan og hvor ofte det gis opplæring for at den enkelte kan oppnå sitt norskmål. Omfanget av opplæringen vil dermed variere både mellom kommuner og innad i hver enkelt kommune overfor ulike deltagere. Etter gjeldende rett utgjør ti prosent grensen for hvorvidt fraværet skal anses kortvarig eller langvarig. Departementet er av den oppfatning at fravær som overstiger ti prosent ofte bør anses som langvarig eller omfattende. Ettersom det ikke lenger er et totalt timetall å knytte fraværsvurderingen opp mot, bør kommunen vurdere fravær opp mot omfanget som fremgår av den enkeltes norskplan. Omfanget kan for eksempel være planlagt for tre måneder av gangen. Da vil fravær som overstiger ti prosent av det planlagte omfanget i perioden kunne anses som langvarig eller omfattende fravær.

Ved kortvarig, dokumentert fravær, bør kommunen sørge for at den planlagte opplæringen kan tas igjen i neste periode. Dersom fraværet blir langvarig eller det er klart at det vil bli langvarig, bør den enkelte søke om permisjon fra opplæringen. Etter integreringsloven § 32 legges godkjent permisjon til varigheten av norskopplæringen, slik at vedkommende da vil få lengre tid til å oppnå minimumsnivået.

Dersom den enkelte har omfattende fravær, kan dette begrunne stans i opplæringen etter integreringsloven § 36. Stans vil særlig være aktuelt dersom fraværet ikke er dokumentert.

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett når det gjelder fravær fra opplæringen i samfunnskunnskap. Forslaget innebærer at det fortsatt tas utgangspunkt i ti prosent av timetallet. Konsekvensen av kortvarig fravær er altså at deltageren har rett til å ta igjen timene gratis innenfor fristen på tre år eller 18 måneder. Langvarig fravær må dokumenteres med legeerklæring for å gi rett til å ta igjen timene gratis. Deltagere som har langvarig fravær som ikke er dokumentert ved legeerklæring har ikke rett til å ta igjen timene gratis, og kommunen kan da kreve betaling.

Departementet foreslår å videreføre dagens permisjonsregler. Velferdspermisjoner, permisjon ved egen eller barns sykdom og permisjon ved fødsel og adopsjon anses dekkende for de situasjonene det er behov for permisjoner fra opplæringen. I tråd med forslaget i integreringsloven § 32, legges det til grunn at godkjente permisjoner legges til opplæringens varighet.

10 Fritak fra plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

10.1 Gjeldende rett

Fritak på grunn av tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk og samfunnskunnskap

Det følger av introduksjonsloven § 17 tredje ledd at rett og plikt til deltagelse ikke gjelder for utlendinger som kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i samfunnskunnskap og norsk eller samisk. Det forutsettes at den som ønsker fritak fra plikten til å delta i opplæringen søker om dette. Det er derfor opp til den enkelte å søke om fritak

Hva som anses som dokumenterte tilstrekkelige kunnskaper følger av forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere § 3. Med tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk menes:

- a) bestått norskprøve eller avsluttende prøve i norsk med ferdigheter på minimum nivå A2 på skriftlig og muntlig prøve eller
- b) gjennomført opplæring i norsk eller samisk i henhold til læreplaner for faget i grunnskolen eller videregående opplæring, og hvor det er satt standpunktkarakter i faget, eller
- c) gjennomført studier i norsk eller samisk på universitets- eller høgskolenivå i Norge eller i utlandet tilsvarende 30 studiepoeng, eller
- d) oppfyller inntakskrav for norsk eller samisk for universitet eller høgskole

Med dokumentasjon på tilstrekkelige kunnskaper om det norske samfunnet menes:

- a) bestått avsluttende prøve i samfunnskunnskap, eller
- b) gjennomført opplæring i samfunnsfag i henhold til læreplaner for faget i grunnskolen eller videregående opplæring i Norge, og hvor det er satt standpunktkarakter i faget, eller
- c) gjennomført og bestått studier i samfunnsfag som gir kunnskap om Norge, på universitets- eller høgskolenivå tilsvarende minimum 10 studiepoeng

Det følger av forskriften § 3 første ledd tredje punktum at kommunen i vedtak om fritak fra plikten, kan beslutte at fritaket også innebærer bortfall av retten til opplæring. Videre følger det av fjerde punktum at personer som har tilstrekkelige kunnskaper i samisk, fritas fra plikten, men beholder sin rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Fritak på grunn av særlige helsemessige utfordringer eller andre tungtveiende årsaker

Kommunen kan fritta personer i målgruppen fra plikten til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det, jf. § 30. Den enkelte beholder likevel retten til opplæring.

Dersom den særlige helsemessige eller tungtveiende årsaken har oppstått underveis eller etter at opplæringen er gjennomført, kan det søkes fritak fra plikt til å fullføre

opplæringen og plikten til å avlegge prøver. Vilkårene særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker er alternative og skal vurderes adskilt.

Utgangspunktet er at opplæringen i norsk og samfunnskunnskap skal tilpasses den enkelte deltager, også den som av helsemessige årsaker har begrensede muligheter til å delta i opplæringen. Adgangen til fritak fra plikt til å delta i opplæring gjelder derfor bare for personer som overhodet ikke kan delta i og gjennomføre opplæringen i løpet av tre år.

Fritak på grunn av helsemessige utfordringer forutsetter en sykdom eller skade, mens andre tungtveiende årsaker er ment som en sikkerhetsventil for tilfeller som ikke dekkes av særlige helsemessige årsaker.

For å få fritak på grunn av særlige helsemessige årsaker eller på grunn av tungtveiende årsaker må sykdommen/skaden eller det som hindrer deltagelse være av en viss varighet slik at opplæringen ikke kan gjennomføres i løpet av fristen for gjennomføring på tre år.

Utlendinger som har fritak fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap er også fritatt fra plikten til å avlegge avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, se punkt 12 nedenfor.

10.2 Integreringsloven

I integreringsloven er det foreslått å videreføre fritaksmuligheten, men det er foreslått å regulere dette i en egen bestemmelse og det er foreslått noen endringer i ordlyden som følge av endringer i kravene til opplæringen.

Fritak fra opplæringen reguleres i integreringsloven § 29. I første ledd første punktum fremgår det at personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper i norsk eller samisk etter søknad kan fritas fra plikten til å delta i opplæring i norsk. Tilsvarende kan personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper om det norske samfunnet etter søknad fritas fra plikten til å delta i opplæring i samfunnskunnskap.

Videre følger det av andre ledd at det kan gis fritak dersom det foreligger særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker som hindrer deltagelse i opplæringen.

Etter tredje ledd kan departementet gi forskrift om hvilken dokumentasjon som er nødvendig for å få fritak fra plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

10.3 Departementets forslag

10.3.1 Fritak på grunn av dokumenterte kunnskaper

Kunnskaper i norsk og om samfunnet kan dokumenteres på flere måter. Når det gjelder opplæring i norsk, foreslår departementet å videreføre at det gis fritak dersom den enkelte har gjennomført studier i norsk eller samisk på universitets- eller høgskolenivå i Norge eller i utlandet tilsvarende 30 studiepoeng og at det gis fritak dersom den enkelte fyller inntakskravene for norsk eller samisk for universitet eller høyskole.

Departementet foreslår imidlertid endringer i hva som kreves for å få fritak som følge av oppnådde ferdigheter på norskprøver.

Etter introduksjonsloven med forskrifter gis det fritak fra plikten til å delta i opplæring i norsk hvis den enkelte kan dokumentere norskprøve med ferdigheter på minimum nivå A2 på skriftlig og muntlig prøve. Etter gjeldende rett kan den enkelte også få fritak hvis hun eller han har bestått tidligere Norskprøve 2 og 3, dette var prøver frem til 2014.

Departementet foreslår at dette endres til at den enkelte må ha oppnådd minimum nivå B1 på prøve i norsk, i hver av de fire delferdighetene leseforståelse, lytteforståelse, skriftlig fremstilling og muntlig kommunikasjon, se forslag til § 22 første ledd bokstav a. Den enkelte kan også få fritak hvis hun eller han har bestått tidligere Norskprøve 3, se forslag til § 22 første ledd bokstav b. Bakgrunnen for endringen til B1 er at kravet til opplæringen i norsk endres fra at deltagerne skal gjennomføre et visst antall timer opplæring til at de skal oppnå et minimumsnivå i norsk og at det veiledende minimumsnivået bør være B1 i alle delferdigheter.

Videre foreslås det endringer i hva som kreves for å få fritak på grunnlag av gjennomført opplæring i norsk eller samisk i henhold til læreplaner i faget i grunnskolen eller videregående opplæring. Etter introduksjonsloven med forskrifter kreves det standpunktkarakter i faget. Standpunktkarakterer i faget tilsvarer karakterene 1 til 6. I videregående opplæring er faget kun bestått med karakterene 2 til 6, og det er lagt til grunn at det kreves karakter 2 for å få fritak. I grunnskolen er faget bestått med karakteren 1, og det er dermed tilstrekkelig med karakter 1 for å få fritak. Etter forskrift til opplæringsloven § 3-4 uttrykker karakteren 1 at eleven har svært lav kompetanse i faget.

Departementet foreslår å heve kravet til hvilket karakternivå som skal gi grunnlag for fritak fra plikten til å delta i opplæring i norsk på grunnlag av gjennomført opplæring i norsk eller samisk i grunnskolen. Det er departementets vurdering at karakteren 1 fra grunnskolen ikke gir dokumentasjon på at vedkommende kan tilstrekkelig norsk eller samisk til å komme i utdanning eller få en varig tilknytning til arbeidslivet. Da forslaget til integreringslov var på høring, ba departementet om høringsinstansenes syn på forslaget om å heve kravet til karakternivå for å få fritak fra opplæringen i norsk på grunnlag av gjennomført opplæring i norsk eller samisk i grunnskolen. Flertallet av høringsinstansene støttet forslaget om heving. Departementet foreslår derfor at karakternivået for å kunne få fritak fra plikt til opplæring heves til sluttvurdering 2 i norsk eller samisk i grunnskolen. Sluttvurdering omfatter både standpunktkarakter og eksamenskarakter, og fritaksgrunnen omfatter dermed både dem som har fått karakter 2 eller høyere som sluttvurdering i opplæringen og dem som har fått karakter 2 eller høyere på privatisteksamen.

Karakteren 2 indikerer at eleven stort sett kan uttrykke seg hensiktsmessig skriftlig og kommunisere og begrunne egne oppfatninger og meninger muntlig.

Det fremgår av Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.1.4.3 at departementet vil vurdere tilsvarende heving av karakterkravet for å få fritak fra opplæringen i samfunnskunnskap. Av de samme årsakene som er nevnt ovenfor, foreslår departementet foreslår å heve kravet til karakternivå for fritak på grunnlag av gjennomført opplæring i samfunnsfag i grunnskolen til karakteren 2 eller høyere. Deltagere som har bestått prøve i

samfunnskunnskap etter integreringsloven skal fortsatt gis fritak fra opplæringen i samfunnskunnskap.

Departementet foreslår også endringer i kravet for å få fritak på grunnlag av gjennomført opplæring i norsk eller samisk i henhold til læreplaner i faget i videregående opplæring. Mens det i dag kreves standpunktkarakter, altså en endelig vurdering i faget, mener departementet at det bør være tilstrekkelig med halvårsvurdering med karakter i faget for å få fritak. Fritak fra plikt til opplæring i norsk etter integreringsloven kan dermed gis hvis det er gitt halvårsvurdering med karakter eller satt standpunktkarakter i norsk eller samisk i videregående opplæring med karakterene 2 eller høyere. Tilsvarende gjelder ved gjennomført opplæring i samfunnskunnskap i videregående opplæring. Videre mener departementet at det bør være adgang til fritak for de som har fått karakter 2 eller høyere ved privatisteksamen. Departementet foreslår derfor at vilkåret knyttes til sluttvurdering, ikke standpunktkarakter. I forskriften brukes «samfunnskunnskap», som er navnet på fellesfaget i videregående opplæring etter fagfornyelsen. Fritaksgrunnen gjelder også ved gjennomført samfunnsfag i videregående opplæring etter tidligere læreplaner.

Forslagene innebærer at undervisning etter *Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter*, hvor det ikke gis en sluttvurdering i form av karakter, fortsatt ikke gir fritak fra plikt til opplæring etter integreringsloven. Departementet viser til at hensikten med plikten til å delta i opplæring i norsk etter integreringsloven er å bidra til bedre norskkunnskaper for de som er i målgruppen. På denne bakgrunnen mener departementet at det må kreves dokumentasjon av kunnskapene i form av en sluttvurdering med karakter for at det skal kunne gis fritak.

Det er den enkelte selv som må dokumentere at ett av grunnlagene for fritak som vil fremgå av forskrift er oppfylt og søke om fritak. Departementet foreslår å videreføre at kommunen i vedtaket kan beslutte at fritaket fra plikten også innebærer bortfall av retten til opplæring. Som etter introduksjonsloven med forskrifter foreslås det at det ikke kan vedtas bortfall av retten til opplæring for personer som har tilstrekkelige kunnskaper i samisk.

På de samme grunnlagene som nevnt i dette punktet, foreslås det at det også kan søkes om fritak fra plikten til å gå opp til prøver, se punkt 12.3.2.

10.3.2 Fritak på grunn av særlige helsemessige eller tungtveiende årsaker

I tråd med forslaget i integreringsloven § 29 andre ledd, viderefører departementet at det kan søkes om fritak fra plikten til opplæringen på grunn av helsemessige utfordringer eller andre tungtveiende årsaker. Departementet foreslår også å videreføre at de som får fritak fra plikten til opplæring på dette grunnlaget, likevel beholder retten til opplæring.

Departementet gjentar fra Prop. 89 L (2019–2020) om hva som menes med "særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker":

"Fritak på grunn av helsemessige utfordringer forutsetter en sykdom eller skade. Relevante momenter i vurderingen av om vilkåret er oppfylt er blant annet sykdommens eller skadens art, varighet og omfang. Personer som er alvorlig eller kronisk syke kan

være aktuelle for fritak. Sykdommen eller lidelsen kan være av fysisk eller psykisk art. Det er ikke tilstrekkelig at vedkommende er varig arbeidsufør. Som et minimum må det oppstilles vilkår om at sykdommen eller tilstanden er av langvarig og/eller stadig tilbakevendende karakter, og ikke en akutt (plutselig) sykdom eller lidelse av forbigående karakter. Følgelig skal vilkåret om særlige helsemessige årsaker tolkes strengt.

Vilkåret andre tungtveiende årsaker er ment som en sikkerhetsventil for tilfeller som ikke dekkes av særlige helsemessige årsaker. Kommunen må foreta en konkret helhetsvurdering for å avgjøre om fritak skal innvilges. Vilkåret er ment å fange opp tilfeller som ikke skyldes sykdom eller skade, men som har samme alvorlighetsgrad og gjør deltagelse i opplæring like vanskelig som ved alvorlig eller kronisk sykdom. Fritak skal bare innvilges når det er urimelig å pålegge vedkommende et krav om å gjennomføre opplæring. Tungtveiende årsaker kan for eksempel foreligge hvis personens sikkerhetssituasjon tilsier at vedkommende ikke kan delta i opplæringen. Dette kan for eksempel være i tilfeller der personen frykter represalier etter brudd med familie og bor på fortrolig adresse.

For å få fritak på grunn av særlige helsemessige årsaker eller på grunn av tungtveiende årsaker må sykdommen/skaden eller det som hindrer deltagelse være av en viss varighet slik at opplæringen ikke kan gjennomføres i løpet av fristen for gjennomføring på tre år.

Det er den enkelte selv som må dokumentere at ett av grunnlagene for fritak som vil fremgå av forskrift er oppfylt og søke om fritak. Etter introduksjonsloven med forskrifter følger det ikke et eksplisitt krav om at den enkelte må dokumentere søknad om fritak på grunn av særlige helsemessige årsaker. Et slikt krav fremgår imidlertid av rundskrivet til introduksjonsloven."

Departementet foreslår å forskriftsfeste kravet om dokumentasjon og foreslår at medisinsk vurdering eller uttalelse fra lege eller psykolog anses som tilstrekkelig dokumentasjon. Det foreslås ikke å kreve tilsvarende dokumentasjon for fritak på grunn av andre tungtveiende årsaker, men dokumentasjon gir kommunen et bedre grunnlag for å vurdere søknaden.

11 Veiledende minimumsnivåer i norsk

11.1 Gjeldende rett

I dag har kommunen plikt til å tilby et visst antall timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven § 17 for personer som er bosatt i kommunen eller midlertidig bor på asylmottak i kommunen.

Deltagere med rett og plikt til å delta i opplæring skal ha 550 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap. Kommunene har i tillegg plikt til å tilby deltagere som omfattes av rett til opplæring ytterligere inntil 2 400 timer opplæring ved behov.

Deltagere med bare plikt til å delta i opplæring skal ha 250 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap. Opplæringen er nærmere regulert i læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere som er en forskrift til introduksjonsloven.

Kravene til opplæringen gjelder for alle i målgruppen. Deltagere som går i grunnskole eller videregående opplæring vil imidlertid kunne få fritak fra disse kravene ved gjennomført grunnskole eller videregående opplæring.

Målet for opplæringen i norsk er at deltagerne skal kunne nå et ferdighetsnivå i norsk som setter dem i stand til å bruke eller bygge videre på sin kompetanse i utdanning, arbeid og samfunnsliv for øvrig. Læreplanen bygger på *Det felles europeiske rammeverket for språk* og angir nivåer for språkferdigheter (Basisnivåer: A1 og A2, Selvstendig bruker: B1 og B2). Det følger av læreplanen at opplæringen skal organiseres i form av tre spor med ulik tilrettelegging og progresjon.

Læreplanen stiller ingen krav til hvilket minimumsnivå i norsk som den enkelte deltager bør oppnå etter fullført opplæring, men fastsetter veiledende språknivåer for de tre sporene: Spor 1: A2 til B1 muntlig og A1 til A2 skriftlig. Spor 2: A2 til B1 muntlig og skriftlig. Spor 3: B1 muntlig og skriftlig.

Deltagere med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap har plikt til å ta avsluttende prøve både i norsk og samfunnskunnskap, se punkt 12 nedenfor. Norskprøven består av delprøver i lytteforståelse, leseforståelse, skriftlig fremstilling og muntlig kommunikasjon. Deltageren får resultater per delprøve og ikke en samlet vurdering.

11.2 Integreringsloven

I integreringsloven er det foreslått at deltagere i opplæring i norsk skal oppnå et minimumsnivå i norsk, se forslag til § 31. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for opplæring slik at deltageren oppnår minimumsnivået. Minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål og fastsettes i integreringsplanen eller norskplanen, jf. integreringsloven §§ 15 eller 34.

Det følger av integreringsloven § 31 andre ledd at departementet kan gi forskrift om veiledende minimumsnivåer for ulike grupper deltagere.

11.3 Departementets forslag

11.3.1 Innledning

I integreringsloven § 31 erstattes introduksjonslovens krav om deltagelse i et visst antall timer opplæring i norsk med et krav om at deltageren skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Det fremgår av Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.3.4 at det veiledende minimumsnivået bør være B1 i alle delferdigheter. Dette nivået er satt på bakgrunn av at minimumsnivået skal reflektere hvilket nivå deltageren bør oppnå for å komme i utdanning eller få en varig tilknytning til arbeidslivet på sikt.

Minimumsnivået for den enkelte deltager skal fastsettes av kommunen i samråd med deltageren. Minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål og fastsettes i integreringsplanen eller norskplanen, se Prop. 89 L (2019–2020) punkt 8.7.4 og 10.6.4.

11.3.2 Differensierte veiledende minimumsnivåer

Det fremgår av Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.3 at departementet vil fastsette veiledende minimumsnivåer i forskrift. I tråd med føringene i proposisjonen foreslår departementet følgende veiledende minimumsnivåer for deltagere i opplæring i norsk etter integreringsloven:

- Deltagere som ikke har fullført grunnskole fra før bør oppnå minimum nivå A2 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og nivå B1 i delprøve i muntlig kommunikasjon.
- Deltagere som har fullført grunnskole fra før bør oppnå minimum nivå B1 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og i delprøve i muntlig kommunikasjon.
- Deltagere som har minimum utdanning på videregående nivå fra før, bør minimum oppnå nivå B1 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og B2 i delprøve i muntlig kommunikasjon.

Hva som skal være minimumsnivået for den enkelte skal fastsettes med utgangspunkt i de veiledende nivåene. Minimumsnivået for den enkelte utgjør deltagerens norskmål.

Disse veiledende minimumsnivåene er noe hevet sammenlignet med de veiledende sluttnivåene i læreplanen i norsk og samfunnskunnskap. Bakgrunnen er vurderingen i proposisjonen om at det veiledende minimumsnivået bør være B1 i alle delferdigheter.

Differensieringen av nivåene er gjort på bakgrunn av hvilke forutsetninger den enkelte har for å lære seg norsk, med utgangspunkt i tidligere skolegang. Tidligere skolegang gir indikasjoner på hvilke typer språkopplæring vedkommende har forutsetninger for å kunne nyttiggjøre seg av i opplæringen. Det vil for eksempel være lettere for personer som har skolegang fra før å tilpasse seg språkopplæring i Norge.

Med minimum utdanning på videregående nivå fra før, menes en utdanning som *kan* gi generell studiekompetanse i Norge i henhold til GSU-listen, jf. omtale i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 8.5.4.3. For deltagere fra en del land kreves det ett års høyere utdanning for å tilfredsstille utdanningskravet i GSU-listen. Som det fremgår av proposisjonen behøver deltageren ikke å tilfredsstille språkravet i norsk og eventuelt engelsk for å være omfattet av definisjonen.

Hvilke mål den enkelte har med opplæringen vil også påvirke norskmålet som settes. For eksempel kan det i gruppen uten fullført grunnskole fra før, ifølge Kompetanse Norge, vise seg å være enkelte deltagere med raskere progresjon enn antatt. Deltagere som har fullført minimum grunnskole fra før, og som dermed er vant til å være i en opplæringssituasjon, bør etter departementets syn ha forutsetninger for å oppnå nivå B1 i både skriftlige og muntlige ferdigheter i løpet av opplæringen.

En del av målgruppen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal ha sin norskopplæring i videregående opplæring, jf. integreringsloven § 30 andre ledd. Departementet foreslår at norskmålet for disse bør være å oppnå standpunkt karakteren 2 eller bedre etter å ha gjennomført opplæring etter læreplaner i norsk etter opplæringsloven. Se Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.1.4.3 for detaljer.

Det er videre flere i målgruppen for opplæringen etter integreringsloven som går i grunnskole for voksne. Departementet er kjent med at omfanget av opplæring i grunnskole varierer, slik at noen går fulltid i grunnskolen og får all norskopplæring der, mens andre får norskopplæring utenom grunnskolen. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om de som går i grunnskole bør ha som norskmål å oppnå standpunkt karakter 2 eller høyere i faget norsk eller om de bør få fastsatt sitt mål etter det felles europeiske rammeverket for språk.

Departementet fremhever at minimumsnivået og dermed norskmålet for deltagere i introduksjonsprogram må ses i sammenheng med sluttmålet for introduksjonsprogrammet, jf. integreringsloven § 13. Deltagere som skal over til høyere utdanning bør ha B2 som veiledende minimumsnivå for alle delferdigheter. Etter forskrift om opptak til høyere utdanning § 2-2 nr. 5 kreves B2 i alle delferdigheter for å dokumentere norskkunnskaper ved avsluttende prøve i norsk. Det er også noen yrker som krever nivå B2, for eksempel ble det i 2017 innført krav om norskkferdigheter på nivå B2 for autorisasjon av helsepersonell fra land utenfor EU/EØS. Også personer som skal inn i slike yrker bør ha B2 som veiledende minimumsnivå for alle delferdigheter.

11.3.3 Fravike de veiledende minimumsnivåene

Som varslet i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.3.4.2, foreslås det å forskriftsfeste at det fastsatte norskmålet i enkelte tilfeller endres eller fravikes. De veiledende nivåene skal være det klare utgangspunktet, men terskelen for å sette et mål som er høyere enn det som følger av de veiledende minimumsnivåene, skal være lav. Terskelen for å sette et lavere mål skal derimot være høy. I enkelte tilfeller kan norskmålet som er satt for den enkelte endres eller fravikes.

Det ble lagt til grunn i Prop. 89 L (2019–2020) at alle deltagere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal starte opplæringen med et mål om å oppnå språknivået som følger av de veiledende nivåene, eventuelt et høyere mål. Departementet mener det er viktig at alle starter opplæringen med et høyt mål, og foreslår derfor at dette forskriftsfestes.

I proposisjonen ble det videre vist til at kommunen ved høyere progresjon enn forventet må påse at opplæringen ikke avsluttes på et for lavt norsknivå. Departementet foreslår å forskriftsfeste at kommunen bør justere opp norskmålet ved høy progresjon.

I noen tilfeller må det være mulig å sette norskmålet ned. Departementet foreslår å forskriftsfeste at dette kan gjøres når deltagerens progresjon tilsier at vedkommende ikke vil kunne nå norskmålet. I vurderingen av om progresjonen tilsier at vedkommende ikke vil kunne nå målet, må tid brukt ses i sammenheng med andre relevante momenter. Ett moment kan være endret livssituasjon, som gjør at det blir en urimelig byrde for

deltageren å oppnå målet. Vurderingen må ta utgangspunkt i at opplæringen skal tilpasses den enkelte, og at det først er når det foreligger forhold som det ikke kan tilpasses for, at deltagerens norskmål kan settes ned. Det må vurderes konkret om det å sette ned norskmålet kan få negative konsekvenser for fremtiden til den enkelte, og om dette veier tyngre enn den antatte byrden det vil være for vedkommende å oppnå norskmålet. Det foreslås ikke å forskriftsfeste momentene i denne vurderingen.

Som det fremgår av proposisjonen, skal vurderingen være streng, og målet bør ikke settes ned før det har gått noe tid. Hvorvidt deltagerens norskmål skal justeres beror på en konkret helhetsvurdering, hvor sentrale momenter er deltagerens progresjon og motivasjon til å lære over en lengre periode eller det viser seg at deltageren har et særskilt behov for tilrettelegging av opplæringen. Høyt udokumentert fravær, er et annet moment som kan inngå i denne vurderingen. Det er først når deltagerens progresjon tilsier at vedkommendes norskmål er urealistisk at målet bør justeres ned.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at deltagerens norskmål kun kan settes ned ett nivå om gangen. Dette skal sikre at målet ikke settes for lavt før det er reelt behov for det. Viser progresjonen at deltagerens mål bør settes ned ytterligere, krever dette en ny vurdering. Endringer av deltagerens norskmål skal tas inn i norskplanen og i integreringsplanen for deltagerer i introduksjonsprogram. Endring av deltagerens norskmål vil være en vesentlig endring av innholdet i planen og utgjøre et enkeltvedtak som kan påklages, jf. integreringsloven § 46 andre ledd bokstav c.

12 Prøver i norsk og samfunnskunnskap

12.1 Gjeldende rett

Introduksjonsloven § 20 gir departementet myndighet til å gi forskrift til utfylling og gjennomføring av lovens kapittel om opplæring i norsk og samfunnskunnskap, blant annet om innholdet i og gjennomføringen av prøver i norsk og samfunnskunnskap og om reaksjoner ved overtredelse av bestemmelser om gjennomføring av prøver i norsk og samfunnskunnskap. Avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap er regulert i forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere kapittel 7.

Deltagere som er omfattet av rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Deltagere som har plikt til opplæring, og andre som ønsker det, kan gå opp til avsluttende prøver som privatister. Det fremgår av forskriften § 22 fjerde ledd at kommunen plikter å sørge for tilbud om å avlegge prøver til alle som ønsker å melde seg opp til avsluttende prøver og som er folkeregistrert i kommunen, og at dette omfatter både deltagerer i opplæringen og privatister utenfor målgruppen for introduksjonsloven. I tillegg kan kommunen velge å tilby prøver til personer som ikke er folkeregistrert i kommunen. Dagens ordning innebærer at samtlige kommuner som ønsker å opprette et prøvested, får

muligheten til det. Kommunene står fritt til å inngå interkommunalt samarbeid om prøvegjennomføringen.

Prøver i norsk skal avholdes minimum to ganger i året, jf. forskriften § 23 andre ledd. Det følger av rundskriv 3/2020 om Tilskottsordning for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere at det skal gjennomføres minst to prøveperioder i året, og inntil fire etter en konkret behovsvurdering. Rundskrivet er utarbeidet av IMDi og basert på retningslinjer for tilskuddsordningen fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Det er Kompetanse Norge som har ansvaret for å utvikle og vedlikeholde prøvene, jf. forskriften § 19, og for å sørge for relevant informasjon om prøvene og avviklingen av dem, jf. forskriften § 21.

Den avsluttende prøven skal teste deltagerens ferdigheter i lytte, lese, skrive, snakke og samtale slik de er beskrevet i forskrift 19. april 2012 nr. 358 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Den avsluttende prøven i samfunnskunnskap tester deltagerens grunnleggende kunnskaper om det norske samfunnet i forhold til målene for samfunnskunnskap slik de er beskrevet i læreplanen. Samfunnskunnskapsprøven kan gjennomføres på norsk eller på et språk vedkommende forstår. Deltagere som består prøven på norsk oppfyller vilkåret om å ha bestått prøve i samfunnskunnskap i statsborgerloven § 8 andre ledd.

Fritak fra plikt til å avlegge prøver er regulert i forskriften § 20. Den som er fritatt fra plikt til å delta i opplæring, er også fritatt fra plikten til å avlegge avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Personer som helt eller delvis har gjennomført opplæring kan etter søknad fritas fra plikt til å avlegge prøver dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det. For omtale av fritak fra plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, se punkt 10 ovenfor.

Prøver i norsk og samfunnskunnskap skal avlegges uten ugrunnet opphold etter avsluttet opplæring og som hovedregel senest innen seks måneder, jf. forskriften § 22 annet ledd.

Kandidater med behov for tilrettelegging og/eller utvidet tid for gjennomføring av prøve, kan søke kommunen om å få forholdene lagt til rette, jf. forskriften § 25.

Sensur og vurdering er regulert i forskriften § 26. Prøve i samfunnskunnskap er digital og vurderes digitalt. For prøve i norsk gis det en vurdering for hver av delprøvene. Som vurderingsskala benyttes språknivåene som beskrives i læreplanen del 2a, nivåene A1, A2, B1 og B2 slik de er beskrevet i det Det felles europeiske rammeverket for språk (Rammeverket). Vurderingen på hver av delprøvene framgår av prøvebeviset for den enkelte.

Ved prøver på nivå A1–B2 skal Kompetanse Norge sørge for minimum tre faglig kvalifiserte sensorer til vurderingen av delprøven i skriftlig framstilling, jf. forskriften § 26. To eksterne sensorer benyttes til vurdering av besvarelsen, en tredje sensor benyttes ved uenighet mellom de to sensorene. Ved delprøve i muntlig kommunikasjon på nivå A1–B2 benyttes en ekstern sensor og en eksaminator. Delprøve i leseforståelse og delprøve i lytteforståelse på nivå A1–B2 er digital og vurderes digitalt.

Det skal etter forskriften gis en vurdering for hver av delprøvene. Som vurderingsskala ved prøver i norsk på nivå A1–B2 benyttes de fire språknivåene som beskrives i læreplanen; A1, A2, B1 og B2 slik de er beskrevet i Det felles europeiske rammeverket for språk. Vurderingen «*under A1*» kan også benyttes dersom vedkommende er under nivå A1 i noen av ferdighetene som beskrives i læreplanen.

Prøve i samfunnskunnskap vurderes etter forskriften med bestått eller ikke bestått.

Alle mottar prøvebevis etter gjennomførte prøver, jf. forskriften § 26 fjerde ledd. I prøvebeviset framgår blant annet vurderingen i hver av de fire delprøvene i norsk og om prøve i samfunnskunnskap er bestått eller ikke bestått. Kompetanse Norge utvikler prøvebeviset, og det utstedes av det enkelte lærestedet eller den enkelte kommune.

Klage er regulert i forskriften § 27. Kandidaten kan klage på resultatet på delprøve i skriftlig framstilling. Det kan også klages på formelle feil ved gjennomføring av avsluttende prøve eller delprøve. For delprøve i leseforståelse, delprøve i lytteforståelse, delprøve i muntlig kommunikasjon eller prøve i samfunnskunnskap kan det kun klages på formelle feil ved gjennomføringen som kan ha noe å si for resultatet. Form på klagen, klagefrist og klagebehandlingen er regulert i forskriften § 27 andre til femte ledd.

12.2 Integreringsloven

Prøver i norsk og samfunnskunnskap reguleres av integreringsloven § 37, som viderefører gjeldende rett om hvem som har plikt til å gå opp til avsluttende prøver. Deltagere som har rett og plikt til å delta i opplæring, har også plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Plikten gjelder ikke de som har fritak fra opplæringen.

Det foreslås å innføre en frist for gjennomføring av avsluttende prøve i samfunnskunnskap. Fristen er ett år etter at retten og plikten til deltagelse i opplæring inntrådte. Denne fristen gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd, altså for deltagere som går fulltid i videregående opplæring.

Mens fritak fra prøvene etter introduksjonsloven avhenger av fritak fra opplæringen, med mindre det er snakk om særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker, er det tatt inn en egen fritakshjemmel i integreringsloven § 37. Deltagere kan etter søknad fritas fra plikten til å gå opp til prøver. Hvilke grunnlag det kan gis fritak på følger av integreringsloven § 29.

Videre reguleres kommunens ansvar for å sørge for at deltagere som har plikt til å gå opp til avsluttende prøver, får gjennomført prøvene.

Forskriftshjemmelen regulerer at departementet kan gi forskrift om innholdet i og gjennomføringen av prøver i norsk og samfunnskunnskap og om reaksjoner ved overtredelse av bestemmelser om gjennomføringen av prøvene.

12.3 Departementets forslag

12.3.1 Innledning

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre de gjeldende reglene om prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Dette innebærer at bestemmelsene om generelle regler, utvikling av prøver, informasjon om prøver og avvikling av disse, gjennomføring av prøver, hjelpemidler og tilrettelegging videreføres.

Det foreslås endringer i dagens bestemmelser når det gjelder fritak, frist for gjennomføring av prøver og endringer som følge av innføring av norskprøve på nivå C1, se punkt 12.3.2 – 12.3.4 nedenfor.

Det foreslås endringer i bestemmelsen om oppmelding og kontinuasjon som følge av innføring av kravet om at deltakere i opplæring i norsk skal oppnå et minimumsnivå i norsk og at dette minimumsnivået utgjør deltakerens norskmål, jf. integreringsloven § 31. Departementet foreslår at det presiseres i forskriften § 36 at oppmelding til prøver i norsk skjer når deltakeren i samråd med lærer vurderer at vedkommende er klar til å dokumentere sitt norskmål ved å meldes opp til prøve. Hvilket prøvenivå deltaker skal meldes opp til skal gjenspeile den enkeltes norskmål.

Det foreslås også å presisere at de som ønsker å gå opp til ny prøve i norsk, delprøve i norsk eller prøve i samfunnskunnskap kan melde seg opp til ny prøve, kontinuasjon, men at deltakeren i slike tilfeller må betale en prøveavgift.

Reglene for muntlig gjennomføring av prøve i samfunnskunnskap foreslås flyttet til bestemmelsen om tilrettelegging i forskriften § 38. Det presiseres også i forskriftsteksten at søknad om muntlig gjennomføring av prøve i samfunnskunnskap ikke krever dokumentasjon eller uttalelse fra lege, psykolog, pp-tjeneste eller logoped. Dette er derimot nødvendig ved søknad om tilrettelegging for eksempel ved dokumenterte lese- og skrivevansker, nedsatt syn og andre typer helsemessige utfordringer eller nedsatt funksjonsevne. Muligheten til å avlegge muntlig prøve i samfunnskunnskap gjelder tilfeller der det ikke er tilgjengelig prøve på et språk vedkommende behersker godt, eller der kommunen vurderer at deltakeren ikke vil kunne dokumentere sine kunnskaper på en fullgod måte gjennom en skriftlig prøve. Disse endringene er av teknisk karakter.

Det foreslås endringer i bestemmelsen om bortvisning og annullering. Endringene er begrunnet i behovet for å klargjøre og gjøre bestemmelsen enklere å forstå og praktisere. Det er også behov for å tydeliggjøre hvilken reaksjon som er aktuell ved hvilken hendelse, og hvem som har vedtaksmyndigheten. Endringene i § 10-2 er av teknisk karakter.

Det foreslås språklige justeringer i alle reglene. Begrepet "avsluttende prøver" benyttes ikke lenger i forskriften. Denne begrepsbruken tilsier at man har gjennomgått et opplæringsløp og gjennomfører prøver som en avslutning på opplæringen. Dette omfatter ikke de prøve kandidatene som i dag er privatister, og det er ikke riktig begrepsbruk med den foreslåtte endringen om at deltagere skal oppnå et minimumsnivå i norsk.

Departementet foreslår å endre begrepene til "prøver i norsk" og "prøve i samfunnskunnskap", alternativt fellesbetegnelsen "prøver i norsk og samfunnskunnskap". I tillegg foreslås det endringer i begrepsbruken som følge av innføring av en ny norskprøve. For å tydeliggjøre at det nå er flere norskprøver, benyttes gjennomgående flertallsformen "prøver" i flere bestemmelser. Dersom ikke delprøver i norsk er spesifikt nevnt, omfattes delprøve av begrepet "prøver i norsk". Disse endringene er av teknisk karakter.

Som det fremgår av Prop. 89 L (2019–2020) punkt 10.9.4 pågår det et arbeid med å gjennomgå ordningen med gjennomføring av prøver. I gjennomgangen vurderes det blant annet hvilke aktører som bør ha hvilke roller, hvor langt plikten til å sørge for tilbud om prøver strekker seg og spørsmål om prøveavgift. Eventuelle andre endringer i reguleringen om gjennomføring av prøvene vil bli sendt på høring på vanlig måte når gjennomgangen fullføres.

12.3.2 Fritak fra plikt til å gå opp til prøver

Systematikken etter introduksjonsloven med forskrifter er at det må søkes om fritak fra opplæringen for å få fritak fra prøvene, med unntak av situasjoner der særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker gjør seg gjeldende. I integreringsloven er det åpnet for å søke om fritak fra kun prøvene. Det fremgår at § 29 gjelder tilsvarende, noe som innebærer at det kan søkes om fritak både på grunn av dokumenterte kunnskaper i norsk eller om samfunnet og på grunn av særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker. Se punkt 10 ovenfor for redegjørelse av fritaksgrunnene. Departementet foreslår at det gis en bestemmelse i forskriften § 34 om fritak fra prøvene, som uttrykkelig henviser til forskriftsreglene om fritak fra opplæring.

12.3.3 Frist for å gjennomføre prøver

Departementet foreslår ikke å videreføre forskriftsbestemmelsene som regulerer frist for å gjennomføre prøver. For det første er frist for å gjennomføre prøve i samfunnskunnskap foreslått regulert i integreringsloven § 37 andre ledd. Departementet ser ikke behov for ytterligere presiseringer av fristen i forskrift, også fordi det ikke foreslås å regulere konsekvenser i situasjoner der fristen ikke overholdes.

Prøver i norsk skal etter introduksjonsloven med forskrifter avlegges uten ugrunnet opphold etter avsluttet opplæring og som hovedregel senest innen seks måneder. Etter integreringsloven har deltagere i opplæring i norsk rett og plikt til opplæring til de har oppnådd et minimumsnivå i norsk. Retten og plikten gjelder likevel ikke lenger enn tre år eller 18 måneder, jf. integreringsloven § 32. For de fleste vil det være nødvendig å avlegge prøver for å avgjøre om opplæringen er avsluttet. På denne bakgrunn anser departementet det ikke som naturlig eller nødvendig å videreføre en frist for å gjennomføre prøver i norsk. Departementet presiserer at deltagere som avlegger prøven, men som ikke oppnår minimumsnivået har rett til ytterligere opplæring i tråd med integreringsloven § 32 fram til maksimal varighet.

Departementet foreslår å videreføre at deltagerne har rett til én gratis prøve. Selv om noen flere vil ta prøvene flere ganger, mener departementet at ordningen bør legge til rette for at deltagerne er så godt forberedt som mulig når de avlegger prøven. Oppmelding til prøve skal fortsatt avgjøres i samråd med lærer, som har erfaring med å vurdere hvorvidt den enkelte er klar for å ta prøven, og til å vurdere hvilken norskprøve kandidaten skal melde seg opp til. Ettersom prøveavgiften for privatistene og de som velger å ta prøven flere ganger er basert på selvkostprinsippet, innebærer ordningen også at kommunen kan få dekket sine kostnader til prøvegjennomføringen.

12.3.4 Endringer som følge av innføring av norskprøve på nivå C1

Forskrift 16. september 2005 nr. 1055 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (læreplanen) ble endret i januar 2020 med en utvidelse som omfatter nivå C1 i Det felles europeiske rammeverket for språk (Rammeverket). Endringen fremgår av Del 2b i læreplanen. Dagens avsluttende prøve i norsk måler ferdigheter på språkferdighetsnivåene A1 – B2 i Rammeverket gjennom fire ulike delprøver. I løpet av 2020 vil Kompetanse Norge også tilby en avsluttende prøve i norsk på nivå C1. Denne prøven vil bestå av to delprøver, delprøve i leseforståelse og muntlig kommunikasjon og delprøve i lytteforståelse og skriftlig framstilling.

Den nye delen av læreplanen, medfører at det er behov for noen endringer i bestemmelsene om prøver for å tydeliggjøre at reglene gjelder to ulike prøver.

I dagens forskrift er avsluttende prøve i norsk definert som «*en prøve som prøver deltakerens ferdigheter i lytte, lese, skrive, snakke og samtale*», C1-prøven måler ikke «*samtale*» slik de muntlige prøvene på A1–B2-nivå gjør. For å tydeliggjøre forskjellen og gi oversikt over hvilke delprøver som er aktuelle på de ulike nivåene, foreslår departementet at prøvene på A1–B2-nivå og prøven på nivå C1 omtales separat.

Videre foreslår departementet endringer i bestemmelsene om vurdering av prøvene, ettersom prøven på nivå C1 har færre og andre type delprøver enn prøven på nivå A1 – B2.

Departementet foreslår å videreføre dagens regler om sensur for prøvene på nivå A1 -B2. Ved prøver i norsk på nivå C1 foreslås det at kommunen skal stille med eksaminator og at Kompetanse Norge skal sørge for minimum tre faglig kvalifiserte sensorer til vurderingen av begge delprøvene. Sensuren vil være sentralisert på begge delprøvene. To sentraliserte sensorer skal benyttes til vurdering av besvarelsen, og en tredje sensor benyttes ved uenighet mellom de to sensorene. Forslaget om bruk av sentraliserte sensorer er begrunnet i hensynet til god kvalitet og kompetanse i vurderingen av delprøvene på nivå C1.

Departementet foreslår å videreføre dagens regler om vurdering og vurderingsskala på delprøvene i norsk på nivå A1-B2-nivå. For prøver i norsk på nivå C1 foreslås det at vurderingen «*C1*» eller «*Ikke bestått*» brukes.

Det foreslås ingen endringer i vurderingen av prøver i samfunnskunnskap. Denne prøven vil fortsatt være digital og blir vurdert digitalt. Til prøve i samfunnskunnskap benyttes vurderingen «*Bestått*» eller «*Ikke bestått*».

Det foreslås også endringer vedrørende adgangen til å klage. Forslaget gjelder klageadgangen for kandidater til norskprøven på nivå C1. Det foreslås ingen endringer i klageadgangen for norskprøven eller delprøvene på nivå A1- B2 eller for samfunnskunnskapsprøven.

Departementet har i samråd med Kompetanse Norge vurdert to alternativer for hvilke klagemuligheter som skal gjelde ved gjennomføring av C1-prøven, begrenset klageadgang eller full klageadgang. Begrenset klageadgang tilsvarer omtrent det som gjelder prøvene på nivå A1-B2 i dag. For C1-prøven innebærer begrenset klageadgang at det gis klageadgang på resultatet og på formelle feil ved gjennomføringen av delprøven i lytteforståelse og skriftlig framstilling, mens det kun gis klageadgang på formelle feil ved gjennomføringen av delprøven i leseforståelse og muntlig kommunikasjon. Ved full klageadgang, kan kandidatene klage både på resultatet og på formelle feil ved gjennomføringen på begge delprøvene.

Ved full klageadgang for C1-prøven kan det oppfattes som at regelverket gir flere rettigheter til C1-kandidatene enn til A1–B2-kandidatene, ettersom sistnevnte gruppe ikke har full klageadgang på resultatet på alle delprøver. Prøvene på A1–B2-nivå og C1-prøven, som er på høyere akademisk nivå, har imidlertid ulik oppbygning og innhold, og er derfor ikke direkte sammenlignbare. Hovedforskjellen er at delprøvene på nivå A1-B2 blir rettet automatisk og objektivt, mens det ikke er noen automatisk rettede oppgaver på C1-prøven. Ved prøver på A1–B2-nivå gis det klageadgang på den ene av de to subjektivt vurderte delprøvene, delprøven i skriftlig framstilling, men ikke på delprøve i muntlig kommunikasjon. Dette skyldes flere ting. Dagens muntlige prøve er en pareksamen med både individuelle oppgaver og samtaleoppgaver, som gjennomføres og sensureres lokalt uten at det blir gjort opptak. Ettersom lydopptak vil ha gjort det vanskelig for sensor å skille mellom kandidatene i samtaleoppgaven, er det i så fall videoopptak som kunne vært aktuelt for å åpne for klageadgang på delprøve i muntlig kommunikasjon på A1–B2-nivå. En slik løsning er derimot ikke realistisk å legge til rette for i dagens prøveordning. C1-prøven har ikke de samme begrensningene, ettersom kandidatene tar prøven alene. På grunn av ulikheter i prøvesteders vurderingskompetanse på nivå C1, har prøven blitt utviklet med lydopptak som verktøy og forutsetning for at sensuren kan gjennomføres av et sentralisert sensorkorps. Ettersom det derfor ikke er tilsvarende praktiske hindringer for å kunne gi klageadgang på muntlig prøve på nivå C1, er C1-prøven egnet for full klageadgang på begge delprøver.

Begrenset klageadgang for C1-prøven, innebærer at klageordningen ligger tettere opptil hvordan klageadgangen per i dag er på A1–B2-prøvene. Likhetsprinsippet i betydningen at det ikke gjøres forskjell mellom kandidater på de ulike språklige nivåene taler for denne løsningen. Samtidig er det forskjeller i prøvenes format, avvikling og sensur som legger til rette for at besvarelser på C1-prøven kan vurderes på nytt, via lydopptaket. En begrenset klageadgang på C1-prøven vil i praksis innebære behov for at kandidater må gå opp til ny prøve eller delprøve dersom mulighetene som ligger i prøvenes format ikke utnyttes. Dette vil kunne innebære uhensiktsmessig ressursbruk både for kandidaten, prøvestedet og de

sentraliserte sensorene. På grunn av forskjellene mellom prøven på nivå A1-B2 og prøven på nivå C1, vil heller ikke klageordningene bli nøyaktig de samme.

Etter en helhetlig vurdering av disse forholdene, foreslår departementet at det gis full klageadgang på begge delprøver på C1-prøven.

Etter gjennomførte prøver skal alle motta et prøvebevis. Det foreslås endringer i omtalen av hva som fremgår av dette prøvebeviset. Av prøvebeviset fremgår vurderingen i hver av de fire ferdighetene norsk leseforståelse, norsk lytteforståelse, norsk skriftlig fremstilling og norsk muntlig. Dette foreslås endret fra dagens formulering om at vurdering av hver av de fire delprøvene skal fremgå. Kandidater til C1-prøven vil få et prøvebevis som viser resultat for de fire ferdighetene, også selv om C1-prøven består av færre delprøver enn norskprøven på nivå A1-B2. Av prøvebeviset vil det også fremgå om prøve i samfunnskunnskap er bestått, og det foreslås presisert at det også fremgår på hvilket språk prøve i samfunnskunnskap er bestått. Prøvebeviset utvikles av Kompetanse Norge og utstedes av det enkelte lærested/den enkelte kommune.

13 Forsøk

13.1 Gjeldende rett

Introduksjonsloven § 27 fastsetter at departementet etter søknad fra kommunen kan godkjenne unntak fra loven og forskriftene etter loven i forbindelse med tidsavgrensede lokale forsøk. Forsøkene kan være utprøving av modeller som innebærer behov for unntak fra bestemmelser som gjelder pedagogiske eller organisatoriske forhold. Rammene for forsøk og hvilke krav som stilles til en søknad om forsøk, er omtalt i rundskriv G-11/2016 *Forsøk i kommunene i forbindelse med gjennomføring av introduksjonsprogram eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

13.2 Integreringsloven

I forslag til integreringslov, er det foreslått å videreføre bestemmelsen om tidsavgrensede pedagogiske og organisatoriske forsøk. I tillegg er det foreslått å utvide bestemmelsen slik at det kan gjennomføres økonomiske forsøk. Begrunnelsen for utvidelsen er at økonomiske forsøk kan bidra til bedre resultater i ordningene som reguleres i loven, for eksempel ved å gi insentiver til at flere deltagere kommer på et høyere språklig nivå enn de ellers ville gjort og at flere kommer i utdanning og arbeid.

Det følger av forslag til integreringslov § 38 første ledd andre punktum at det kan godkjennes forsøk som innskrenker rettigheter eller utvider plikter etter loven. I forarbeidene er det presisert at det ikke er aktuelt å godkjenne forsøk som vil være i strid med Grunnloven § 98 om usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling eller internasjonale konvensjoner, herunder blant annet FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og det generelle diskrimineringsforbudet i artikkel 26 og FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

I integreringsloven § 38 andre ledd er det fastsatt at departementet kan gi forskrift om rammene for forsøk og kriterier for godkjenning.

13.3 Departementets forslag

13.3.1 Innledning

Det følger av integreringsloven § 38 at departementet kan gi forskrift om rammene for forsøk og kriterier for godkjenning. I dette punktet foreslår departementet slike forskriftsregler. Forskriftsreglene er i stor grad basert på gjeldende rundskriv om forsøk, se punkt 13.1. Forslaget tar dessuten høyde for at integreringsloven åpner for økonomiske forsøk, i tillegg til pedagogiske og organisatoriske forsøk. Forskriftsreglene skal erstatte gjeldende rundskriv.

13.3.2 Kriterier for godkjenning av forsøk

13.3.2.1 Innledning

I det følgende foreslår departementet kriterier som må være oppfylt, for at departementet skal kunne godkjenne forsøk etter integreringsloven § 38. Kriteriene er i stor grad basert på gjeldende rundskriv om forsøk etter introduksjonsloven. Departementet foreslår enkelte endringer sammenlignet med rundskrivet. Bakgrunnen for dette er at integreringsloven § 38, i motsetning til introduksjonsloven § 27, åpner for økonomiske forsøk og for innskrenkinger av rettigheter og utvidelse av plikter etter integreringsloven.

I rundskrivet om forsøk er det krav til hva søknader om forsøk må inneholde. Departementet foreslår ikke å forskriftsfeste krav til søknaden. Departementet vil likevel vise til at de foreslåtte kriteriene for å kunne få godkjenning, sammenholdt med forvaltningsrettslig regler om opplysning av saken, tilsier at departementet kan kreve at søknaden underbygger at kriteriene er oppfylt.

13.3.2.2 Formålet med forsøket

Departementet kan med hjemmel i integreringsloven § 38 godkjenne unntak fra loven og forskriftene etter loven i forbindelse med tidsavgrensede pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske forsøk. Hensikten med slike forsøk er å etablere et erfaringsgrunnlag for å finne ut om nye eller alternative pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske løsninger kan bidra til at flere deltagere gjennomfører formell utdanning innenfor rammene av introduksjonsprogrammet eller går over til videre utdanning eller arbeid etter introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Fra 1. august 2017 har det for eksempel vært forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne på nivået under videregående opplæring. Kommunene som er med på forsøket, har fått fritak fra gjeldende bestemmelser i introduksjonsloven.

Gode forsøk kan bidra til nødvendige fornyelser og forbedringer i regelverket på integreringsområdet. Samtidig er departementet opptatt av at forsøksordningen ikke skal oppfattes og benyttes som en ordinær unntakshjemmel, eller få karakter av å være en dispensasjonsadgang. Departementet foreslår derfor at det i forskriften fastsettes som et

kriterium for godkjenning at formålet med forsøket må være å finne bedre løsninger enn dagens regelverk med sikte på at flere enn i dag får gjennomført formell utdanning innenfor rammene av programmet og at andelen deltagere som går over i arbeid eller utdanning etter introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal øke. Det er dermed bare aktuelt med forsøk dersom utprøvingen kan gi grunnlag for regelendringer, som i tur kan bidra til at flere deltagere gjennomfører utdanning eller går over i videre utdanning eller arbeid. Det kan ikke innvilges forsøk i tilfeller hvor begrunnelsen bare er at de vanlige reglene ikke passer eller er vanskelig å oppfylle i den situasjonen man står overfor.

13.3.2.3 *Fordelene med forsøket må veie opp for ulempene*

I merknaden til integreringsloven § 38 i Prop. 89 L (2019–2020) framgår det at de samlede fordelene ved forsøksordningen må veie opp ulempene som inngrepet i rettigheter etter loven medfører. Departementet foreslår at dette kriteriet fastsettes i forskriften. Kriteriet innebærer at det må sannsynliggjøres at det man kan oppnå med forsøket, jf. formålet som nevnt i punkt 13.3.2.2, vil ha en større positiv effekt for deltagerne enn ulempene ved at det gjøres unntak fra reglene i integreringsloven med forskrifter. Jo større inngrep det gjøres i individuelle rettigheter og plikter, desto større må også fordelene ved forsøket være. Det vil også ha betydning om rettighetene innskrenkes på en varig måte, eller om det settes vilkår slik at deltageren kan få oppfylt rettigheten dersom vilkåret oppfylles. Det er i så fall klart at det ikke kan fastsettes urimelige vilkår. I forarbeidene til integreringsloven vises det til at det for eksempel kan være aktuelt med forsøk med redusert introduksjonsstønad i en periode mot å motta det resterende beløpet når deltageren oppnår sine mål.

13.3.2.4 *Forsøkene skal ikke hindre oppfyllelse av plikter, mulighet for fritak eller mulighet for permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap*

I samsvar med det som er lagt til grunn i gjeldende rundskriv, foreslår departementet et krav som skal hindre at forsøkene har urimelige negative konsekvenser for deltagerne i introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap. For det første foreslår departementet at det fastsettes i forskriften at forsøket ikke må føre til at deltagerne ikke kan oppfylle sin plikt til å delta i opplæring eller gå opp til avsluttende prøver. Opplæringen er sentral for deltagerens mulighet til å oppnå kompetanse i norsk og samfunnskunnskap, noe som er viktige forutsetninger for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnslivet for øvrig. Oppfyllelse av plikten til å delta i opplæringen og muligheten til å ta avsluttende prøver, har dessuten betydning for deltagerens mulighet til å oppfylle vilkårene for permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Det vil derfor være urimelig om forsøket hindrer deltagerne i å delta i opplæringen og gjennomføre avsluttende prøver. Av samme årsak foreslår departementet at det fastsettes i forskriften at deltagelse i forsøket ikke må føre til at deltagerne ikke kan få fritak fra pliktene etter ordinære regler om det. Til sist foreslår departementet at det fastsettes i forskriften at forsøket ikke må føre til at deltagerne ikke kan oppfylle vilkårene for henholdsvis permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap.

At deltageren *hindres* eller ikke *kan* gjøre noe, omfatter for det første tilfeller hvor deltagerne fratras mulighetene juridisk eller fysisk. Men det er ikke tilstrekkelig at det er juridisk og fysisk mulig for deltagerne å oppfylle plikten til opplæring mv. Deltagerne må også ha en rimelig mulighet.

Kriteriet er ikke til hinder for at det gjennomføres økonomiske forsøk med insentivordninger knyttet til introduksjonsstøtten. Selv om en deltager kan oppleve at for eksempel midlertidige reduksjoner i støtten kan gjøre det vanskeligere å gjennomføre opplæringen, vil ikke deltageren anses å være hindret dersom det er satt vilkår som det er mulig for deltageren å oppfylle og som det er rimelig å kreve at oppfylles.

13.3.2.5 *Forsøket kan ikke innebære unntak fra saksbehandlingsregler som skal ivareta den enkeltes deltagers rettssikkerhet*

Departementet foreslår at det fastsettes i forskriften at forsøket ikke kan innebære unntak fra saksbehandlingsregler som er gitt av hensyn til deltagerens rettssikkerhet, og departementet ikke finner at dette hensynet ivaretas minst like godt ved den framgangsmåten det søkes om samtykke til. Dette er tilsvarende kriterium som gjelder for forsøk etter forsøksloven. At det ikke kan gjøres inngrep i den enkeltes rettssikkerhet følger også av gjeldende rundskriv om forsøk etter introduksjonsloven.

Ettersom det i forsøkene etter integreringsloven § 38 kan gjøres unntak fra deltagerens individuelle rettigheter og plikter, er det ekstra viktig at rettssikkerheten til deltagerne ivaretas. Saksbehandlingsregler som skal ivareta deltagerens rettssikkerhet vil typisk være regler om framgangsmåten med avgjørelser som gjelder den enkelte deltager. Hensikten med slike regler er å beskytte den enkelte mot forskjellsbehandling, urettferdighet og urimelige avgjørelser. Departementet anser det ikke som aktuelt med regelendringer som fratras deltagerne slike sentrale rettssikkerhetsgarantier. Det er derfor heller ikke aktuelt å gjennomføre forsøk med slike unntak uten at det samtidig innføres krav om annen framgangsmåte som ivaretar deltagerens rettssikkerhet minst like godt.

Selv om det ikke kan gjennomføres forsøk som fratras deltagerne rettssikkerhet, kan det juridiske grunnlaget for avgjørelsen endres ved at forsøkene kan innebære innskrenkninger av rettighetene og utvidelser av pliktene til deltagerne.

13.3.2.6 *Forsøket kan ikke innebære unntak fra kommunens plikt til å registrere nødvendige opplysninger i personregistre*

Departementet foreslår at det fastsettes i forskriften at forsøket ikke kan innebære unntak fra kommunens plikt til å registrere nødvendige opplysninger i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) eller andre personregistre med hjemmel i integreringsloven. Dette følger også av gjeldende rundskriv om forsøk etter introduksjonsloven.

Registreringen av opplysninger er nødvendig for at offentlige organer kan ivareta sine oppgaver på integreringsfeltet, noe som har stor betydning for den enkelte som har rettigheter og plikter etter integreringsloven. Videre er slik registrering et viktig grunnlag for videreutvikling av ordningene og utarbeidelse av statistikk. Det åpnes derfor ikke for unntak fra krav til registrering i personregistre.

Departementet vil for øvrig understreke at kommuner ikke kan påregne endringer i NIR eller andre personregistre tilpasset deres konkrete forsøk. I tilfeller hvor eksisterende personregistre ikke åpner for registrering av nødvendige personopplysninger i forsøket, må kommunen selv sørge for registrering og behandling av personopplysninger som er nødvendige for gjennomføring, monitorering og evaluering av forsøket.

13.3.2.7 Forsøket må evalueres og evalueringen må rapporteres til departementet

Hensikten med forsøk er å etablere et erfaringsgrunnlag for å finne ut om nye eller alternative pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske løsninger kan bidra til at flere deltagere går over i arbeid eller utdanning etter introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap. For at forsøkene skal kunne gi et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere behovet for fornyelser og forbedringer i regelverket på integreringsområdet, bør forsøkene evalueres.

Departementet foreslår derfor at det fastsettes i forskriften at forsøket må evalueres og at evalueringen rapporteres til departementet. Det foreslås at kravet fastsettes som et kriterium for godkjenning. Dette betyr at det på søknadstidspunktet må være en plan for evalueringen. Departementet foreslår ikke at det stilles krav om at evalueringen må gjennomføres av et uavhengig forskningsmiljø, men understreker at det må være en evaluering som gir et godt grunnlag for departementet til å vurdere effekten av forsøket.

13.3.2.8 Andre kriterier

Departementet har også vurdert om det bør stilles krav om at kommunen fastsetter forskrift om hvilke regler som fravikes og hvilke regler som eventuelt erstatter disse i forsøksperioden. Det vises til at det i forsøksloven § 5 er et slikt krav. En fordel med at kommunen fastsetter en slik forskrift, vil være at forskriften blir kunngjort og at det dermed vil være tilgjengelig hvilke regler som gjelder og ikke i forsøksperioden. På den annen side vil deltagere etter integreringsloven antagelig i liten grad forholde seg direkte til forskriftene og kommunen må uansett sørge for informasjon om forsøket til dem det berører. Departementet mener dessuten at det er lite hensiktsmessig at kommunen skal vedta en slik forskrift da det er departementet gjennom godkjenningen av forsøket som bestemmer hvilke regler som kan fravikes og hva disse eventuelt skal erstattes med. Det er heller ikke krav om dette etter gjeldende rundskriv om forsøk etter integreringsloven. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det ikke stilles krav om at kommunen fastsetter forskrift om hvilke regler som gjelder i forsøksperioden.

13.3.3 Tidsrammer for forsøk etter integreringsloven

I samsvar med det som følger av gjeldende rundskriv om forsøk, foreslår departementet at det fastsettes i forskriften at godkjenning kan gis for en periode på inntil fire år. Videre foreslår departementet at perioden kan forlenges med inntil to år dersom forsøket har de ønskede resultater.

Tidsrammen skal bidra til at det ikke gjøres unntak fra kravene i integreringsloven med forskrifter lenger enn nødvendig, samtidig som at forsøkene skal gi grunnlag for å vurdere nye eller alternative pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske løsninger. Det er

departementet som vurderer om resultatene etter fire år tilsier at forsøket kan forlenges. Vurderingen gjøres med utgangspunkt i evalueringer fra forsøket og eventuell annen informasjon fra kommunen som har gjennomført forsøket.

14 Kompetansekrav for lærere

14.1 Gjeldende rett

Det følger av introduksjonsloven § 19 tredje ledd at den som skal undervise i norsk og samfunnskunnskap som hovedregel skal ha faglig og pedagogisk kompetanse. Dette forstås som at den som underviser som hovedregel må ha godkjent lærerutdanning og i tillegg bør ha norsk som andrespråk som fag.

Flere av lærerne som underviser i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven underviser også i grunnopplæring etter opplæringsloven og er omfattet av kompetansekravene som følger av opplæringsloven. Kompetansekravene er regulert i forskrift til opplæringsloven kapittel 14.

14.2 Integreringsloven

I forslag til integreringslov er det krav om at den som skal undervise i norsk i kommunen etter integreringsloven skal ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse, jf. forslaget til § 39. Videre følger det av forslaget at departementet kan gi forskrift om innholdet i og overgangsregler til kravet i første ledd.

14.3 Departementets forslag

14.3.1 Innledning

Det følger av integreringsloven § 39 at den som skal undervise i norsk etter integreringsloven, skal ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse. I dette punktet foreslår departementet forskriftsregler om det nærmere innholdet i kompetansekravene, unntak fra kompetansekravene og overgangsordninger.

Kravet i integreringsloven gjelder dem som skal undervise i kommunen. Kravet gjelder ikke ansatte i fylkeskommuner som har ansvar for norskopplæring for deltagere som tar videregående opplæring gjennom introduksjonsprogrammet. Det vises for øvrig til at det i opplæringsloven med forskrifter er fastsatt kompetansekrav for lærere i videregående opplæring.

Departementet understreker at kravet til den som skal undervise «i kommunen» gjelder uavhengig av om den som skal undervise, er ansatt i kommunen eller ikke. Dersom kommunen benytter private tilbydere til å utføre oppgaven med å gi norskopplæring, gjelder kompetansekravet også for den private tilbyderen. På oppdrag fra departementet kan Kompetanse Norge gi godkjenning for å gi opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere. Informasjon om ordningen, herunder hvilke krav som stilles for å

få slik godkjenning og hvilke opplæringstilbydere som har fått slik godkjenning, finnes på deres nettside. Det er kommunen som velger om og eventuelt hvilke private tilbydere som skal gi opplæring i norsk og samfunnskunnskap på vegne av kommunen. Det er ikke krav om at kommunen må bruke godkjente private tilbydere.

Som omtalt i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 11.2.4, vil departementet presisere at kompetansekravet er et minimumskrav, og det er henholdsvis kommunen og fylkeskommunen som vurderer hvilken kompetanse de mener er nødvendig for å kunne gi et tilbud i henhold til kravene i integreringsloven og opplæringsloven til sine deltakere.

14.3.2 Krav om faglig og pedagogisk kompetanse

I forarbeidene til integreringsloven er det lagt til grunn at det i forskrift vil innføres krav om godkjent lærerkompetanse tilsvarende det som gjelder ved tilsetting etter opplæringsloven, og i tillegg krav om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk. I vurderingen av hva som ligger i kompetansekravene etter integreringsloven, må det derfor ses hen til kompetansekravene for å bli tilsatt i undervisningsstilling etter opplæringsloven § 10-1 og forskrift til opplæringsloven kapittel 14. I forskrift til opplæringsloven kapittel 14 er det ulike kompetansekrav for å kunne undervise på barnetrinnet, ungdomstrinnet og i videregående skole. I tillegg er det i forskrift til opplæringsloven kapittel 14 fastsatt kompetansekrav for å kunne undervise i enkelte fag på enkelte trinn.

Departementet har vurdert hvilke av kompetansekravene etter forskrift til opplæringsloven som bør gi mulighet for å undervise i norsk etter integreringsloven. Det er varierende hvor relevante de alternative kravene i forskrift til opplæringsloven er for den som skal undervise i norsk etter integreringsloven. For eksempel vil førskolelærerutdanning eller barnehagelærerutdanning, som er ett av alternativene for å kunne undervise på barnetrinnet, være mindre relevant for dem som skal undervise i norsk etter integreringsloven. På den andre siden er det da i tillegg krav om 60 studiepoeng med for eksempel videreutdanning innrettet mot barnetrinnet. Alle alternativene etter forskrift til opplæringsloven inneholder krav om både faglig og pedagogisk kompetanse som anses tilstrekkelig til å kunne bli tilsatt som lærer i grunnopplæringen. Da flere av lærerne som underviser i norsk etter integreringsloven, også underviser i grunnopplæring etter opplæringsloven, kan det etter departementets vurdering være mest hensiktsmessig med like krav. Den særlige kompetansen som trengs for å undervise i norsk etter integreringsloven, vil også bli ivaretatt av at det også skal stilles krav om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk. Departementet foreslår derfor ikke å differensiere mellom de ulike lærerutdanningene. Departementet foreslår dermed at den som oppfyller kravene for tilsetting etter forskrift til opplæringsloven kapittel 14, uavhengig av trinn, oppfyller kravet om relevant faglig og pedagogisk kompetanse etter integreringsloven. Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på dette, og eventuelt på hvilke utdanninger som bør gi grunnlag for å gi norskopplæring dersom ikke alle alternativene i forskrift til opplæringsloven kapittel 14 anses tilstrekkelige eller relevante.

Kravene om relevant kompetanse i undervisningsfaget i forskrift til opplæringsloven kapittel 14 foreslås ikke for den som skal undervise i norsk etter integreringsloven. I

stedet foreslås det et krav om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk i samsvar med det som er lagt til grunn i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 11.2.4. Departementet understreker at dersom en lærer har hatt 30 studiepoeng i norsk som andrespråk som en del av lærerutdanningen, er det tilstrekkelig. Det er da ikke nødvendig med 30 studiepoeng i norsk som andrespråk i tillegg til lærerutdanningen.

I forskrift til opplæringsloven § 14-9 er det regler om tilsetning av personer med tidligere godkjent lærerutdanning. Hensikten med bestemmelsen er at de som har vært kvalifisert for tilsetning i en undervisningsstilling etter tidligere kompetansekrav, fortsatt skal regnes for å ha gyldig kompetanse for å bli tilsatt i undervisningsstilling. Departementet foreslår at tilsvarende regel skal gjelde for dem som skal undervise i norsk etter integreringsloven.

For personer som har utdanning og praksis fra andre land, er det i forskrift til opplæringsloven §§ 14-6 og 14-7 krav om godkjenning fra NOKUT for å kunne bli tilsatt som lærer. De som har rettigheter etter yrkeskvalifikasjonsloven, blir godkjent etter yrkeskvalifikasjonsloven og etter forskrift til opplæringsloven § 14-6. Andre kan godkjennes etter §§ 14-6 og 14-7 i forskrift til opplæringsloven. Departementet foreslår at tilsvarende godkjenningsordninger skal gjelde for dem som skal undervise i norsk etter integreringsloven.

Departementet foreslår at det i forskrift til integreringsloven vises til kravene for tilsetning i forskrift til opplæringsloven, framfor at kravene gjentas i forskrift til integreringsloven. Med «kravene for tilsetning» siktes det både til kompetansekravene som følger direkte av forskrift til opplæringsloven og reglene om tidligere godkjent utdanning og godkjenning av lærer med utdanning og praksis fra andre land. Kravet i forskrift til opplæringsloven § 14-5 er ikke relevant for undervisning i norsk etter integreringsloven da denne gjelder for morsmållærere. Ved å henvise til kravene i forskrift til opplæringsloven framfor å gjenta dem, vil endringer i kompetansekravene for å bli tilsatt som lærer i grunnopplæringen automatisk bli gjeldende for dem som skal undervise i norsk etter integreringsloven. Det vil dermed være mindre risiko for at det oppstår feil ved endringer i kompetansekravene. Departementet antar at det heller ikke vil være for krevende for kommunene at de konkrete kravene framkommer av forskrift til opplæringsloven ettersom kommunen, som ansvarlig for grunnskoleopplæringen, er godt kjent med kompetansekravene for lærere. Departementet ber likevel om høringsinstansenes synspunkt på denne reguleringsteknikken.

14.3.3 Unntak og overgangsordninger

Departementet foreslår at kompetansekravene som omtalt i punkt 14.3.2 i utgangspunktet skal gjelde for alle som skal undervise i norsk i kommunen etter integreringsloven. Kompetansekravene som foreslås, består av to krav: kravene for tilsetning som følger av forskrift til opplæringsloven kapittel 14 og krav om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk. Tilsetningskravene i forskrift til opplæringsloven kapittel 14 omtales i det følgende som krav om godkjent lærerutdanning. Departementet foreslår ulike unntak og overgangsordninger for de to kravene.

14.3.3.1 Unntak fra kravet om godkjent lærerutdanning

Departementet forslår ikke overgangsordning for kravet om godkjent lærerutdanning. Departementet antar det vil være lite hensiktsmessig å gjennomføre hele lærerutdanningen mens man er tilsatt i undervisningsstilling i kommunen. Departementet har dessuten lagt vekt på at disse kravene er konkretisering av kravet som tidligere fulgte av introduksjonsloven § 19 tredje ledd.

Departementet ser likevel at det enkelte steder kan være vanskelig å få rekruttert lærere. Departementet foreslår derfor unntak fra kravet om godkjent lærerutdanning i tilfeller hvor kommunen ikke får rekruttert lærere. Forslaget innebærer at kommunen kan tilsette personer som ikke oppfyller kravene om godkjent lærerutdanning dersom det ikke finnes søkere som oppfyller kompetansekravene. For å unngå at det åpnes for unntak lenger enn nødvendig, foreslås det at kommunen i slike tilfeller bare kan tilsette søkeren som ikke oppfyller kravet om godkjent lærerutdanning midlertidig i inntil ett år.

Departementet foreslår også at det åpnes for at kommunen kan tilsette søkere som er i gang med lærerutdanningen på vilkår om at utdanningen fullføres dersom det ikke finnes søkere som oppfyller kravet om godkjent lærerutdanning. Departementet foreslår ikke regler om hvor lenge et slikt arbeidsforhold skal gjelde, men legger opp til at dette kan avtales mellom kommunen som arbeidsgiver og den som skal tilsettes på vilkår.

Dersom vilkårene er oppfylt innen utløpet av tilsettingen på vilkår, går læreren automatisk (hvis ikke annet er avtalt) over i en fast tilsetting. Dersom vilkårene ikke er oppfylt, tar arbeidsforholdet slutt når det avtalte tidsrommet løper ut. Arbeidsgiver må i slike tilfeller følge reglene i arbeidsmiljøloven § 14-9 om avslutning av midlertidige stillinger. Hvis læreren har vært ansatt i mer enn ett år, skal han motta skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest en måned før den midlertidige stillingen løper ut. Dersom varslet mottas for sent, kan arbeidsgiver ikke kreve at læreren slutter før det har gått en måned etter at varslet ble mottatt. Femte ledd andre punktum i arbeidsmiljøloven § 14-9 sier at arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig tilsatt enn mer enn fire år etter første ledd bokstav a og b, skal regnes som fast tilsatt, slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold vil gjelde. Etter ordlyden og forarbeidene til arbeidsmiljøloven, Ot.prp. nr. 54 (2008–2009), gjelder denne bestemmelsen bare for midlertidig tilsetting etter arbeidsmiljøloven § 14-9 første ledd bokstav a og b. Den vil derfor ikke gjelde ved tilsetting på vilkår etter integreringsforskriften.

Forslagene om midlertidig tilsetting og tilsetting på vilkår tilsvarer reglene som gjelder for tilsetting av lærere i grunnopplæringen etter opplæringsloven §§ 10-6 og 10-6a, med enkelte tilpasninger da det ikke er behov for å knytte perioden for midlertidige tilsettinger av lærere etter integreringsloven til skoleåret.

14.3.3.2 Unntak fra og overgangsordninger for kravet om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk

For dem som allerede er tilsatt for å undervise i norsk før integreringsloven trer i kraft, foreslår departementet en overgangsperiode for kravet om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk fram til 2029. Det er kommunens ansvar å oppfylle kompetansekravene. Overgangsordningen vil gi kommunene tid til å sørge for nødvendig videreutdanning uten

at dette i for stor grad går ut over kommunens mulighet til å gi opplæring i norsk etter integreringsloven. Innføringen av kompetansekravet kan være krevende for de lærerne som da må ta videreutdanning. Overgangsordningen vil gi en tidsramme som gjør at videreutdanningen kan tilpasses lærerens arbeidssituasjon og livssituasjon for øvrig, slik at oppfyllelsen ikke blir urimelig krevende for den enkelte lærer.

Departementet understreker at forslaget til overgangsordning ikke er begrenset til den stillingen man er i før integreringsloven trer i kraft. Så lenge man var ansatt for å undervise i norsk før ny lov trer i kraft, vil man være omfattet av overgangsordning.

Når kommunen skal tilsette personer til å undervise i norsk etter integreringsloven, foreslår departementet at kravet om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk i utgangspunktet skal gjelde. Departementet foreslår likevel at kommunen kan tilsette lærere på vilkår om at de påbegynner videreutdanning med 30 studiepoeng i norsk som andrespråk innen ett år og er ferdig innen tre år. Dersom vilkårene er oppfylt innen utløpet av tilsettingen på vilkår, går læreren automatisk (hvis ikke annet er avtalt) over i en fast tilsetting. Dersom vilkårene ikke er oppfylt, tar arbeidsforholdet slutt når det avtalte tidsrommet løper ut. Arbeidsgiver må i slike tilfeller følge reglene i arbeidsmiljøloven § 14-9 om avslutning av midlertidige stillinger. Hvis læreren har vært ansatt i mer enn ett år, skal han motta skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest en måned før den midlertidige stillingen løper ut. Dersom varslet mottas for sent, kan arbeidsgiver ikke kreve at læreren slutter før det har gått en måned etter at varslet ble mottatt.

Forslaget om overgangsordning er i samsvar med det som ble lagt til grunn Prop. 89 L (2019–2020).

Dersom kommunen tilsetter en søker som ikke har godkjent lærerutdanning, midlertidig i samsvar med forslaget over, foreslår departementet at kravet om 30 studiepoeng heller ikke gjelder. Dermed trenger ikke kommunen å sørge for videreutdanning i norsk som andrespråk for personer som uansett bare skal undervise midlertidig. Departementet viser for øvrig til at det uansett vil være relevant om en søker oppfyller kravet om 30 studiepoeng i norsk som andrespråk da kommunen etter kvalifikasjonsprinsippet skal tilsette den best kvalifiserte søkeren.

15 Behandling av personopplysninger

15.1 Gjeldende rett

Behandling av personopplysninger reguleres i introduksjonsloven §§ 25 til 25 c og forskrift om behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven.

Introduksjonsloven § 25 gir generelt behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven. I første ledd fremgår det at offentlige organer kan behandle personopplysninger, herunder sensitive personopplysninger, når det er nødvendig for å utføre oppgaver i forbindelse med følgende formål:

- tiltak for å gi asylsøkere kjennskap til norsk språk, kultur og samfunnsliv

- tiltak for å gi innvandrere kunnskap og ferdigheter for å kunne delta i det norske samfunnslivet
- gjennomføring av prøver for dokumentasjon av norskkunnskaper og samfunnskunnskap
- bosetting av innvandrere
- utbetaling av tilskudd

Introduksjonsloven § 25 a regulerer personregister og plikt til å registrere opplysninger. Bestemmelsen hjemler Nasjonalt introduksjonsregister, som forvaltes av IMDi, og Kompetanse Norges prøveadministrative system. Kommunen har plikt til å registrere personopplysninger om personer i kommunen som omfattes av introduksjonsloven i personregistre etter bestemmelsen.

Introduksjonsloven § 25 b regulerer pålegg om å utlevere personopplysninger når det er nødvendig i den enkelte sak.

Introduksjonsloven § 25 c regulerer Nasjonalt tolkeregister.

15.2 Integreringsloven

Behandling av personopplysninger er foreslått regulert i integreringsloven §§ 41 til 45. Bestemmelsene viderefører i all hovedsak det som er regulert i introduksjonsloven §§ 25 til 25 c. Alle bestemmelsene om behandling av personopplysninger inneholder forskriftshjemler.

Integreringsloven § 41 gir et generelt behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger til utvalgte formål på integreringsfeltet. Behandlingsgrunnlaget gjelder også personopplysninger nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Offentlige organer kan etter første ledd behandle personopplysninger når det er nødvendig for å utføre oppgaver i forbindelse med

- a) tiltak for å gi asylsøkere kjennskap til norsk språk og samfunnsliv
- b) tiltak for å gi innvandrere kunnskap og ferdigheter for å kunne delta i det norske samfunnet
- c) gjennomføring av prøver for dokumentasjon av norskkunnskaper og samfunnskunnskap
- d) bosetting av innvandrere
- e) utbetaling av tilskudd for tiltak som nevnt i bokstav a, b og d

Etter § 41 andre ledd kan det behandles personopplysninger om personer som har fått innvilget norsk statsborgerskap etter å ha hatt en oppholdstillatelse etter utlendingsloven, når det er nødvendig for å utføre oppgaver nevnt i første ledd.

Det følger av § 41 tredje ledd at private som utfører oppgaver nevnt i første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter § 41.

Fjerde ledd i § 41 inneholder forskriftshjemmelen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger etter denne loven, herunder om krav til behandlingen, bruk av automatiserte avgjørelser, hvilke personopplysninger som kan behandles og reservasjonsadgang for behandling av personopplysninger.

Integreringsloven § 42 regulerer innhenting og utveksling av personopplysninger. Det følger av første ledd at personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan innhentes fra utlendingsmyndighetene og folkeregistermyndigheten uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Når hensynet til barnets beste gjør det nødvendig kan personopplysninger nevnt i § 41 første ledd innhentes fra den kommunale barnevernstjenesten og krisesentre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Det følger av § 42 andre ledd at personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan utveksles mellom offentlige organer som har behov for opplysningene for å utføre oppgaver nevnt i § 41 første ledd, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Unntaket fra taushetsplikten gjelder imidlertid ikke taushetsplikt etter helsepersonelloven. Det reguleres også at opplysninger kun skal utleveres i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte, dersom det er tilstrekkelig for å oppnå formålet.

Det følger av § 42 tredje ledd at private som utfører oppgaver nevnt i første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter § 42. Dette er tilsvarende bestemmelse som i § 41 tredje ledd.

Departementet kan etter § 42 fjerde ledd gi forskrift om innhenting og utveksling av personopplysninger, herunder innhenting av personopplysninger fra helsepersonell og utlevering av personopplysninger til utlendingsmyndighetene.

Integreringsloven § 43 regulerer personregister og plikt til å registrere opplysninger. Første ledd gir hjemmel for opprettelse av nasjonale personregistre for formålene nevnt i § 41 første ledd. Det fremgår at utlevering av personopplysninger kan skje gjennom direkte søketilgang i slike personregistre. Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) og Prøveadministrativt system (PAD) er opprettet i medhold av bestemmelsen.

Etter § 43 andre ledd har kommunen og fylkeskommunen plikt til å registrere personopplysninger om personer i kommunen eller fylkeskommunen som omfattes av loven. Registreringen skal gjøres i registre etter første ledd.

Forskriftshjemmelen følger av § 43 tredje ledd, og gir departementet myndighet til å gi forskrift om nasjonale personregistre og om kommunens og fylkeskommunens plikt til å registrere personopplysninger.

Integreringsloven § 44 regulerer pålegg om å utlevere personopplysninger. Når det er nødvendig for å utføre et offentlig organs oppgaver etter loven, følger det av første ledd at organet kan pålegge følgende organer å utlevere personopplysninger om asylsøkere og innvandrere uten hinder av lovbestemt taushetsplikt:

- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
- Kompetanse Norge
- Arbeids- og velferdsetaten

- Utlendingsdirektoratet
- Utlendingsnemnda
- folkeregistermyndigheten
- kommunene
- fylkeskommunene

Det fremgår av § 44 andre ledd at unntaket fra taushetsplikten ikke gjelder taushetsplikt etter helsepersonelloven.

Departementet kan gi forskrift om adgangen til å pålegge utlevering av personopplysninger etter § 44, jf. tredje ledd.

Integreringsloven § 45 regulerer Nasjonalt tolkeregister. Det følger av første ledd at det skal være et register over kvalifiserte tolker for å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor. Registeret forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Etter § 45 andre ledd kan direktoratet innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetenes registre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Direktoratet kan behandle opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. personopplysninger fra Nasjonalt tolkeregister som ikke er underlagt taushetsplikt, kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Forskriftshjemmelen følger av § 45 tredje ledd. Departementet kan gi forskrift om formelle krav for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, hvilke språklige og tolkefaglige ferdigheter som kreves, tolkers opplysningsplikt, krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres. Departementet kan også gi forskrift om advarsel og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister.

15.3 Departementets forslag

15.3.1 Behov for endringer i forskriften

Departementet foreslår i all hovedsak å videreføre bestemmelsene i forskrift om behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven.

For opplysninger om beboer i mottak som deltar i opplæring, foreslås det å bruke samme formulering om "tildeling, start og stans av opplæringen" som brukes for opplysninger om deltagere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Bakgrunnen for endringen er at det da kan registreres dersom en person avviser deltagelse i opplæring, slik at kommunen har oppfylt sin plikt, men ikke lenger har ansvar for opplæringen. Departementet foreslår videre at karantenetid som følge av vedtak om fusk eller annullering av prøve ved brudd på bestemmelser for gjennomføring av prøvene fremgår eksplisitt som en opplysning som kan behandles.

Som følge av endringer i integreringsloven sammenlignet med introduksjonsloven, er det videre behov for noen justeringer i bestemmelsene, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres.

Departementet foreslår for det første å inkludere fylkeskommunen i bestemmelsene som gir grunnlag for behandling av personopplysninger. Dette innebærer at fylkeskommunen legges inn i listen over hvem IMDi og Kompetanse Norge kan innhente opplysninger fra til registrene og at det gis en egen bestemmelse om fylkeskommunens ansvar.

Departementet foreslår at fylkeskommunen skal være behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger etter integreringsloven og forskriften som ikke skjer i registre etter § 43. Videre foreslår departementet at fylkeskommunen skal registrere opplysninger om karriereveiledning. Departementet foreslår også at fylkeskommunen skal registrere opplysninger om fravær for deltagere som går fulltid i videregående opplæring som sitt introduksjonsprogram. Departementet ber imidlertid om høringsinstansenes syn på hvordan fylkeskommunen bør registrere opplysningene om karriereveiledning og fravær. Det er flere alternativer, blant annet registrering manuelt i NIR, registrering direkte i kommunenes fagsystemer eller registrering i egne systemer og deretter overføre eller rapportere til NIR eller kommunenes fagsystemer.

For det andre foreslår departementet endringer i bestemmelsen i forskrift om behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven § 3 om krav til personopplysningene og behandlingen av dem. Første ledd i § 3 oppstiller krav som også følger direkte av personvernforordningen og foreslås derfor tatt ut. Andre ledd gjelder personopplysningssikkerhet og følger også av personvernforordningen, men departementet mener at dette likevel bør gjentas i integreringsforskriften. Det foreslås derfor å beholde andre ledd, og samtidig presisere at tilgangsstyring er en sentral del av å sørge for tilstrekkelig personopplysningssikkerhet.

Videre foreslår departementet endringer i hvilke opplysninger som skal registreres. Det innføres sluttmaal for introduksjonsprogrammet, og departementet vurderer at det bør registreres hvilken type sluttmaal som settes. Videre skal det fremgå at kompetansekartlegging, karriereveiledning, kurs i livsmestring og foreldreveiledning er gjennomført og på hvilket tidspunkt. Som følge av at kravet om å delta i et visst antall timer opplæring i norsk erstattes med krav om at deltageren skal oppnå et minimumsnivå i norsk, foreslår departementet at den enkeltes norskmål skal registreres og at det skal registreres hvilket norsknivå vedkommende har oppnådd ved avslutning av opplæringen, ved resultat avsluttende prøve eller oppnådd karakter i grunnskole eller videregående opplæring. Endringen i norskopplæringen om å gå fra et visst antall timer til at deltageren skal nå et norskmål fikk bred støtte i høringen og medfører at det ikke lenger er et timeantall som skal oppfylles for de som har rett og plikt til opplæring. Registrering av antall timer gjennomført opplæring kan likevel være nyttig, blant annet for statistikkformål, men timeregistrering kan også føre til at opplæringen blir standardisert ut fra et visst antall timer selv om dette er foreslått endret i integreringsloven. På denne bakgrunnen ber departementet om høringsinstansenes innspill på hvorvidt det bør

registreres antall timer gjennomført opplæring i norsk når opplæringen tar utgangspunkt i at deltageren skal oppnå et norskmål og i så fall med hvilket formål.

Det foreslås å gi en egen bestemmelse med hjemmel for behandling av opplysninger om beboer i mottak som deltar i integreringsfremmende tiltak etter integreringsloven § 7. Dette kan for eksempel være hvorvidt kurs i foreldreveiledning og livsmestring er gjennomført og hvilke andre integreringsfremmende tiltak som er påbegynt eller gjennomført.

Departementet foreslår også å gi en eksplisitt hjemmel for å behandle lydopptak som prøvebesvarelse. Bakgrunnen er at det tas lydopptak av prøven i norsk på nivå C1, blant annet til bruk ved sensurering og i klageomgangen. Departementet mener dette bør hjemles spesifikt, ettersom et slikt lydopptak kan utgjøre biometrisk data. Departementet presiserer at det ved behandling av opplysninger om lydopptak, må vurderes nøye hvor lenge det er nødvendig å lagre opptaket.

Det foreslås foreløpig ikke endringer i registreringen av opplysninger om gjennomført opplæring i samfunnskunnskap.

Departementet presiserer at vertskommuner for mottak som gir andre tilbud til asylsøkere enn det som reguleres i integreringsloven og denne forskriften, for eksempel kompetansekartlegging og andre integreringsfremmende tiltak, må basere behandling av personopplysninger på et annet grunnlag, for eksempel samtykke.

Det foreslås ikke å gi bestemmelser om Nasjonalt tolkeregister i integreringsforskriften. Bestemmelsen i integreringsloven § 45 om Nasjonalt tolkeregister har et videre virkeområde enn integreringsforskriften og er kun plassert i introduksjonsloven og integreringsloven i påvente av at forslag om tolkelov fremmes for Stortinget.

15.3.2 Bruk av automatiserte avgjørelser

Departementet foreslår at avgjørelse om resultat på prøver i norsk og samfunnskunnskap kan underlegges automatisert behandling. Dette er aktuelt for både de som omfattes av integreringsloven og de som tar prøver som privatister.

Introduksjonsloven gir hjemmel for gjennomføring av prøvene og for behandling av personopplysninger for gjennomføring av prøver for dokumentasjon av norskkunnskaper og samfunnskunnskap. Departementet viser til at forskriftshjemmelen i introduksjonsloven § 25 er endret med virkning fra 27. april 2020, jf. Prop. 47 L (2019–2020), slik at det kan gis forskrift om bruk av automatiserte avgjørelser. Integreringsloven § 41 inneholder tilsvarende forskriftshjemmel.

Det følger av personvernforordningen artikkel 22 nr. 1 at den registrerte har rett til ikke å være gjenstand for en avgjørelse som utelukkende er basert på automatisert behandling, når avgjørelsen har rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende. Etter artikkel 22 nr. 2 gjelder dette ikke hvis avgjørelsen er tillatt etter nasjonal rett eller hvis avgjørelsen er basert på den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. bokstav b og c. Departementet mener at samtykke ikke er egnet som behandlingsgrunnlag for helautomatisk behandling av avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b gjør unntak fra forbudet mot helautomatisk behandling dersom behandlingen er tillatt i henhold til unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som den behandlingsansvarlige er underlagt, og der det også er fastsatt egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser. I artikkel 22 nr. 3 bokstav c og c er det oppstilt noen minstekrav for hva som regnes som egnede tiltak, og disse kan anses som relevante også for bokstav b. Kravene består av retten til menneskelig inngripen fra den behandlingsansvarlige, den registrertes rett til å uttrykke sine synspunkter, og den registrertes rett til å bestride avgjørelsen.

Prøveresultatene har stor betydning for den enkelte ved at de er bestemmende for retten til permanent oppholdstillatelse og norsk statsborgerskap. For mange personer er prøveresultater i norsk også avgjørende for muligheten til opptak i høyere utdanning. Avgjørelsen av resultatet på prøven anses derfor som en avgjørelse som i betydelig grad påvirker vedkommende. Noen av de avsluttende prøvene i norsk og samfunnskunnskap sensureres av et automatisk system. Dette gjelder flervalgsprøver og andre prøver der det kun er ett riktig svar. Automatisk sensurering av disse prøvene er både effektivt, kostnadsbesparende og reduserer risikoen for feil. Selv om det kun er ett riktig svar på spørsmålene og det ikke utøves skjønn i avgjørelsene, er slike avgjørelser omfattet av personvernforordningen artikkel 22. Det foreslås derfor å gi eksplisitt hjemmel for denne behandlingen.

Som omtalt over stiller personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b krav om at det i nasjonal rett må være fastsatt egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser dersom det skal være adgang til slik helautomatisk behandling. De avsluttende prøvene i norsk og samfunnskunnskap er utformet slik at de kun har ett riktig svar (flervalgsprøve). Det er personen som avlegger prøven som selv legger inn svarene, det er ingen mulighet til å variere svarene, og det er ingen fritekstfelt som kan fylles ut. Det foretas ingen vurdering av svarene ut over å telle opp antall riktige svar. Prøvene er dermed svært godt egnet for automatisert behandling. Departementet foreslår å begrense adgangen til helautomatisert behandling til slike avgjørelser av resultat på prøver i norsk og samfunnskunnskap der spørsmålene på prøven kun har ett riktig svar.

Etter forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere § 27 har kandidaten adgang til å klage på formelle feil ved gjennomføringen av delprøve i leseforståelse, delprøve i lytteforståelse, delprøve i muntlig kommunikasjon eller prøve i samfunnskunnskap, dersom feilen kan ha noe å si for resultatet. Med formelle feil er ment blant annet feil ved oppgavegiving, avviklingen av prøven eller gjennomføringen av sensuren. Dette omfatter tekniske problemer med gjennomføringen av prøven, og feil i programmet som gjennomfører sensuren av prøven. Denne klageadgangen foreslås videreført i integreringsforskriften.

Dette innebærer at det er åpnet for manuell gjennomgåelse av besvarelsen i visse tilfeller. Kandidater som har opplevd problemer med gjennomføringen eller har god grunn til å tro at det skjedde noe feil med prøvegjennomføringen kan få sine prøver gjennomgått og kontrollert. Den manuelle gjennomgangen innebærer å gå gjennom prøven for å se på hvorvidt kandidatens svar skal gi poeng eller ikke, og om resultatet stemmer overens med

den automatiske behandlingen. Dersom det oppdages feil i det automatiske systemet, for eksempel at feil svaralternativ er angitt som riktig, korrigeres dette for alle berørte kandidater.

Det er i realiteten utviklingen og kvalitetssikringen av systemet som behandler prøvene som er avgjørende for at sakene blir behandlet korrekt. Det er derfor viktig at utviklingen av systemet er tilstrekkelig kvalitetssikret, slik at risikoen for feil i avgjørelsen reduseres. Departementet foreslår derfor at det går fram av forskriften at systemet som behandler de aktuelle prøvene må være underlagt tilfredsstillende kvalitetssikring for å sikre et korrekt resultat. Dette er spesielt viktig i saker som underlegges helautomatisk behandling.

Departementet mener at adgangen til manuell behandling av avgjørelser av resultat på prøver der alle spørsmål har kun ett riktig svar, sammen med kravet om tilstrekkelig kvalitetssikring av systemet, er egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser som tilfredsstillende kravet i personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b.

15.3.3 Reservasjonsadgang

Departementet foreslår en bestemmelse som åpner for at enkeltpersoner skal kunne reservere seg mot bruk av personopplysninger til forskningsformål, se omtale i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 11.4.4. Det foreslås at reservasjonsadgangen skal gjelde direkte identifiserbare personopplysninger, for eksempel navn, fødselsnummer, DUF-nummer eller andre personentydige kjennetegn.

Reservasjonsadgangen skal ikke gjelde indirekte identifiserbare personopplysninger eller pseudonymiserte personopplysninger. Indirekte identifiserbare personopplysninger er opplysninger som kun kan identifisere enkeltpersoner gjennom kombinasjon med tilleggsopplysninger, for eksempel bostedskommune kombinert med alder og kjønn. Pseudonymiserte personopplysninger er opplysninger der navn, personnummer eller andre personentydige kjennetegn er erstattet med et nummer eller lignende, som viser til en atskilt liste med de direkte identifiserbare personopplysningene.

Bakgrunnen for at det ikke foreslås en mulighet for å reservere seg mot bruk av slike opplysninger til forskningsformål, er den viktige rollen statistikk og forskning spiller i videreutviklingen av ordningene etter loven. Det er for eksempel behov for statistikk som kan detaljeres ned til alder og nasjonalitet til deltagere i introduksjonsprogrammet. Dersom ulike grupper enten jevnt over, eller ved noen utvalgte steder, oppnår dårligere resultater enn andre, er det enklere å utvikle særskilte tiltak for disse.

Departementet foreslår at de som ønsker å reservere seg mot bruk av personopplysninger til forskningsformål kontakter kommunen, som deretter registrerer reservasjonen i IMDIS systemer. Kommunene må veilede deltagerne om reservasjonsadgangen, slik at deltagere som ønsker det kan reservere seg. Reservasjon mot bruk av personopplysninger til forskningsformål foreslås inntatt som en opplysning som kan behandles for alle formålene.

16 Saksbehandling

16.1 Gjeldende rett

Introduksjonsloven § 21 inneholder en ikke-uttømmende liste over hvilke avgjørelser etter loven som regnes som enkeltvedtak.

De gjeldende forskriftene har også egne bestemmelser om forholdet til forvaltningsloven, som lister opp hvilke avgjørelser som anses som enkeltvedtak. Flere bestemmelser inneholder imidlertid også egne presiseringer av at en avgjørelse regnes som enkeltvedtak.

16.2 Integreringsloven

I integreringsloven § 46 foreslås det å videreføre systematikken fra introduksjonsloven, med en liste over hvilke avgjørelser som regnes som enkeltvedtak. Listen i integreringsloven er uttømmende, i motsetning til listen etter i introduksjonsloven § 21.

16.3 Departementets forslag

Departementet vurderer at det bør gis et eget kapittel i forskriften med oversikt over saksbehandlingsregler, særlig hvilke avgjørelser som anses som enkeltvedtak. Listen over enkeltvedtak bør være uttømmende, i likhet med listen i integreringsloven § 46.

Det foreslås at kommunens avgjørelser etter kapitlene 3, 4, 5, 6, 7 og 8 regnes som enkeltvedtak. De nevnte kapitlene regulerer henholdsvis fravær fra introduksjonsprogrammet, fri og permisjoner fra introduksjonsprogrammet, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, veiledende minimumsnivåer i norsk, fravær og permisjoner fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap og prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Departementet foreslår å presisere i forskriften at kommunens avgjørelser om ferie ikke regnes som enkeltvedtak. Dette innebærer blant annet at deltageren ikke har rett til å klage over tidspunktet for ferie.

Kompetanse Norges er vedtaksmyndighet for avgjørelser om annullering og karantene etter kapittel 8. Departementet presiserer at disse avgjørelsene også regnes som enkeltvedtak.

Departementet foreslår at det fremgår eksplisitt at enkeltvedtak truffet etter forskriften kan påklages til Fylkesmannen, jf. integreringsloven § 47. Klage på gjennomføringen av eller resultatet på prøver i norsk og samfunnskunnskap reguleres i forslag til § 40.

17 Overgangsregler

Det er behov for noen presiseringer til overgangsreglene i integreringsloven § 51. Departementet forslår derfor en egen forskrift om overgangsreglene, se punkt 20.

Den første presiseringen gjelder asylsøkere. Mens overgangsregelen regulerer hvilke personer med oppholdstillatelse som omfattes av integreringsloven, er ikke asylsøkere

omtalt. Departementet foreslår derfor å presisere at bestemmelsene i integreringsloven som gjelder asylsøkere, gjelder for de som søker om beskyttelse etter lovens ikrafttredelse.

Den praktiske konsekvensen av overgangsreglene er at personer som søker om beskyttelse før integreringsloven trer i kraft følger opplæring i mottak etter introduksjonsloven. Hvis de får innvilget oppholdstillatelse før integreringsloven trer i kraft, følger de også introduksjonslovens regler for introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Hvis de får innvilget oppholdstillatelse etter integreringsloven trer i kraft, følger de integreringslovens regler for introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Departementet foreslår videre at personer som søker om oppholdstillatelse fra utlandet og får innvilget oppholdstillatelse før integreringsloven trer i kraft, men som ankommer Norge etter integreringsloven trer i kraft, omfattes av integreringsloven. Dette gjelder i hovedsak overføringsflyktninger og familiegjenforente. Etter gjeldende rett omfattes ikke disse av målgruppen for introduksjonslovens ordninger før ankomst til Norge, og departementet mener derfor at de bør omfattes av den nye loven.

18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet viser til omtalen av de økonomiske og administrative konsekvensene av innføringen av integreringsloven i Prop. 89 L (2019–2020) punkt 13. Bestemmelsene som foreslås i integreringsforskriften er i hovedsak utdyping og presisering av forslag som er omtalt i proposisjonen og innebærer derfor ikke ytterligere økonomiske og administrative konsekvenser.

De økonomiske konsekvensene av å innføre foreldreveiledning og livsmestring som obligatoriske elementer i introduksjonsprogrammet er omtalt i lovproposisjonen.

Når det gjelder foreldreveiledning, foreslås det å forskriftsfeste at den som skal gi foreldreveiledning skal ha godkjenning eller være sertifisert i den foreldreveiledningsmetoden som kommunen velger å benytte.

Det fremgår av rapporten Foreldreveiledning til deltagere i introduksjonsprogram (Rambøll, februar 2020) at mange kommuner tilbyr foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet. Åtte av ti kommuner oppgir at de har ansatte som er sertifisert til å gi foreldreveiledning. Rambølls data er blant annet basert på en spørreundersøkelse hvor 276 (63%) kommuner og bydeler svarte. 59 prosent av kommunene som har svart på undersøkelsen sier at de allerede tilbyr foreldreveiledning til deltagere i introduksjonsprogram, og 16 prosent av kommunene svarer at de har nært forestående planer om å opprette tilbud.

ICDP er et foreldreveiledningsprogram som mange kommuner allerede benytter i introduksjonsprogrammet. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har fått i oppdrag å samarbeide med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om å arrangere inntil fire ICDP-veiledningskurs for ansatte i rundt 50 kommuner i 2020. Departementet vil også vurdere om det er behov for ytterligere opplæring og eventuelt videreføre oppdraget i 2021.

Når det gjelder Livsmestring vil departementet sørge for at det utarbeides informasjonsmateriell og øvrig nødvendig informasjon til kommunene for at de skal kunne tilby dette kurset. Materiellet vil gjøres tilgjengelig på en digital ressurs som IMDi utvikler.

På denne bakgrunn legger departementet til grunn at forslaget kan gjennomføres innenfor gjeldende økonomiske rammer.

Det foreslås endringer i klageadgangen på norskprøven på nivå C1. Det er vanskelig å anslå hvor mange kandidater som vil melde seg opp til norskprøve på nivå C1, og hvor stor andel som vil klage, men det antas at antallet per år vil være begrenset. Sensur og innføring av klagerett vil innebære merarbeid og kostnader for Kompetanse Norge som antas å kunne dekkes innenfor gjeldende økonomiske rammer.

De økonomiske og administrative konsekvensene av innføringen av kompetansekrav for lærere er omtalt i punkt 13.6 i lovproposisjonen.

Departementet mener at et kompetansekrav for lærere vil bidra til at flere deltagere oppnår et høyere nivå i norsk, og at flere deltagere avslutter opplæringen tidligere. Siden kommunene mottar tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap uavhengig av hvor lenge en person deltar i opplæringen, vil dette isolert sett kunne være en innsparing for kommunene.

Over 90 prosent av lærerne som underviser i voksenopplæringen har relevant pedagogisk kompetanse, og dette kravet vil dermed ikke være vanskelig å oppfylle. De økonomiske konsekvensene av denne delen av forslaget vil være små.

Anslagsvis underviser om lag 3 500 lærere i norsk etter introduksjonsloven i dag. Omtrent 43 prosent av disse vil ha behov for 30 studiepoeng i norsk som andrespråk når kravet om relevant faglig kompetanse innføres. 10 prosent vil ha behov for færre enn 30 studiepoeng for å oppfylle kravet. Stortinget har bevilget midler til at om lag 200 lærere kan tildeles stipend til videreutdanning i 30 studiepoeng i norsk som andrespråk i 2020. Med denne ordningen vil mellom 1 000 til 2 000 lærere kunne oppnå 30 studiepoeng innen 5 til 10 år. Det legges opp til dispensasjonsordning for tilsatte lærere, og en overgangsperiode til ansettelse av nye lærere som ikke oppfyller kompetansekravene.

Øvrige forslag i dette høringsnotatet antas ikke å innebære vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene og fylkeskommunene.

Samlet sett vurderer departementet at forslagene kan gjennomføres innenfor gjeldende rammer.

19 Forslag til forskrift til integreringsloven

Kapittel 1 Opplæring for asylsøkere i mottak

§ 1 Opplæring i norsk

Asylsøkere som omfattes av integreringsloven § 5, har plikt til å delta i 175 timer opplæring i norsk. Opplæringen skal følge læreplan i norsk og samfunnskunnskap, jf. forskrift 19. april 2012 nr. 358 om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere del 2a.

Dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det, kan kommunen etter søknad fritta asylsøkeren fra plikten til deltagelse i opplæringen. Forskriften § 23 gjelder tilsvarende.

Dersom asylsøkeren går i grunnskole eller videregående opplæring etter opplæringsloven, kan kommunen etter søknad fritta asylsøkeren fra plikten til deltagelse i opplæringen etter paragrafen her.

§ 2 Opplæring i [samfunnskunnskap]/[norsk kultur og norske verdier]

Asylsøkere som omfattes av integreringsloven § 5, har plikt til å delta i 50 timer opplæring i norsk kultur og norske verdier.

Dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det, kan kommunen etter søknad fritta asylsøkeren fra plikten til deltagelse i opplæringen. Forskriften § 23 gjelder tilsvarende.

Kapittel 2 Obligatoriske elementer i introduksjonsprogrammet

§ 3 Kurs i foreldreveiledning

Kurs i foreldreveiledning skal gi informasjon om og veiledning i foreldrerollen i en norsk kontekst og skape trygge foreldre som kan gi barna en god oppvekst, og dermed fremme integrering i Norge.

Kommunen skal benytte kunnskapsbaserte foreldreveiledningsmetoder som er tilpasset deltagere i introduksjonsprogram. Foreldreveiledningen skal gis ut fra et forebyggende perspektiv.

Foreldreveiledningen skal minst inneholde temaene:

- a) Barnets behov og tilpasning av omsorg til barnets behov
- b) Positiv utvikling av det følelsesmessige forholdet mellom omsorgsgiver og barnet
- c) Et godt og stimulerende samspill mellom omsorgsgiveren og barnet
- d) Regulering og grensesetting
- e) Negativ sosial kontroll og ulike former for vold i nære relasjoner, inkludert tvangsekteskap og kjønnslemlestelse samt helserisiko ved å få barn med nært beslektede personer.

Foreldreveiledning gjennomføres enten i gruppe eller som individuell veiledning. Veiledning i gruppe skal bestå av mellom åtte og tolv veiledningsmøter på minimum én

time hver. Individuell veiledning skal bestå av mellom fem og åtte veiledningssamtaler på minimum 45 minutter hver.

Den som skal gi foreldreveiledning, skal ha godkjenning eller være sertifisert i den foreldreveiledningsmetoden som kommunen velger å benytte.

§ 4 Kurs i livsmestring

Kurs i livsmestring skal styrke deltagerens motivasjon og mestring i møte med nye forventninger og et nytt samfunn. Kurset skal bidra til at deltageren kan identifisere og bruke egen kompetanse og ressurser.

Kurs i livsmestring skal bestå av temaområdene migrasjon, helse og mangfold og karrierekompetanse.

Temaområdet migrasjon, helse og mangfold skal gi deltagerne kunnskap om fysisk og psykisk helse, den nye hverdagen i Norge og retten til å leve et fritt og selvstendig liv. Det skal tilbys minimum 10 timer veiledning innenfor temaområdet migrasjon, helse og mangfold.

Temaområdet karrierekompetanse skal gi deltagerne kunnskap om muligheter og begrensninger i det norske utdannings-, arbeids- og samfunnslivet og bidra til innsikt i egen kompetanse, verdier og interesser. Det skal tilbys minimum 15 timer veiledning innenfor temaområdet karrierekompetanse.

Kurset skal som hovedregel gjennomføres i gruppe og være dialogbasert.

Kurset skal tilbys av personer med undervisnings- eller veiledningskompetanse. Personer som veileder eller underviser i livsmestring, skal som hovedregel ha relevant kompetanse innenfor tematikken nevnt i tredje og fjerde ledd.

Kapittel 3 Fravær fra introduksjonsprogrammet

§ 5 Rett til introduksjonsstønad ved fravær på grunn av egen sykdom eller skade

Deltagere i introduksjonsprogrammet beholder retten til introduksjonsstønad etter integreringsloven kapittel 5 ved fravær på grunn av egen sykdom eller skade som forhindrer deltagelse når deltageren bruker egenmelding eller legger fram legeerklæring.

§ 6 Rett til introduksjonsstønad ved fravær på grunn av barns eller barnepassers sykdom eller skade

Deltagere i introduksjonsprogrammet som har omsorg for barn, beholder retten til introduksjonsstønad etter integreringsloven kapittel 5 når deltageren bruker egenmelding eller legger fram legeerklæring som viser at han eller hun er forhindret fra å delta i introduksjonsprogram

- a) på grunn av nødvendig tilsyn med og pleie av et barn med sykdom eller skade i hjemmet eller i helseinstitusjon,
- b) fordi den som har det daglige tilsynet med barnet, er syk eller skadet, eller
- c) fordi den som har det daglige tilsynet med barnet, er forhindret fra å ha tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller til innleggelse i helseinstitusjon.

Retten til å beholde introduksjonsstønaden etter første ledd gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år. Dersom barnet har kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne, gjelder retten til og med det året barnet fyller 18 år.

§ 7 Antall dager med rett til introduksjonsstønad ved barns eller barnepassers sykdom eller skade

Retten til å beholde introduksjonsstønad ved fravær etter § 6 gjelder i opptil 10 dager i løpet av de siste 12 månedene. Har deltageren omsorgen for mer enn to barn, gjelder retten i opptil 15 dager i løpet av de siste 12 månedene. Når en deltager er alene om omsorgen, økes antallet dager til henholdsvis 20 og 30.

Dersom en deltager har et barn med kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne og dette innebærer en markert høyere risiko for fravær fra introduksjonsprogrammet, gjelder retten etter § 6 i opptil 20 dager i løpet av de siste 12 månedene. Når en deltager er alene om omsorgen, økes antallet dager til 40.

Den enkelte deltager regnes for å være alene om omsorgen for et barn også hvis den andre av barnets foreldre i lang tid ikke kan ha tilsyn med barnet fordi han eller hun har nedsatt funksjonsevne, er innlagt i helseinstitusjon eller lignende.

§ 8 Bruk av egenmelding og legeerklæring

For å ha rett til å bruke egenmelding må deltageren ha deltatt i introduksjonsprogrammet i minst åtte uker. Kommunen kan kreve at egenmeldingen skal være skriftlig. Egenmelding kan brukes for opptil tre kalenderdager om gangen. Ved nytt fravær innen 16 kalenderdager regnes tidligere fraværsdager uten legeerklæring med.

Hvis fraværet varer utover de tre kalenderdagene egenmeldingen kan brukes, skal deltageren levere legeerklæring. Retten til introduksjonsstønad faller bort hvis slik legeerklæring ikke leveres, med mindre deltageren har vært forhindret fra å oppsøke lege og det er godtgjort at vedkommende fra et tidligere tidspunkt har hatt sykdommen eller skaden.

§ 9 Bortfall av retten til å bruke egenmelding

Kommunen kan treffe vedtak om at retten til å få introduksjonsstønad på grunnlag av egenmelding faller bort dersom deltakeren i løpet av de siste 12 månedene har hatt minst fire fravær med egenmelding uten å legge fram legeerklæring eller dersom kommunen har rimelig grunn til å anta at fraværet ikke skyldes sykdom eller skade som forhindrer vedkommende fra å delta i introduksjonsprogram.

Egenmelding for fravær som er dokumentert med legeerklæring fra den fjerde fraværsdagen, regnes ikke med etter første ledd.

Et vedtak om bortfall av retten til å bruke egenmelding skal vurderes på nytt innen seks måneder.

§ 10 Betydningen av fravær for introduksjonsprogrammets varighet

Fravær og permisjon fra deltagelse i introduksjonsprogram etter reglene i denne forskriften som til sammen er over ti dager, kommer i tillegg til introduksjonsprogrammets varighet, jf. integreringsloven § 13 sjette ledd.

Kapittel 4 Fri og permisjoner fra introduksjonsprogrammet

§ 11 Fri i forbindelse med svangerskap

En deltager som er gravid, har rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad etter integreringsloven kapittel 5 i forbindelse med svangerskapskontroll, når slike undersøkelser ikke med rimelighet kan finne sted utenfor programtiden.

En deltager som er gravid har under svangerskapet rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil ti dager.

§ 12 Fri i forbindelse med fødsel

Etter fødselen skal moren ha fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad etter integreringsloven kapittel 5 i 20 dager. Kommunen kan gjøre unntak fra regelen i første punktum når moren ved legeattest godtgjør at det er bedre for henne å delta i introduksjonsprogram.

I forbindelse med fødselen har faren rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil sju dager, dersom han bor sammen med moren og benytter tiden til omsorg for familie og hjem. Bor foreldrene ikke sammen, kan farens rett utøves av en annen som bistår moren under svangerskapet.

§ 13 Ammefri

En deltager som ammer sitt barn, har rett til den fritid hun av den grunn trenger. I barnets første leveår beholder deltageren rett til introduksjonsstønad i inntil én time ammefri per dag.

§ 14 Velferdspermisjon med introduksjonsstønad

Når det foreligger viktige velferdsgrunner, kan den enkelte kommune innvilge søknad om velferdspermisjon i inntil ti dager for hvert kalenderår med introduksjonsstønad.

Kommunen kan gi velferdspermisjon i blant annet følgende tilfeller:

- a) Inntil tre virkedager ved tilvenning av barn i barnehage og lignende
- b) Én dag for å følge barnet på skolen den dagen barnet begynner på skolen
- c) Den dagen den enkelte deltager gifter seg eller inngår partnerskap
- d) Inntil tre dager i forbindelse med dødsfall i nær familie eller vennekrets.
- e) I forbindelse med jobbintervju, opptak ved skole eller avtalt time hos lege eller tannlege
- f) Når en deltager i hjemmet pleier en nær pårørende
- g) For å feire religiøse høytidsdager i inntil to dager.

Etter første ledd bokstav d likestilles samboer og samboers familie med ektefelle og ektefelles familie. Det kan i tillegg gis permisjon med introduksjonsstønad på eventuelle nødvendige reisedager mellom tjenestested og det sted hvor begravelse, bisettelse eller urnenedsettelse finner sted.

§ 14 Permisjon uten introduksjonsstønad ved egen eller barns sykdom eller skade

På grunnlag av legeerklæring har den enkelte deltager som ved langvarig egen eller barns sykdom eller skade er forhindret fra å delta i tilrettelagt introduksjonsprogram, rett til permisjon fra deltagelse i introduksjonsprogram i opptil ett år.

§ 15 *Permisjon uten introduksjonsstønad ved fødsel og adopsjon*

Etter fødsel har foreldre som deltar i introduksjonsprogram, rett til omsorgspermisjon i til sammen opptil ti måneder i barnets første leveår. Tar ikke begge foreldrene omsorgen for barnet, kan retten til den som ikke tar omsorgen utøves av en annen som tar omsorgen for barnet.

Kommunen skal tilby oppfølging og norskopplæring eller språktrening til deltagere som er i omsorgspermisjon etter fødsel eller adopsjon. Tilbudet skal gis fra og med den fjerde måneden av permisjonstiden og tilpasses den enkelte deltager.

Ved adopsjon har adoptivforeldre som deltar i introduksjonsprogram rett til omsorgspermisjon i til sammen opptil ti måneder, dersom barnet er under 15 år.

Der begge foreldrene deltar i introduksjonsprogram er 50 dager av omsorgspermisjonen forbeholdt faren. Dersom far ikke benytter disse permisjonsdagene, faller de bort.

Det kan gjøres unntak fra bestemmelsen i tredje ledd dersom faren på grunn av sykdom eller skade er helt avhengig av hjelp til å ta seg av barnet eller er innlagt i helseinstitusjon. Forhold som nevnt i første punktum må dokumenteres med legeerklæring.

§ 16 *Fridager og høytidsdager*

Lørdager og søndager, 1. og 17. mai, nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, 2. påskedag, Kristi himmelfartsdag, 2. pinsedag og 1. og 2. juledag er fridager.

Deltagere som ikke hører til Den norske kirke, har rett til fri fra deltagelse i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad i opptil to virkedager hvert kalenderår i forbindelse med markering av religiøse høytider. Deltagere må gi kommunen beskjed senest 14 dager før vedkommende ønsker å bruke retten etter første punktum.

§ 17 *Ferie*

Deltagere i introduksjonsprogram har rett til opptil 25 virkedager ferie med introduksjonsstønad. Kommunen bestemmer når feriedagene skal avvikles.

§ 18 *Betydningen av fri og permisjon for introduksjonsprogrammets varighet*

Fravær og permisjon fra deltagelse i introduksjonsprogram etter reglene i denne forskriften som til sammen er over ti virkedager, kommer i tillegg til introduksjonsprogrammets varighet, jf. integreringsloven § 13 sjettede ledd. Fridager etter § 16 annet ledd og ferie etter § 17 kommer ikke i tillegg til programmets varighet.

Kapittel 5 *Opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

§ 19 *Utsatt oppstart av opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

En person omfattet av integreringsloven § 26 første ledd, og som ikke deltar i introduksjonsprogram etter integreringsloven kapittel 4, kan søke om utsatt oppstart etter §§ 20 og 21. Personen må kunne dokumentere store omsorgsforpliktelser eller tilbakeholdelse. Det kan bare innvilges utsatt oppstart dersom situasjonen med store omsorgsforpliktelser eller tilbakeholdelse vedvarer eller nylig har bortfalt.

En person kan bare få utsatt oppstart etter §§ 20 og 21 i inntil ti år etter at rett og plikt etter integreringsloven § 26 andre ledd inntrådte.

Når en person ikke har kunnet starte opplæringen i norsk og samfunnskunnskap etter hovedregelen i integreringsloven § 26 første ledd på grunn av store omsorgsforpliktelser eller tilbakeholdelse, inntretr rett og plikt fra det tidspunktet vedkommende setter fram krav om deltagelse i opplæringen. Tilsvarende inntretr retten til opplæring på det tidspunktet vedkommende setter fram krav om deltagelse når en person har fått innvilget fritak fra plikt til opplæring etter integreringsloven § 29 andre ledd på grunn av store omsorgsforpliktelser.

Ved utsatt oppstart gjelder reglene om varighet og omfang av opplæringen i integreringsloven §§ 32 og 33.

§ 20 *Store omsorgsforpliktelser*

Med store omsorgsforpliktelser menes her ett eller flere forhold som til sammen gjør at personens omsorgsforpliktelser er særlig omfattende. Omsorgsforpliktelsen kan for eksempel være særlig omfattende dersom personen har omsorg for barn eller andre familiemedlemmer med sterkt nedsatt funksjonsevne eller stort pleiebehov eller dersom personen har omsorg for andre og selv har nedsatt funksjonsevne eller er alvorlig syk. At en person er eneforsørger for flere barn, er ikke alene tilstrekkelig til at vilkåret om store omsorgsforpliktelser kan anses oppfylt.

Dokumentasjon på store omsorgsforpliktelser kan være bekreftelse fra fastlege eller ansatt ved helsestasjon, NAV eller lignende.

§ 21 *Tilbakeholdelse mot sin vilje*

Dokumentasjon på tilbakeholdelse kan være bekreftelse fra fastlege, krisesenter eller ansatt ved helsestasjon, NAV eller lignende.

§ 22 *Fritak på grunn av dokumenterte kunnskaper*

Fritak fra opplæring i norsk gis hvis den enkelte kan dokumentere et av følgende:

- a) oppnådd minimum nivå B1 på prøve i norsk i hver av de fire delferdighetene leseforståelse, lytteforståelse, skriftlig fremstilling og muntlig kommunikasjon
- b) oppnådd minimum nivå B1 på prøve i norsk som måler skriftlige og muntlige ferdigheter
- c) gjennomført opplæring i norsk eller samisk i grunnskolen med sluttvurdering med karakter 2 eller høyere
- d) gjennomført opplæring i norsk eller samisk i videregående opplæring der det er gitt halvårsvurdering med karakter 2 eller høyere, eller gitt sluttvurdering med karakter 2 eller høyere
- e) gjennomført studier i norsk eller samisk på universitets- og høyskolenivå i Norge eller i utlandet tilsvarende 30 studiepoeng
- f) oppfylt inntakskrav for norsk eller samisk for universitet eller høyskole.

Fritak fra opplæring i samfunnskunnskap gis hvis den enkelte kan dokumentere et av følgende:

- a) bestått prøve i samfunnskunnskap
- b) gjennomført opplæring i samfunnsfag i grunnskolen med sluttvurdering med karakter 2 eller høyere

- c) gjennomført opplæring i samfunnskunnskap i videregående opplæring der det er gitt halvårsvurdering med karakter 2 eller høyere, eller gitt sluttvurdering med karakter 2 eller høyere
- d) gjennomført og bestått studier i samfunnsfag som gir kunnskap om Norge, på universitets- eller høyskolenivå tilsvarende minimum 10 studiepoeng.

§ 23 Fritak på grunn av særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker

Ved fritak på grunn av særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker etter integreringsloven § 29 andre ledd, beholder den enkelte retten til opplæring.

Søknad om fritak på grunn av særlige helsemessige årsaker skal dokumenteres med medisinsk vurdering eller uttalelse fra lege eller psykolog.

Kapittel 6 Veiledende minimumsnivåer i norsk

§ 24 Språknivåer

Når det vises til språknivåer i denne forskriften, menes språknivåer etter Det felles europeiske rammeverket for språk. I forskriften brukes nivåene nevnt i andre til sjetten ledd.

På nivå A1 kan personen forstå og bruke kjente, dagligdagse uttrykk og svært enkle utsagn om seg selv og nære forhold. Personen kan delta i rutinepregede samtaler på en enkel måte, hvis samtalepartnern snakker langsomt og tydelig og er innstilt på å hjelpe.

På nivå A2 kan personen forstå svært enkelt dagligspråk, og kan uttrykke seg enkelt om emner knyttet til egen person og familie, nære omgivelser og arbeid. Personen kan klare seg i enkle og rutinepregede samtalsituasjoner med direkte utveksling av informasjon om kjente forhold, hvis samtalepartnern snakker langsomt og tydelig, og er støttende.

På nivå B1 kan personen forstå klare og enkle framstillinger relatert til kjente emner fra arbeid, skole, hjem og fritid og kan uttrykke seg enkelt og sammenhengende om kjente emner og emner av personlig interesse. Personen kan delta uforberedt i samtaler i de fleste situasjoner en møter i dagliglivet, når samtalepartnern snakker tydelig.

På nivå B2 kan deltakeren forstå komplekse framstillinger, også faglige drøftinger innenfor eget fagområde og uttrykke seg klart og nyansert om et vidt spekter av emner. Personen kan uttrykke synspunkter og argumentere for og imot ulike alternativer og kan delta i samtaler med et så spontant og flytende språk at kommunikasjonen med morsmålsbrukere ikke blir anstrengende for noen av partene.

På nivå C1 kan personen forstå komplekse framstillinger og faglige drøftinger innenfor de fleste allmenne emner. Personen kan bruke språket fleksibelt og hensiktsmessig til sosiale, akademiske og yrkesrelaterte formål. Personen kan uttrykke og argumentere for synspunkter og kan delta i samtaler og diskusjoner og bidra til at samtalen eller diskusjonen utvikler seg. Personen kan oppsummere, videreformidle og forklare innhold fra ulike muntlige og skriftlige kilder med høy grad av presisjon. Personen kan skrive

klare, velstrukturerte og detaljerte tekster og mestrer ulike setningsmønstre og sammenbindende markører.

§ 25 Veiledende minimumsnivåer

Deltagere som ikke har fullført grunnskole fra før, bør oppnå minimum nivå A2 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og nivå B1 i delprøve i muntlig kommunikasjon.

Deltagere som har fullført grunnskole fra før, bør oppnå minimum nivå B1 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og i delprøve i muntlig kommunikasjon.

Deltagere som har minimum utdanning på videregående nivå fra før, bør oppnå minimum nivå B1 i delprøvene i lytteforståelse, leseforståelse og skriftlig fremstilling og B2 i delprøve i muntlig kommunikasjon.

Deltagere som får sin norskopplæring i videregående opplæring, bør bestå faget norsk.

§ 26 Individuell fastsettelse av norskmålet

Ved oppstart av opplæring etter integreringsloven kapittel 6 skal det settes et norskmål i tråd med eller høyere enn det som følger av § 25.

Ved raskere progresjon enn forventet bør minimumsnivået justeres opp.

Dersom deltagerens progresjon tilsier at vedkommende ikke vil kunne nå minimumsnivået, kan nivået justeres ned. Norskmål kan kun justeres ned ett nivå om gangen.

Kapittel 7 Fravær og permisjoner fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap

§ 27 Fravær fra opplæringen

Ved fravær fra opplæringen i samfunnskunnskap som ikke overstiger ti prosent av timetallet som følger av læreplanen, har deltageren rett til å ta igjen timene gratis innenfor fristen på tre år eller 18 måneder, jf. integreringsloven § 32.

Ved fravær fra opplæringen i samfunnskunnskap som overstiger ti prosent av timetallet som følger av læreplanen, har deltageren ikke rett til å ta igjen timene gratis, med mindre fraværet er dokumentert med legeerklæring. Kommunen kan da kreve at deltageren betaler for resterende timer opplæring.

Ved fravær fra opplæringen i norsk vurderer kommunen omfanget opp mot omfanget av opplæringen som fremgår av integreringsplanen eller norskplanen. Ved omfattende fravær kan kommunen stanse opplæringen etter integreringsloven § 36.

Denne bestemmelsen gjelder ikke personer som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap som del av introduksjonsprogram etter integreringsloven kapittel 4.

§ 28 Permisjon

Kommunen skal tilrettelegge opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for den enkelte når det oppstår forhold som gjør at deltageren ikke kan følge opplæringstilbudet. Permisjon etter integreringsloven § 35 og denne forskriften kan kun innvilges i de tilfeller der individuell tilpasning ikke er mulig.

Søknad om permisjon skal være skriftlig, og årsaken til at det søkes permisjon skal dokumenteres. Omfanget av permisjonen skal vurderes individuelt.

Adgangen til å gi permisjon gjelder kun i tilfellene som faller inn under §§ 29, 30 og 31 i denne forskriften og gjelder ikke for personer som deltar i introduksjonsprogram etter integreringsloven kapittel 4.

§ 29 Velferdspermisjoner

Når det foreligger viktige velferdsgrunner, kan den enkelte kommune innvilge søknad om velferdspermisjon fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap i inntil ti virkedager for hvert kalenderår.

Kommunen kan innvilge velferdspermisjon i blant annet følgende tilfeller:

- a) Inntil tre dager tilvenning av barn i barnehage og lignende
- b) Én dag for å følge barn på skolen den dagen barnet begynner på skolen
- c) Den dagen deltageren gifter seg eller inngår partnerskap
- d) Inntil tre dager i forbindelse med dødsfall i nær familie eller vennekrets
- e) I forbindelse med jobbintervju, opptak ved skole eller avtalt time hos lege eller tannlege
- f) Når en deltager i hjemmet pleier en nær pårørende
- g) For å feire religiøse høytidsdager i inntil to dager.

Etter første ledd bokstav d likestilles samboer og samboers familie med ektefelle og ektefelles familie. Det kan i tillegg gis permisjon på eventuelle nødvendige reisedager mellom tjenestested og det sted hvor begravelse, bisettelse eller urnenedsettelse finner sted.

§ 30 Permisjon ved egen eller barns sykdom eller skade

På grunnlag av legeerklæring har en deltager som ved langvarig egen eller barns sykdom eller skade er forhindret fra å delta i tilrettelagt opplæring, rett til permisjon fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap i opptil ett år.

§ 31 Permisjon ved fødsel og adopsjon

Etter fødsel har foreldre som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap rett til omsorgspermisjon i til sammen opptil ti måneder i barnets første leveår. Tar ikke begge foreldrene omsorgen for barnet, kan retten til omsorgspermisjon utøves av en annen som tar omsorgen for barnet dersom vedkommende selv er deltager i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringsloven kapittel 6.

Kommunen skal tilby oppfølging og norskopplæring eller språktrening til deltagere som er i omsorgspermisjon etter fødsel eller adopsjon. Tilbudet skal gis fra og med den fjerde måneden av permisjonstiden og tilpasses den enkelte deltager.

Ved adopsjon har adoptivforeldre som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap rett til omsorgspermisjon i til sammen opptil ti måneder, dersom barnet er under 15 år.

Kapittel 8 Prøver i norsk og samfunnskunnskap

§ 32 Innholdet i prøver i norsk og samfunnskunnskap

Prøver i norsk på nivå A1-B2 måler kandidatens ferdigheter i å lytte, lese, skrive, snakke og samtale og består av følgende fire delprøver:

- a) delprøve i leseforståelse

- b) delprøve i lytteforståelse
- c) delprøve i skriftlig framstilling
- d) delprøve i muntlig kommunikasjon.

Prøver i norsk på nivå C1 måler kandidatens ferdigheter i å lytte, lese, skrive og snakke og består av følgende to delprøver:

- a) delprøve i leseforståelse og muntlig kommunikasjon
- b) delprøve i lytteforståelse og skriftlig framstilling.

Prøve i samfunnskunnskap prøver kandidatens grunnleggende kunnskaper om det norske samfunnet i forhold til målene for samfunnskunnskap slik de er beskrevet i læreplanen.

§ 33 *Utvikling av prøver*

Kompetanse Norge har ansvar for å utvikle og vedlikeholde prøver i norsk og prøve i samfunnskunnskap. Kompetanse Norge kan sette hele eller deler av oppdraget ut til en privat tilbyder eller til et særskilt kompetansemiljø.

Kompetanse Norge skal varsle om endringer i prøvene senest tre måneder før tidspunktet for avvikling av neste prøve. Kompetanse Norge skal også vurdere behov for og utarbeide reglement for gjennomføring av prøver.

Alt prøvemateriell skal foreligge på begge målformer. Prøve i samfunnskunnskap skal i tillegg foreligge på et språk kandidaten forstår i den grad det er praktisk mulig.

Eksempel- og forberedelsesmaterieell skal gjøres tilgjengelig senest tre måneder før tidspunktet for avvikling av neste prøve.

§ 34 *Fritak fra plikt til å avlegge prøver*

Deltagere som omfattes av integreringsloven § 26 første ledd, kan søke om fritak fra prøvene, jf. integreringsloven § 37 tredje ledd. Forskriften §§ 22 og 23 gjelder tilsvarende.

Søknad sendes til kommunen. Kommunen fatter vedtak om fritak fra plikt til å avlegge prøver.

§ 35 *Informasjon om prøver og avvikling av disse*

Kompetanse Norge skal sørge for at relevant informasjon om prøver i norsk og samfunnskunnskap publiseres på senest to måneder før avvikling av neste prøve.

Informasjonen skal inneholde følgende opplysninger:

- a) tidspunkt for avvikling av prøver i norsk
- b) avvikling av prøve i samfunnskunnskap
- c) hvordan en søker fritak fra plikt til å gå opp til delprøve i norsk, avsluttende prøver i norsk og/eller avsluttende prøve i samfunnskunnskap
- d) hvordan en melder seg opp til prøver
- e) påmeldingsfrist
- f) prøveavgift
- e) avmelding
- g) innholdet i prøvene
- h) hva prøvene skal måle
- i) tidsramme for hver av delprøvene i norsk og prøve i samfunnskunnskap
- j) eventuell tilrettelegging

- k) vurdering
- l) klagerett, klagefrist, herunder muligheten for hurtigklage, og formkrav for klage
- m) hvordan en kan få tilgang til eksempelmateriale.

§ 36 *Oppmelding*

Oppmelding til delprøve eller avsluttende prøve i norsk skjer når deltageren i samråd med lærer vurderer at vedkommende er klar til å dokumentere sitt norskmål. Hvilken prøve deltageren meldes opp til skal gjenspeile den enkeltes norskmål. For deltagere i introduksjonsprogrammet avgjøres oppmeldingen i samråd med lærer og programrådgiver. Ved uenighet er det deltager som beslutter når og eventuelt til hvilken prøve eller delprøve vedkommende vil melde seg opp til. Oppmelding gjøres til Kompetanse Norge eller den Kompetanse Norge har gitt oppdraget med å avvikle prøvene. Kandidaten kan melde seg opp til og avlegge delprøvene hver for seg. Kandidater som har plikt til å gå opp til prøver etter integreringsloven § 37, kan gå opp til avsluttende prøver gratis én gang. Andre kandidater kan gå opp til avsluttende prøver, men må betale en prøveavgift.

Kommunen plikter å sørge for tilbud om å avlegge prøver til alle som ønsker å melde seg opp til prøver og som er folkeregistrert i kommunen, både deltagere i opplæring og privatister.

Kandidater som har deltatt i opplæring i en kommune, meldes opp til prøve av den kommunen hvor de sist har deltatt i opplæring. Dette gjelder også hvis kandidaten har fått opplæring i en annen kommune enn bosettingskommunen. Kandidater som har deltatt i opplæring hos en godkjent privat tilbyder har selv ansvar for å melde seg opp til prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Kandidater plikter å melde fra på forhånd dersom de ikke kan møte til prøve. Ved dokumentert gyldig fravær, kan kandidaten meldes opp til prøve på nytt uten å betale prøveavgift. Kandidater som har dokumentert gyldig fravær, skal få prøveavgiften refundert dersom de ber om det. Med gyldig fravær menes sykdom eller skade hos kandidaten selv, barn som vedkommende har ansvar for eller ektefelle eller samboer, som hindrer vedkommende fra å gå opp til en prøve, og som er dokumentert med sykemelding. Ved ugyldig fravær kan kandidaten melde seg opp på nytt, men må betale prøveavgift.

Kandidater som ønsker å gå opp til ny prøve i norsk, delprøve i norsk eller prøve i samfunnskunnskap etter at opplæringen er avsluttet, kan melde seg opp til ny prøve men må betale en prøveavgift.

Alle kandidater til prøver i norsk og samfunnskunnskap må være fysisk tilstede i prøvelokalet.

§ 37 *Gjennomføring av prøver*

Kompetanse Norge skal sørge for avvikling av prøver i norsk og prøve i samfunnskunnskap. Kompetanse Norge kan sette hele eller deler av oppdraget ut til en privat tilbyder eller til et særskilt kompetansemiljø.

Prøver i norsk skal avvikles minimum to ganger i året. Prøver i norsk avvikles som hovedregel i kommunen.

Prøver i samfunnskunnskap avvikles som hovedregel digitalt i kommunen. Tidspunktet avgjøres lokalt.

Ved prøver i norsk og samfunnskunnskap er det ikke tillatt med noen hjelpemidler.

§ 38 *Tilrettelegging*

Kommunen skal foreta rimelig individuell tilrettelegging ved avvikling av prøver.

Kandidater kan søke kommunen om særskilt tilrettelegging av prøver. Søknaden skal være vedlagt dokumentasjon eller uttalelse fra lege, psykolog, pedagogisk-psykologisk tjeneste eller logoped. Dokumentasjonskravet gjelder ikke ved tilrettelegging etter tredje ledd.

Prøve i samfunnskunnskap kan i særskilte tilfeller avlegges muntlig. Muntlig prøve skal avvikles med en prøveleder som sikrer forsvarlig gjennomføring av prøven og en ekstern eksaminator som snakker et språk kandidaten behersker godt. Hvis det ikke er praktisk mulig med en ekstern eksaminator som snakker et språk kandidaten behersker godt, skal kommunen sørge for kvalifisert tolk. Tolkens rolle er å formidle budskapet mellom kandidaten og eksaminator, ikke å foreta noen kontroll av kandidatens svar.

§ 39 *Vurdering og prøvebevis*

Ved prøver på nivå A1–B2 skal Kompetanse Norge sørge for minimum tre faglig kvalifiserte sensorer til vurderingen av delprøven i skriftlig framstilling. To eksterne sensorer benyttes til vurdering av besvarelsen, en tredje sensor benyttes ved uenighet mellom de to sensorene. Ved delprøve i muntlig kommunikasjon på nivå A1–B2 benyttes en ekstern sensor og en eksaminator. Delprøve i leseforståelse og delprøve i lytteforståelse på nivå A1–B2 er digital og vurderes digitalt.

Det gis et resultat for hver av delprøvene. Som vurderingsskala ved prøver i norsk på nivå A1–B2 benyttes de fire språknivåene som beskrives i læreplanen; A1, A2, B1 og B2 slik de er beskrevet i Det felles europeiske rammeverket for språk. Vurderingen «under A1» kan også benyttes dersom vedkommende er under nivå A1 i noen av ferdighetene som beskrives i læreplanen.

Ved prøver i norsk på nivå C1 skal kommunen stille med eksaminator og Kompetanse Norge skal sørge for minimum tre faglig kvalifiserte sensorer til vurderingen av begge delprøvene. To eksterne sensorer benyttes til vurdering av besvarelsen, en tredje sensor benyttes ved uenighet mellom de to sensorene.

På prøver i norsk på nivå C1 benyttes vurderingen «C1» eller «Ikke bestått».

Prøve i samfunnskunnskap er digital og vurderes digitalt. Til prøve i samfunnskunnskap benyttes vurderingen «Bestått» eller «Ikke bestått».

Etter gjennomførte prøver skal alle motta et prøvebevis hvor vurderingen i hver av de fire ferdighetene norsk leseforståelse, norsk lytteforståelse, norsk skriftlig fremstilling og norsk muntlig skal framgå, samt om prøve i samfunnskunnskap er bestått og på hvilket språk. Av prøvebeviset skal det framgå en omtale av hvilke språklige handlinger vedkommende behersker i hver av ferdighetene. Prøvebeviset utvikles av Kompetanse Norge og utstedes av det enkelte lærested/den enkelte kommune.

§ 40 *Klage på gjennomføring av eller resultat på prøver*

Ved prøver i norsk på nivå A1–B2 kan kandidaten klage på resultatet på og formelle feil ved gjennomføringen av delprøve i skriftlig framstilling. Kandidaten kan også klage på formelle feil ved gjennomføring av prøve eller delprøve. For delprøve i leseforståelse,

delprøve i lytteforståelse, delprøve i muntlig kommunikasjon eller prøve i samfunnskunnskap kan kandidaten kun klage på formelle feil ved gjennomføringen som kan ha noe å si for resultatet.

Ved prøver i norsk på nivå C1 kan kandidaten klage på resultatet på delprøve i lytteforståelse og skriftlig framstilling, og på delprøve i leseforståelse og muntlig kommunikasjon. På begge delprøvene på nivå C1 kan det klages på formelle feil ved gjennomføringen som kan ha noe å si for resultatet.

En klage kan framsettes muntlig og deretter skriftliggjøres av klager selv eller noen som handler som fullmektig for klager. Klage på formelle feil ved gjennomføring av prøven, skal begrunnes. Fristen for å klage på formelle feil ved gjennomføringen er tre uker etter avviklingen av prøven. Fristen for å klage på resultatet på delprøve i skriftlig framstilling på nivå A1-B2 og delprøvene på nivå C1 er tre uker etter at kandidaten ble kjent med resultatet. Kandidater som kan dokumentere at de har søkt opptak til høyere utdanning, har krav på hurtigbehandling av sin klage.

Behandling av klage på resultat på delprøve i skriftlig framstilling på nivå A1-B2 kan føre til at vurderingen blir stående eller at den blir endret til gunst eller ugunst for klageren. Behandling av klage på resultat på delprøvene på nivå C1 kan føre til at vurderingen blir stående eller at den blir endret til gunst for klageren. Avgjørelsen skal begrunnes skriftlig. Avgjørelsen er endelig og kan ikke påklages.

Dersom klager får medhold i klage på formelle feil ved gjennomføringen av prøve eller delprøve, skal vurderingen annulleres, og klageren har rett til å gå opp til nye prøve eller delprøve gratis.

Kompetanse Norge har ansvar for å organisere klagebehandlingen ved på forhånd utvalgte sensorer. To sensorer benyttes til vurdering av en klage, en tredje sensor benyttes ved uenighet mellom de to sensorene.

§ 41 *Bortvisning, annullering og karantene*

Kandidater som forstyrrer gjennomføring av prøver kan bortvises fra prøvelokalet. Kandidater som har med seg eller bruker ulovlige hjelpemidler, eller på annen måte forsøker å fuske, kan bortvises umiddelbart. Kommunen fatter vedtaket.

Dersom det etter prøveavviklingen oppdages at en kandidat har fusket eller forsøkt å fuske, kan prøver i norsk eller prøve i samfunnskunnskap annulleres. Kommunen fatter vedtaket. Dersom fusk eller forsøk på fusk først oppdages ved sensur fatter Kompetanse Norge vedtaket.

Kandidater som blir bortvist etter første ledd eller får prøven annullert etter andre ledd, kan ilegges en karantene på inntil ett år dersom dette etter overtredelsens art, alvor og forholdene for øvrig fremstår som forholdsmessig. Vedtak fattes av den som fatter vedtak etter første eller andre ledd.

Dersom det er gjort formelle feil ved avviklingen av prøver eller prøver av andre årsaker ikke er avviklet i samsvar med bestemmelsene i dette kapitlet, kan Kompetanse Norge annullere prøvene. Kommunen skal gis adgang til å uttale seg før det fattes vedtak om annullering.

Kandidater som blir bortvist fra prøvelokalet etter første ledd eller får en prøve annullert etter andre ledd, kan gå opp til ny prøve som privatist, og må betale en

prøveavgift. Kandidater som får medhold i klage på vedtak om bortvisning eller annullering, har rett til å gå opp til ny gratis prøve. Kandidater som får en prøve annullert etter fjerde ledd, har rett til å gå opp til ny gratis prøve.

Kapittel 9 Behandling av personopplysninger

§ 42 Innhenting av personopplysninger

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Kompetanse Norge kan innhente nødvendige personopplysninger til de etablerte personregistrene etter integreringsloven

§ 43 første ledd fra følgende aktører:

- a) Utlendingsdirektoratet (UDI)
- b) Utlendingsnemnda (UNE)
- c) Folkeregisteret
- d) Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- e) Barne-, ungdoms-, og familieetaten (Bufetat)
- f) Kompetanse Norge
- g) Kommunene
- h) Fylkeskommunene
- i) Omsorgssentrene
- j) Offentlige karrieresentre
- k) Arbeids- og velferdsetaten.

I saker der hensynet til barnets beste gjør det nødvendig, kan IMDi innhente opplysninger fra den kommunale barnevernstjenesten og krisesentre uten hinder av disse organenes taushetsplikt.

§ 43 Krav til personopplysningene og behandlingen av dem

Offentlige organer som behandler personopplysninger etter forskriften skal sørge for tilstrekkelig personopplysningssikkerhet, jf. personvernforordningen artikkel 32, herunder sørge for tilgangsstyring.

§ 44 Personopplysninger som kan behandles for alle formålene

Følgende personopplysninger om asylsøkere og nyankomne innvandrere anses nødvendige for alle formålene som nevnt i integreringsloven § 41:

- a) navn, kjønn og fødselsdato
- b) fødselsnummer eller annet identifikasjonsnummer i form av DUF-nummer, registreringsnummer i mottak, D-nummer eller passnummer
- c) kontaktinformasjon, herunder adresse, telefonnummer og e-postadresse
- d) sivilstatus
- e) familierelasjoner og andre nære relasjoner
- f) statsborgerskap og opprinnelsesland
- g) om personen er enslig mindreårig
- h) boform
- i) opplysninger om personens oppholdstillatelse, herunder søknads- og vedtaksdato for innvilgelse eller avslag, oppholdsgrunnlag, varighet på oppholdstillatelsen, tidligere

oppholdstillatelser, saker om tilbakekall av tillatelsen og utvisning og om det er søkt om fornyet oppholdstillatelse

- j) særskilte opplysninger om overføringsflyktninger
- k) reservasjon mot behandling av personopplysninger til forskningsformål.

Personopplysningene innhentes fra den enkelte person, utlendingsmyndighetenes registre eller Folkeregisteret. Opplysningene kan i registrene knyttes til fødselsnummer eller annet identifikasjonsnummer.

§ 45 *Personopplysninger om kompetanse og for å gjennomføre karriereveiledning*

Følgende opplysninger om en persons kompetanse kan behandles:

- a) morsmål, foretrukket tolkespråk og landbakgrunn
- b) utdanning og realkompetanse
- c) språk den enkelte behersker og med hvilket ferdighetsnivå
- d) digitale ferdigheter
- e) sertifikat for kjøretøy
- f) arbeidserfaring
- g) interesser
- h) ønsker og forutsetninger for utdanning og arbeid.

Har den som det registreres opplysninger om, gjennomgått karriereveiledning, kan følgende opplysninger også behandles:

- a) utfyllende kompetanseopplysninger
- b) ønsker og muligheter innen utdanning og arbeid
- c) behov for å søke kompletterende utdanning, godkjenning, autorisasjon eller behov for eventuell realkompetansevurdering
- d) informasjon om nedsatt evne til å delta i kvalifiseringstiltak, arbeid og utdanning.

§ 46 *Opplysninger om beboer i mottak som deltar i integreringsfremmende program*

Følgende opplysninger om beboer i mottak som deltar i integreringsfremmende program kan behandles:

- a) navn og adresse til mottaket
- b) registrering i mottak
- c) tilbud om og tildeling, start og stans av fulltidsprogrammet
- d) kontrakten mellom beboeren og mottaket
- e) fravær
- f) tiltak som følges i fulltidsprogrammet, herunder varighet og omfang
- g) relevante helseopplysninger.

§ 47 *Opplysninger om beboer i mottak som deltar i opplæring*

Følgende opplysninger om en asylsøker som deltar i opplæring i norsk og opplæring i samfunnskunnskap i mottak, kan behandles:

- a) navn og adresse til mottaket
- b) tidspunkt for registrering i mottak
- c) tildeling, start og stans av opplæringen
- d) morsmål
- e) språket opplæringen blir gitt på og opplæringens omfang

- f) fritak fra plikten til å delta i opplæringen og rettsgrunnlaget for slikt fritak.

§ 48 *Opplysninger om beboer i mottak som deltar i integreringsfremmende tiltak*

Følgende opplysninger om en beboer i mottak som deltar i integreringsfremmende tiltak etter integreringsloven § 7, kan behandles:

- a) hvorvidt beboeren har gjennomført kurs i foreldreveiledning og livsmestring
- b) hvilke andre integreringsfremmende tiltak som er påbegynt eller gjennomført

§ 49 *Opplysninger om personer som bosettes*

Følgende opplysninger om den som bosettes kan behandles:

- a) bosettingsønsker
- b) særlige forhold det bør tas hensyn til ved bosettingen
- c) opplysninger om bosettingsprosessen, tidspunkter og adresser
- d) morsmål og foretrukket tolkespråk.

Når det er nødvendig for bosettingen, kan også følgende personopplysninger behandles:

- a) etnisk opprinnelse
- b) religiøs oppfatning og tilknytning
- c) straffbare forhold
- d) helseforhold
- e) seksuelle forhold.

§ 50 *Opplysninger om personer som deltar i introduksjonsprogrammet*

Følgende opplysninger om personer som deltar i introduksjonsprogram kan behandles:

- a) tilbud om og tildeling, start og stans av introduksjonsprogrammet
- b) sluttmaal for deltakelsen i introduksjonsprogram
- c) hvorvidt kompetansekartlegging og karriereveiledning er gjennomført
- d) elementer som følges i introduksjonsprogrammet, herunder varighet og omfang
- e) hvorvidt kurs i foreldreveiledning og livsmestring er gjennomført
- f) permisjoner og fravær, herunder årsak til fravær etter endt permisjon ved fødsel og adopsjon
- g) klager
- h) introduksjonsstønad.

§ 51 *Opplysninger om personer som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Følgende opplysninger om personer som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap kan behandles:

- a) tildeling, start og stans av opplæringen
- b) morsmål
- c) norskmål
- d) fritak fra plikten til å delta i opplæringen og rettsgrunnlaget for slikt fritak
- e) fritak fra plikten til å avlegge avsluttende prøver og rettsgrunnlaget for slikt fritak
- f) språket opplæringen blir gitt på
- g) antall timer gjennomført opplæring i samfunnskunnskap
- h) omfang av opplæring som oppfølging under omsorgspermisjon

- i) permisjoner og fravær
- j) klager og klagebehandling.

§ 52 *Opplysninger om prøveavvikling*

Følgende opplysninger om den som avlegger prøver i norsk og samfunnskunnskap kan behandles:

- a) kandidatnummer
- b) morsmål
- c) hvorvidt kandidaten avlegger prøven etter å ha deltatt i opplæring etter integreringsloven
- d) hvorvidt kandidaten har betalt for prøven
- e) antall år med skolegang
- f) antatt nivå i lese- og lytteforståelse
- g) behovet for tilrettelegging på grunn av helsemessige eller andre forhold
- h) tid og sted for prøvene og hvordan de ble gjennomført, herunder eventuell tilrettelegging
- i) IP-adresser og andre personidentifiserende nettverkselementer
- j) hvilket språk og målform prøvene ble avlagt på
- k) besvarelsene, lydopptak av besvarelsene, vurderingene og resultatene.
- l) klager, bortvisning fra prøver og om prøven ble annullert
- m) karantenetid etter vedtak om fusk eller annullering
- n) fravær på grunn av helsemessige eller andre forhold.

§ 53 *Opplysninger om tilskudd*

Følgende opplysninger kan behandles om tilskudd:

- a) hvem som er tilskuddsmottaker
- b) tidspunktet for utbetaling av tilskudd
- c) type tilskudd
- d) tilskuddssats
- e) hvilken person det utbetales tilskudd for.

§ 54 *Integrerings- og mangfoldsdirektoratets ansvar*

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet er behandlingsansvarlig for registre og saksbehandlingsverktøy om kompetanse, kvalifisering, bosetting og tilskudd som opprettes i medhold av integreringsloven § 43. Direktoratet skal sørge for at personopplysninger slettes når lagringstiden etter § 58 er ute.

Direktoratet skal overføre opplysninger om antall timer den enkelte asylsøker har gjennomført av opplæring per uke i norsk og i norsk kultur og norske verdier til utlendingsmyndighetene.

Direktoratet skal overføre følgende opplysninger til utlendingsmyndighetene om personer som har deltatt i introduksjonsprogram:

- a) hvorvidt personen har rett og plikt til deltagelse i introduksjonsprogram
- b) når introduksjonsprogrammet startet og stanset
- c) permisjoner.

Direktoratet skal overføre følgende opplysninger til utlendingsmyndighetene om personer som omfattes av målgruppen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

- a) gjennomføringen av pliktig opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- b) når prøver eller delprøver i norsk og prøver i samfunnskunnskap ble avlagt
- c) resultatet på prøve eller delprøve i norsk
- d) resultatet på prøve i samfunnskunnskap og på hvilket språk prøven ble avlagt
- e) resultatet på statsborgerprøven, dersom prøve i samfunnskunnskap er avlagt på et annet språk enn norsk
- f) fritak fra plikten til å delta i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap eller fritak fra plikten til å avlegge prøve eller delprøve i norsk eller avsluttende prøve i samfunnskunnskap og rettsgrunlaget for fritaket
- g) permisjoner.

Direktoratet skal inngå informasjonsutvekslingsavtaler med kommunene og fylkeskommunene for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne oppfylle sitt ansvar etter §§ 56 og 57.

§ 55 Kompetanse Norges ansvar

Kompetanse Norge er behandlingsansvarlig for registre og saksbehandlingsverktøy om prøver i norsk og samfunnskunnskap som opprettes i medhold av integreringsloven § 43. Kompetanse Norge skal sørge for at personopplysninger slettes når lagringstiden etter § 58 er ute.

Kompetanse Norge skal overføre følgende opplysninger til utlendingsmyndighetene om personer som avlegger prøver i norsk og samfunnskunnskap og statsborgerprøven for behandling av søknader etter utlendingsloven eller statsborgerloven:

- a) tidspunktet for når prøvene ble avlagt
- b) resultatet på prøve eller delprøve i norsk
- c) resultatet på prøve i samfunnskunnskap og på hvilket språk prøven i samfunnskunnskap ble avlagt
- d) resultatet på statsborgerprøven.

Kompetanse Norge skal inngå informasjonsutvekslingsavtaler med kommunene og fylkeskommunene for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne oppfylle sitt ansvar etter §§ 56 og 57.

§ 56 Kommunenes ansvar

Kommunene er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger etter integreringsloven §§ 41 til 44 og denne forskriften, som ikke skjer i registre etter § 43 første ledd.

Kommunene skal registrere personopplysninger nevnt i §§ 44 til 53 i registrene til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Kompetanse Norge i tråd med integreringsloven § 43 annet ledd. Opplysningene skal registreres innen to måneder etter at de foreligger.

§ 57 Fylkeskommunenes ansvar

Fylkeskommunene er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger etter integreringsloven §§ 41 til 44 og denne forskriften, som ikke skjer i registre etter § 43 første ledd.

Fylkeskommunene skal registrere personopplysninger nevnt i § 45 andre ledd i registrene til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet i tråd med integreringsloven § 43 andre ledd. Opplysningene skal registreres innen to måneder etter at de foreligger.

Fylkeskommunen skal overføre opplysninger til kommunen om fravær for personer som omfattes av integreringsloven § 26 første ledd som går i videregående opplæring etter opplæringsloven på full tid.

§ 58 Lagring

Personopplysninger skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for formålene i integreringsloven § 41 første ledd.

Bosettings- og tilskuddsrelevante personopplysninger kan lagres i inntil 15 år etter bosettingstidspunktet.

Personopplysninger om innvandrere som gjennomfører kvalifiserende tiltak som introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og annet, kan lagres i inntil 15 år beregnet fra tidspunkt for påbegynt kvalifiseringstiltak.

Personopplysninger om innvandrere som er i målgruppen for ordningene etter introduksjonsloven, men ikke deltar, kan lagres i inntil 15 år beregnet fra det tidspunktet personen kom inn i målgruppa.

Personopplysninger om personer som avlegger prøver kan lagres i inntil 20 år beregnet fra tidspunktet for avlagte prøver.

Personopplysninger om beboere i mottak som deltar i opplæring i norsk og i norsk kultur og norske verdier, og om tilhørende tilskudd, kan lagres i inntil fem år etter at opplæringen ble påbegynt.

Personopplysninger om beboere i mottak som er i målgruppen for kvalifiserende tiltak som opplæring i norsk og i norsk kultur og norske verdier, men ikke deltar i tiltakene, kan lagres i inntil fem år etter at personen kom inn i målgruppa.

Personopplysninger om beboere i mottak som deltar i integreringsfremmende program kan lagres i inntil fem år etter at beboeren flyttet inn på mottaket.

Opplysninger om kompetanse kan lagres i inntil 15 år etter at kartlegging av personen startet. Opplysningene kan lagres lenger dersom det er nødvendig for personens videre kvalifisering. Kompetanseopplysninger om asylsøkere som får endelig avslag på sin søknad om beskyttelse kan lagres i inntil fem år.

§ 59 Sletting

Personopplysningene skal slettes senest når lagringstiden etter § 57 utløper. Før sletting skal opplysninger som er nødvendige for utlendingsmyndighetenes oppgaver overføres til deres registre, jf. §§ 54 og 55.

§ 60 Behandling av personopplysninger til forskning og analyse

Viderebehandling av personopplysninger til forskning og analyse er forenlig med formålene i integreringsloven § 41 første ledd, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b. Personopplysninger omtalt i denne forskriften kan sammenkobles for disse formålene.

Enkelt personer kan reservere seg mot bruk av direkte identifiserbare personopplysninger til forskningsformål.

§ 61 Verifikasjon av prøveresultater

Behandlingsansvarlig for registre opprettet i medhold av integreringsloven § 43 kan gi Samordna opptak og høyere utdanningsinstitusjoner tilgang til registrene når det er nødvendig for å verifisere opplysninger den enkelte har oppgitt.

§ 62 Bruk av automatiserte avgjørelser

Avgjørelse om resultat på prøver i norsk og samfunnskunnskap som kun har ett riktig svar kan baseres utelukkende på automatisert behandling. Systemet som behandler prøvene må være underlagt tilfredsstillende kvalitetssikring for å sikre korrekt resultat av behandlingen.

Adgangen til å klage på resultatet av den automatiserte behandlingen følger av § 40.

Kapittel 10 Forskjellige bestemmelser

§ 63 Fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunen skal legge til rette for at innvandrere kan etablere virksomheter, og at fagutdannede og høyt kvalifiserte innvandrere inkluderes i arbeidslivet. Fylkeskommunen skal også legge til rette for at det gis mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom som har behov for det for å kunne gjennomføre videregående opplæring.

§ 64 Forsøk

Departementet kan godkjenne organisatoriske, pedagogiske og økonomiske forsøk etter integreringsloven § 38 dersom følgende kriterier er oppfylt:

- a) Formålet må være å finne bedre løsninger enn dagens regelverk med sikte på å øke andelen deltagere som gjennomfører formell utdanning innenfor rammene av introduksjonsprogrammet eller går over til videre utdanning eller arbeid etter introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- b) Fordelene som kan oppnås ved forsøket må overstige de ulempene som inngrepet i rettigheter etter loven medfører

- c) Forsøket må ikke medføre at deltagere i introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap ikke kan oppfylle sin plikt til å delta i opplæring og gå opp til avsluttende prøver, ikke kan få fritak fra plikt, eller ikke kan oppfylle vilkårene for permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap
- d) Forsøket kan ikke innebære unntak fra saksbehandlingsregler som er gitt av hensyn til deltagerens rettssikkerhet med mindre departementet finner at dette hensynet ivaretas minst like godt ved den framgangsmåten det søkes om samtykke til
- e) Forsøket kan ikke innebære unntak fra kommunens plikt til å registrere nødvendige opplysninger i personregistre med hjemmel i integreringsloven § 43
- f) Forsøket skal evalueres og evalueringen rapporteres til departementet.

Godkjenning kan gis for en periode på inntil fire år. Perioden kan forlenges med inntil to år dersom forsøket har de ønskede resultater.

§ 65 *Kompetansekrav for personer som skal undervise i norsk etter integreringsloven*

Den som skal undervise i norsk i kommunen etter integreringsloven, må oppfylle følgende krav:

- a) kravene for tilsetting i undervisningsstilling i kapittel 14 i forskrift til opplæringslova
- b) 30 studiepoeng i norsk som andrespråk.

Første ledd gjelder ikke den som er tilsatt midlertidig eller på vilkår etter § 66.

Fram til 2029 er det dispensasjon fra kravet i første ledd bokstav b for den som var tilsatt i undervisningsstilling før 2021.

§ 66 *Midlertidig tilsetting og tilsetting på vilkår*

Dersom det ikke finnes søkere som oppfyller kravene i § 65 første ledd bokstav a, kan andre tilsettes midlertidig i inntil ett år. Dersom det ikke finnes søkere som oppfyller kravene i § 65 første ledd bokstav a, kan også andre søkere som er i gang med relevant utdanning, tilsettes på vilkår om at utdanningen blir fullført. Arbeidsgiver og arbeidstaker avtaler lengden på tilsettingen på vilkår, med hensyn til omfanget av stillingen, lengden på utdanningen og hvor tilgjengelig utdanningstilbudet er. Søkere som tilsettes midlertidig eller på vilkår etter første og andre punktum, trenger ikke oppfylle kravet i § 64 første ledd bokstav b.

Søkere som oppfyller kravene i § 65 første ledd bokstav a, men som ikke oppfyller kravene i § 64 første ledd bokstav b, kan tilsettes på vilkår om at de påbegynner videreutdanning med 30 studiepoeng i norsk som andrespråk innen ett år og har fullført slik utdanning innen tre år.

Dersom vilkårene for tilsetting etter første og andre ledd ikke blir oppfylte, gjelder reglene i arbeidsmiljøloven § 14-9 om avslutning av arbeidsforhold ved midlertidig tilsetting.

§ 65 *Enkeltvedtak*

Kommunens avgjørelser etter kapitlene 3, 4, 5, 6, 7 og 8 regnes som enkeltvedtak. Dette gjelder ikke avgjørelser om ferie etter § 17.

Kompetanse Norges avgjørelser etter kapittel 8 regnes som enkeltvedtak.

§ 66 *Klage*

Enkeltvedtak truffet etter denne forskriften kan påklages til fylkesmannen etter integreringsloven § 47.

Ved klage på gjennomføring av eller resultat på prøver i norsk og samfunnskunnskap gjelder § 40.

Kapittel 11 Sluttbestemmelser

§ 67 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft dato.måned.år.

Fra samme tidspunkt oppheves følgende forskrifter:

- a) forskrift 18. juli 2003 nr. 973 om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning
- b) forskrift 20. april 2005 nr. 341 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere
- c) forskrift 30. august 2018 nr. 1283 om behandling av personopplysninger etter introduksjonsloven

20 Forslag til forskrift om overgangsregler til integreringsloven

§ 1 Overgangsregler

Bestemmelsene i integreringsloven som gjelder asylsøkere, gjelder for asylsøkere som søker om beskyttelse etter lovens ikrafttredelse.

Personer som søker om oppholdstillatelse fra utlandet og får innvilget oppholdstillatelse før integreringsloven trer i kraft, men som ankommer Norge etter integreringsloven trer i kraft, omfattes av integreringsloven.